

דברי הכנסת

הישיבה הארבעים-ושבע של הכנסת השלוש-עשרה

יום שלישי, י"ב בטבת התשנ"ג (5 בינואר 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

תוכן העניינים

שאלות ותשובות	
בעיית הסמים ביישובים הערביים	
סכנת סגירה של סניפי "אל-סם"	
הצעה לסדר-היום תמיכת מרבית חברי הממשלה ורוב חברי הכנסת ממפלגת העבודה	
בזכות המשא-ומתן עם אש"ף	
הצעת סיעת יהדות התורה שלא להחיל דין רציפות	
על הצעת חוק זכויות החולה, התשנ"ב-1992	
שאלות ותשובות	
פיתוח רשת המים	
החכרת אדמות לתושבי הרצועה	
מלחמה בזבוב הים התיכון וקידום הייצוא החקלאי	
החרמת עדר על-ידי "הסיירת הירוקה"	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
הצעת חוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג-1993 הצעת חוק לתיקון פקודת הרוקחים (מס' 2), התשנ"ג-1993	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
הצעת חוק לתיקון פקודת הכלבת (תיקון – מחיר מרבי לאגרות רישוי לכלבים, בידוד, הובלה וחיסון נגד כלבת), התשנ"ב-1992	
(הצעת חבר הכנסת א' פורז)	
הודעת יושב-ראש הכנסת ש' וייס	
סקירת שר הכלכלה והתכנון על פעולות משרדו	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
סקירת שר הכלכלה והתכנון על פעולות משרדו	

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח בזאת את ישיבת הכנסת, יום שלישי, י"ב בטבת התשנ"ג, 5 בינואר 1993.

חברי הכנסת, ייתכן מאוד שיהיה שינוי קל מאוד בסדר-היום לגבי מועד מתן התשובות על שאלות, וייתכן שלא, אבל אני רוצה שתהיו מוכנים. בשלב זה אנחנו מתחילים בתשובות של סגן השר אליהו בן-מנחם על שאלות שהוגשו לראש הממשלה. הראשונה היא שאלתא של חבר הכנסת חיים אורון, מס' 262. האם חבר הכנסת חיים אורון כאן? הוא איננו באולם.

סגן השר, האם אתה מעוניין לקרוא את התשובה מעל הדוכן?

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

כן.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, אבל קודם תפוס את העמדה הטבעית שלך. אתה רשאי לקרוא את התשובה גם אם חבר הכנסת אורון איננו, לפי שיקול דעתך.

בעיית הסמים ביישובים הערביים

חבר הכנסת ח' אורון שאל את ראש הממשלה ביום י"ג בכסליו התשנ"ג (8 בדצמבר 1992):

בעיית הסמים הינה אחת הבעיות הקשות ביותר ביישובים ערביים רבים. הרשות למלחמה בסמים, האמונה על בעיה זו, נמצאת בתחום אחריותו של משרדך.

ברצוני לשאול:

1. כמה הוקצב בשנת התקציב 1992 לרשות למלחמה בסמים?

2. כמה מתוך התקציב לעיל הוקצב ליישובים ערביים?

3. מה הוא התקציב המתוכנן לרשות בשנת התקציב 1993? מה הוא חלקם של היישובים הערביים בו?

4. כמה קהילות טיפוליות ערביות הוזכרו בתקציב 1992, והאם יש כוונה להוסיף עוד קהילות ערביות לשנת התקציב 1993?

סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, 1. בחוק התקציב לשנת 1992 הוקצה לרשות סך של 9 מיליונים ו-148,000 שקלים. נוסף על כך הוקצו מקרן העיזבונות לטובת המדינה 2 מיליוני שקלים.

2. מתוך תקציב זה הופנו לתוכניות טיפול ומניעה ביישובים במגזר הערבי קרוב למיליון שקלים.

3. לפי חוק התקציב לשנת 1993, התקציב המתוכנן לרשות היה 9 מיליונים ו-400,000 שקלים. הגשתי בקשות לשר האוצר ולוועדת הכספים של הכנסת. לשמחתי, בדיון על התקציב הודיע כאן יושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת גדליה גל, על הגדלת התקציב ב-8 מיליוני שקלים נוספים, כלומר: סך כל תקציב המדינה יהיה 17 מיליון ו-400,000 שקלים. חלק מתקציב זה יוקצה בשנת 1993 למגזר הערבי, והוא יוגדל פרופורציונלית לגודל התקציב החדש.

4. אין בשלב זה קהילות טיפוליות במגזר הערבי. יש מוסד טיפולי מסובסד על-ידי הרשות בכפר תמרה. בשנת 1993 יתחיל לפעול מוסד טיפולי נוסף בנצרת.

בכל המגזר היהודי יש בסך הכול שלוש קהילות טיפוליות: מלכישוע, הר-טוב – שזה "בית אביבה", ואילנות; שתיים מתוכן נפתחו על-ידי הרשות למלחמה בסמים, ובהן קיבולת פיסית של 210 מיטות, אך, לצערי – רק 120 מטופלים, וזאת בגלל חוסר תקציב בשנה הקודמת. אמרתי בתשובתי הקודמת, שהתקציב הוגדל, ואני מאמין שגם 100 המיטות הנוספות יאושו על-ידי מטופלים חדשים.

סכנת סגירה של סניפי "אל-סם"

חבר הכנסת פ' בדש שאל את ראש הממשלה ביום כ"ז בכסליו התשנ"ג (22 בדצמבר 1992):

חמישה סניפים של אגודת "אל-סם" ברחבי הארץ עלולים להיסגר מאחר שהרשות למלחמה בסמים מעכבת העברת 350,000 ש"ח לאגודה. לדברי מנכ"ל אגודת "אל-סם" בישראל, חלק מהבעיה יכול להיפתר על-ידי כך שכספים יועברו ישירות לאגודה, ולא באמצעות הרשות למלחמה בסמים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לכבודו על כך?

2. מדוע הממשלה מצמצמת את תקציבי הרשות למלחמה בסמים, בעוד מלחמה בנגע זה אמורה להיות בעדיפות גבוהה, בשל ההשלכות החברתיות והבריאותיות הכרוכות בו?

3. האם תקצה הממשלה באופן ישיר כספים לאגודת "אל-סם"?

תשובת סגן שר במשרד ראש הממשלה א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. הרשות למלחמה בסמים מברכת על פעילות אגודת "אל-סם" למניעת השימוש הבלתי חוקי בסמים, ובעיקר על פעילות העמותה בתחום תחנות ייעוץ לנוער.

בשנת 1992 העבירה הרשות לעמותה סך של 670,000 שקל. זאת אף שבתקציב הרשות לשנת 1992 הוקצה לפעילות העמותה סך של 350,000 שקלים, ועוד תוספת של 170,000 שקלים, אשר התקבלו באמצעות קרן העיזבונות לטובת המדינה.

לגבי העברת כספי מדינה ישירות לעמותה, אנו חושבים שהדבר ניתן להיעשות אם ימצא מנגנון פיקוח מקצועי ומינהלי, שיפקח על ההיקף והטיב של התוכניות המסובסדות או המשולמות בצורה מלאה על-ידי הממשלה. כיום רק הרשות יכולה למלא תפקיד זה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך מאוד.

הצעה לסדר-היום תמיכת מרבית חברי הממשלה ורוב חברי הכנסת ממפלגת העבודה

בזכות המשא-ומתן עם אש"ף

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסדר-היום. נחזור מייד לשאלות, ואחר כך אסביר מדוע הקדמנו את ההצעה לסדר-היום. אני מזמין את חבר הכנסת משה קצב להביא לפנינו, במסגרת עשר דקות, הצעה לסדר-היום בנושא: תמיכת מרבית חברי הממשלה ורוב חברי הכנסת ממפלגת העבודה בזכות משא-ומתן עם אש"ף. בבקשה, אדוני.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הקונפליקט הישראלי-הערבי פושט צורה ולובש צורה, אבל נדמה לי שסלע המחלוקת העיקרי בינינו לבין ארצות ערב הוא: כן או לא מדינה פלשתינית ביהודה, בשומרון ובעזה. זו המחלוקת העיקרית, ועל הנושא הזה נסוב עיקר הקונפליקט.

זו גם נקודת המחלוקת העיקרית בתוך הבית הזה, הכנסת. זו המחלוקת בין הממשלה לבין האופוזיציה, כאשר לפי מיטב שיפוטי וידיעתי, אדוני היושב-ראש, מרבית חברי הכנסת, מרבית אזרחי מדינת ישראל, שוללים בכל תנאי, בכל מחיר, הקמת מדינה פלשתינית ביהודה, בשומרון ובעזה. בלי שום ספק, הסיבה לכך היא הסכנה לקיומה של מדינת ישראל בעצם הקמת המדינה הפלשתינית ביהודה ובשומרון.

מי שרוצה שלום אמיתי, שלום קבוע, שלום יציב, מבין שמדינה פלשתינית היא ההיפך הגמור מכך. מרשם בדוק – – –

וליד חאג' יחיא (מרצ):

נסיגה לגבולות 1967 לא בסדר?

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת צאדק, מדינה פלשתינית ביהודה, בשומרון ובעזה היא מרשם בדוק לשלום לא-אמיתי, לשלום לא-קבוע, לסיכון קיומה של מדינת ישראל.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

לספח את – – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, יש לי בקשה אליך. הרי זה לא תחקיר, זו הצעה לסדר-היום, והשר ישיב, ואגב, אתה תוכל להציע הצעה אחרת. זכויותיך כחבר כנסת נשמרות.

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת סגן השר וליד צאדק, כדי להבטיח שלום אמיתי, שלום קבוע, שלום יציב בינינו לבין ארצות ערב, אנחנו צריכים להבטיח שלעולם לא יהיה לארצות ערב שום פיתוי לרצות להשמיד את מדינת ישראל. מדינה פלשתינית ביהודה, בשומרון ובעזה משמעותה פיתוי מתמיד לארצות ערב ולארגוני המחבלים, שיש להם איזה סיכוי, חלילה וחס, להשמיד אותנו.

בנימין טמקין (מרצ):

מה כן?

משה קצב (הליכוד):

אם אתה רוצה שהאמנה הפלשתינית תתבטל, אתה צריך להתנגד להקמת מדינה פלשתינית ביש"ע. אם אתה רוצה שאש"ף יחזור בו מדרישתו להשמדת מדינת ישראל, תדרוש אתה מאש"ף את ביטול כוונתם להקמת מדינה פלשתינית ביש"ע.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

תמורת מה?

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טמקין וסגן השר וליד צאדק, אני יודע שמדי פעם יש טענות שאני מתערב יותר מדי. אני מודיע לכם, שעל רקע הניסיון המצטבר אני אמשיך לעשות מאמץ למנוע הפיכה של כל הצעה לסדר-היום להתלקחות. מותר לקרוא קריאת ביניים. אתם אנשים מנוסים מספיק כדי להבין ולדעת מה קרה

לנו פה בשבועות האחרונים עם קריאות הביניים. לכן אני מבקש מכם איפוק, למען שמו הטוב של הבית ושמה הטוב של המליאה. הדברים ייאמרו, השר ישיב, ולעניות דעתי, הוויכוח יימשך עוד 30 ו-40 שנה.

בבקשה, חבר הכנסת קצב.

משה קצב (הליכוד):

כדי לשמור על השלום, חבר הכנסת טמקין, אנחנו צריכים ערובות. הערובה לשלום היא ביטחון לישראל. אם הביטחון לישראל יהיה מעורער, השלום לא יהיה קבוע, הוא לא יוכל להתקיים, השלום יחזיק מעמד זמן קצר בלבד. אין שום קושי לחתום, אפילו מחר בבוקר, על חוזה שלום. השאלה היא, איזה שלום זה יהיה. שלום לא אמיתי, שלום שמסכן את קיומה וביטחונה של מדינת ישראל הוא שלום לא ממשי ולא קבוע.

אסור לנו לתת לארצות ערב ולארגוני המחבלים אפשרות להתחרות ביניהם כאשר יהיה שלום. אסור לנו לתת בידיהם את האפשרות להתחרות ביניהם מי קיצוני יותר ביחסו למדינת ישראל, מי עוין, מי נוקט יותר דרך של מעשי חבלה.

לאחרונה, אדוני היושב-ראש, חלה התפתחות מדהימה, שצריכה לעורר חרדה. מפלגת העבודה, באמצעות נציגיה בכנסת, באמצעות נציגיה בממשלה, סתתה מהקו המסורתי, לאחר שהיא הוליכה שולל את העם ערב הבחירות, לאחר שראש הממשלה הוליך שולל את חברי הכנסת כשקיבל את אמון הכנסת להרכיב את הממשלה. מתברר שמפלגת השלטון בממשלה ובכנסת, מרבית נציגיה תומכים במשא-ומתן עם אש"ף.

ראש הממשלה הצהיר, ואין לי שום סיבה להטיל ספק בכוונותיו של ראש הממשלה, שהוא נגד הקמת מדינה פלשתינית ביש"ע והוא נגד משא-ומתן עם אש"ף. כל עוד לא הכריז אחרת, אין לי שום ספק בכוונותיו של ראש הממשלה.

אבל הסקר שנערך על-ידי "קול ישראל", והוא מתברר כאמין וכמדויק, מוכיח ששני-שלישים מחברי הכנסת של מפלגת העבודה, עמדתם שונה מעמדת ראש הממשלה – הם בעד משא-ומתן עם אש"ף. מתברר שגם רוב שרי הממשלה, אדוני היושב-ראש, פועלים נגד עמדת ראש הממשלה ונגד מדיניות הממשלה – הם בעד משא-ומתן עם אש"ף. זו סטירת לחי לראש הממשלה ולמדיניותו. מסתבר שלראש הממשלה אין תמיכה בקרב מפלגתו. מתברר שחברי מפלגת העבודה בכנסת וגם בממשלה מביעים אי-אמון בראש הממשלה ובמדיניותו.

משום כך, חובה על הממשלה לומר את דבריה בצורה ברורה, מהי מדיניותה בעניין זה. האם אתם מסוגלים, בנושא המרכזי השנוי במחלוקת בין ישראל לארצות ערב כבר שנות דור, בנושא המרכזי של הקונפליקט שבינינו לבין ארגוני המחבלים הערביים, בנושא המרכזי שחוצה את הבית הזה לשניים – האם ממשלת ישראל מסוגלת לבטא עמדה אחידה, מדיניות אחת אחידה?

האם השר רמון, שעומד להשיב בשם הממשלה, ישיב פה בשם ראש הממשלה או בשם רוב שרי הממשלה? האם הוא יבטא את עמדתו האישית או את עמדת רוב שרי הממשלה? אם היא לא תדבר בקול אחד, אם לא תבטא מדיניות אחידה, אדוני ראש הממשלה, הרי הכנסת בעצם מביעה אי-אמון הן בראש הממשלה והן במדיניותו גם אם אין לנו היום רוב בכנסת.

רענן כהן (העבודה):

לגבי ה"חמאס" יש הפרדה מוחלטת.

משה קצב (הליכוד):

אל תעשו הפרדה בין ארגוני המחבלים – כולם ארגוני מרצחים. עוד היום, אתמול ושלשום, ארגוני המרצחים כולם עושים מעשי פשע, חבלה ורצח. תפסיקו לתת לגיטימציה לארגון זה או אחר.

רבותי, חברי ממשלת ישראל וחברי הכנסת ממפלגת השלטון, דיברתם לפני הבחירות נגד המשא-ומתן עם אש"ף. בתוך כמה חודשים שיניתם את דעתכם, או שרימיתם את העם.

אדוני, בנושא המרכזי הזה על הממשלה לבטא עמדה אחידה. כל זה בא דווקא לאחר שהממשלה נקטה שורה של מחוות וצעדים כלפי ארגוני המחבלים. הצעדים המרכזיים שנקטה הממשלה – – –

רענן כהן (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

זה דיון רציני מאוד, אל תפריעו בבקשה. תהיה תגובה של מפלגת העבודה, לפי התקנון, של השר, למה להפריע?

משה קצב (הליכוד):

הבית הזה מורכב מנציגי מפלגות, חבר הכנסת רענן כהן, אתם מהווים את מפלגת השלטון ואתם רוב בכנסת ואתם חייבים לתת דין-וחשבון ביחס למה שאמרתם והבטחתם לעם וביחס לסטיות שהיו מהעמדות שלכם.

אדוני היושב-ראש, הממשלה הזאת נקטה שורה של מחוות וצעדים חד-צדדיים כלפי ארגוני המחבלים, בלי שום תמורה בדרך כלל. ההחלטה הראשונה שקיבלה הממשלה, עוד לפני שנפגשה עם נציגי הערבים במשא-ומתן בושינגטון, לא סביב שולחן המשא-ומתן אלא באמצעות הצהרות לעיתונות – הקפאת ההתנחלויות. בוודאי מפלגת העבודה תמכה בהקפאת ההתנחלויות. אבל למה נחפזתם כל כך לעשות זאת שבוע לאחר כינונה של הממשלה? מדוע לא יכולתם לעשות זאת תוך כדי משא-ומתן עם ארצות ערב?

בנימין טמקין (מרצ):

מאותה סיבה שאתם הייתם צריכים – – –

משה קצב (הליכוד):

אתה מייצג מיעוט מבוטל, אתך אין לי ויכוח, אתם בטלים בשישים. אני מדבר עם מפלגת השלטון. אין לך תמיכה בעם. שב בשקט.

בנימין טמקין (מרצ):

אני מזכיר לך שאנחנו בשלטון ואתם באופוזיציה. אתה באופוזיציה ואני בשלטון.

גונן שגב (צומת):

— — —

עמיר פרץ (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

הדיון החופשי נגמר. אפשר לחזור לנואם. אני מבין שאתם מבקשים שהצגת הנושא תימשך שעה – היא תימשך שעה. אני מוסיף לך שלוש דקות.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הכלי היחיד שיכול למנוע הקמת מדינה פלשתינית ביהודה ובשומרון הוא ההתנחלויות ברחבי יהודה ושומרון. החלטת הממשלה להקפיא את ההתנחלויות – בכך היא מעודדת מגמות שליליות שמסכנות את קיומנו.

לאחר מכן באה הממשלה בפזיזות בלתי מוסברת, בלתי מוצדקת, בלתי שקולה, בלתי אחראית, ומחליטה להביא חוק ממשלתי המבטל איסור מפגשים עם אש"ף. נשאלת השאלה, אדוני היושב-ראש, אם רוב חברי הממשלה תומכים במשא-ומתן עם אש"ף, על מה הם מתכוונים לדון עם אש"ף? לאש"ף יש רק נושא אחד למשא-ומתן: מדינה פלשתינית ביהודה ובשומרון.

מתחכם ראש הממשלה ואומר שהוא מתנגד – – –

יורם לס (העבודה):

מנין לך זאת אם לא דיברת אתם?

משה קצב (הליכוד):

בוא הנה, בלי – – –

יורם לס (העבודה):

אל תגיד לי "בוא הנה".

גון שגב (צומת):

— — —

משה קצב (הליכוד):

אז צא החוצה. אל תבוא הנה, צא החוצה.

היו"ר ש' וייס:

על זה אני אחליט. חברי הכנסת גונן שגב ויורם לס, בלי לפגוע בכם, אנחנו לא נוהגים לאזכר תארים כאן בכנסת, אבל זה יהיה בכל זאת מוזר אם אני אבקש מד"ר שגב, מד"ר טמקין ומפרופסור לס לאפשר את המשך הדיון. מה דעתכם על רעיון כזה? חשבתם לעצמכם?

משה קצב (הליכוד):

אומר לפרופסור לס: תכל'ס פירושה TALK LESS .

גונן שגב (צומת):

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מתחכם ראש הממשלה ואומר, שהוא מתנגד למדינה פלשתינית ביהודה ובשומרון, אבל הוא תומך בפשרה טריטוריאלית. פשרה טריטוריאלית משמעותה שראש הממשלה מוכן לעשות ויתורים טריטוריאליים מסוימים בשטחי יש"ע. למי הוא רוצה לוותר על אותם חלקים – לירדן, לסוריה, למצרים? יש רק גורם אחד שיכול ועלול לקבל אותם שטחים שראש הממשלה מוכן לוותר עליהם, וזה אש"ף. האמנה הפלשתינית מדברת על השמדת מדינת ישראל. אש"ף עדיין עומד מאחורי מעשי רצח, חבלה וטרור.

גם אם נניח, אדוני היושב-ראש, שאש"ף יקום מחר בבוקר, או הלילה, ויכריז שהוא מבטל את האמנה הפלשתינית, מה שהוא לא עשה עד כה; הוא יכריז שהוא מכיר במדינת ישראל, מה שלא עשה עד כה; הוא יודיע שהוא יחדל ממעשי הטרור והרצח, מה שלא עשה עד כה – גם אז אין סיבה ואין שום בסיס למשא-ומתן עם אש"ף. אנחנו צריכים בכל תנאי להימנע מאיזה משא-ומתן עם אש"ף, כיוון שלאש"ף יש רק מטרה אחת: הקמת מדינה פלשתינית ביש"ע, ולכך מתנגדים רוב אזרחי ישראל ורוב חברי הכנסת.

בשעה זו, אדוני היושב-ראש, על הממשלה ועל האופוזיציה להתלכד סביב החלטה אחת; כולנו יחד, גם האופוזיציה וגם הקואליציה, גם הליכוד וגם מפלגת העבודה, מצהירים שמדינת ישראל, בכל תנאי, מתנגדת להקמת מדינה פלשתינית ביש"ע. אם לא תתמכו בהחלטה הזאת, אתם מתעתעים בעם, אתם מוליכים שולל את העם ואתם אף מסכנים את תהליך השלום.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לסיים.

משה קצב (הליכוד):

אין מקסמי שווא. אם נקבל את תנאי הערבים, רבותי, הרי שבכך אנחנו מסכנים את קיומנו הלאומי. תהליך השלום, שהתחלנו אותו בתקופת ממשלת הליכוד, נשען על יסודות מוצקים. אתם, מפלגת השלטון, עשרות שנים הכרזתם בקולי קולות, שאתם מוכנים לווייתורים מרחיקים-לכת ובלבד שהערבים יסכימו לשבת אתכם.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש, ברשותך, לתמצת ולסכם.

משה קצב (הליכוד):

אני מסיים, אדוני. אנחנו, הליכוד, יזמנו את תהליך השלום לאחר משא-ומתן קשה ומייגע, קבענו את המסגרות, את תנאי המשא-ומתן, והממשלה, במקום להמשיך מאותה נקודה שבה נפסק המשא-ומתן, משבשת בעצם את התהליך, סוטה מהעקרונות ועושה מחוות שמסכנות את תהליך השלום.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש.

משה קצב (הליכוד):

המשא-והמתן הישיר והדו-צדדי היה צורך הדדי של ישראל ושל ארצות ערב. מפלגת העבודה שוברת את העיקרון הזה ומסכנת את תהליך השלום.

לסיכום, אדוני היושב-ראש, מפלגת העבודה צריכה לומר, באמצעות נציגיה בממשלה, האם ראש הממשלה מדבר בשמו הפרטי, או בשם הממשלה, או בשם רוב שרי הממשלה? האם השר שיבוא להשיב פה בשם הממשלה ידבר בשם ראש הממשלה, או בשם רוב שרי הממשלה? אני חושש, אדוני היושב-ראש, שהיורש של ברברה טוכמן עוד יכתוב ספר על מצעד האיוולת של ראש הממשלה יצחק רבין.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, לפי סעיף 88(ז) לתקנון, חבר הכנסת אלי דיין מבקש תגובה בשם סיעת העבודה, ואכן, על-פי הסעיף מגיעה לו תגובה, במסגרת עשר דקות. אני אודה לך אם תקפיד על הזמן, ואחר כך, כמובן, השר יוכל להתייחס לנושא. אלה הכללים.

קריאות:

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חבר הכנסת קצב – – –

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת גוז'נסקי, אני לא בטוח שזאת הדרך לנהל שיחה עם חבר הכנסת קצב. את יכולה לשבת לידו ולשוחח. גם זה לא רצוי בזמן הדיון. בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אינני מבין מדוע נזעק חבר הכנסת משה קצב היום בהתקפה שלוחת רסן על מפלגת העבודה. אני מקווה שלפחות עיינת הן בהחלטות ועידת המפלגה והן במצע מפלגת העבודה. שם נאמרו דברים ברורים, מפורשים, אשר לגביהם התחייבנו לגבי הציבור – – –

משה קצב (הליכוד):

האם "קול ישראל" משקר?

אלי דיין (העבודה):

איננו מרמים את הציבור. כל מה שכתוב במצע, ואם יש היום משא-ומתן – – –

משה קצב (הליכוד):

האם "קול ישראל" משקר?

אלי דיין (העבודה):

אם יש היום משא-ומתן מתקדם לתהליך השלום – אתם, נכון, יזמתם את מסגרת מדריד, אבל דשדשתם. הרי לא מזמן אמר ראש הממשלה לשעבר שמיר: יכולנו להמשיך ולנהל את העניין הזה עשר שנים ו-15 שנים. ואילו אנחנו באנו ואמרנו לציבור, שנתייחס באופן רציני למשא-ומתן. והנה היום יש אווירה אחרת – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת דיין – – –

אלי דיין (העבודה):

יש אווירה אחרת גם בעולם – – –

משה קצב (הליכוד):

מבוי סתום.

אלי דיין (העבודה):

יש התקדמות, אתה עוד תופתע – – –

היו"ר ש' וייס:

רק רגע. חבר הכנסת דיין, אם אתה מוכן, על חשבון זמנך, להשיב על שתיים-שלוש שאלות, אין זו נדיבות. חבר הכנסת עובדיה עלי, אחרי כן – חבר הכנסת קצב – – –

אלי דיין (העבודה):

חכה, אני אתן לך, רק תן לי לבטא את התזה הראשונית.

היו"ר ש' וייס:

תן לו לסיים תזה; זאת בקשה לגמרי מתקבלת על הדעת.

אלי דיין (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

תודיע לנו מתי סיימת.

אלי דיין (העבודה):

אנחנו מקיימים משא-ומתן, ואמרנו שנקיים משא-ומתן עם הפלשתינים. אנחנו מקפידים על כך, והפלשתינים, לצערנו, לא מתקדמים בקצב שאנחנו היינו רוצים בו. אנחנו מקווים שהם יתעשתו ויבינו, שהממשלה הזאת היא הממשלה הטובה ביותר שיכולה להיות לקידום תהליך השלום. לא מדברים עוד על תהליך שלום; על עשיית שלום — — —

יהושע מצא (הליכוד):

הצחקתני.

אלי דיין (העבודה):

אני מקווה שנופתע.

קריאות:

— — —

יהושע מצא (הליכוד):

הצחקתני.

קריאות:

— — —

אלי דיין (העבודה):

אנחנו, כממשלה יהודית, לאומית, ציונית — — —

יהושע מצא (הליכוד):

על זה נאמר: הצחקתני.

אלי דיין (העבודה):

אנחנו מתקדמים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

צוחק מי שצוחק אחרון.

אלי דיין (העבודה):

אנחנו מתקדמים לקידום השלום ועושים את השלום. אתה עוד תופתע. אתם אומרים שאנחנו רימינו את העם — — —

לימור לבנת (הליכוד):

הבטחתם שישה חודשים — — —

אלי דיין (העבודה):

הבטחנו לעם במצע את הקפאת ההתנחלויות, ואת זה עשינו. זה נקרא לרמות את העם? הרי אמרנו במפורש שאתם, הליכוד, השחתתם, בזבזתם מיליארדים על חשבון ערי הפיתוח, על חשבון שכונות, עד היום אנחנו משלמים מחירים – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

רגע, רגע.

אלי דיין (העבודה):

זה נקרא להונות את העם?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דיין, אני יודע שתרצה לעמוד כאן 20 דקות; מצדי – אפילו 30. חברי הכנסת, האם יש בכוונתכם להמשיך את הצגת העמדה של חבר הכנסת אלי דיין במשך חצי שעה, שעה, שעה ורבע? לא.

אלי דיין (העבודה):

חוק המפגשים – – –

דב שילנסקי (הליכוד):

הבעיה היא, שאת הדברים הרעים שהבטחתם אתם מקיימים, ואת הטובים לא.

אלי דיין (העבודה):

לא נכון. אנחנו מקיימים גם את הטובים.

היו"ר ש' וייס:

זאת קריאת ביניים לגיטימית.

אלי דיין (העבודה):

אנחנו הקפאנו את ההתנחלויות, הגדלנו את ההשקעות בכבישים בארץ – – –

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

אלי דיין (העבודה):

קצבאות ילדים, מאבק עכשיו באבטלה, בפרויקטים של מאות מיליונים. רק בשבוע שעבר אישרנו את התקציב עם סדר עדיפויות לאומי אחר, בחינוך – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין, תנוח. אל תענה; הם עושים תרגיל.

משה קצב (הליכוד):

— — —

לימור לבנת (הליכוד):

איפה הסכם שלום בין שישה לתשעה חודשים?

היו"ר ש' וייס:

לא לענות. ביקשתי מחבר הכנסת אלי דיין – – –

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ביקשתי מחבר הכנסת אלי דיין אותה בקשה שביקשתי מחבר הכנסת קצב: פשוט לא לענות, להמתין בנחת. תן להם לשוחח. עכשיו תמשיך.

משה קצב (הליכוד):

סלילת כביש אחד נוסף לא התחלתם – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, חבר הכנסת קצב. נתתי לך – – –

אלי דיין (העבודה):

אפילו באזור הפריימריס שלנו אתה תראה הרבה כבישים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין, רגע.

קריאות:

— — —

אלי דיין (העבודה):

אתה תראה. כביש אשקלון-באר-שבע – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין. חבר הכנסת משה קצב, תקשיב לי.

משה קצב (הליכוד):

הוא מטעה את הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת משה קצב – – –

משה קצב (הליכוד):

– – –

אלי דיין (העבודה):

אתם דשדשתם בכבישים האלה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין, מספיק. חבר הכנסת משה קצב, אני מדבר אליך. נתתי לך שלוש דקות תוספת בתור ראש סיעה, התבטאת, פרסת יריעה רחבה; הרי מישהו יכול היה לומר לך בזמן הנאום שלך. אני משתדל שלא תגידו זאת, ותאפשרו את הדיון.

משה קצב (הליכוד):

האם אדוני מתכוון לבטא את עמדת הקואליציה?

היו"ר ש' וייס:

אני לא מתכוון למאומה.

משה קצב (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש שלא להפריע לנואם.

משה קצב (הליכוד):

זה לא ענייך בכלל.

היו"ר ש' וייס:

תסלח לי, אני מבקש ממך שלא לומר לי זאת. זה ענייני לשמור על דיון, אתה נאמת ---

משה קצב (הליכוד):

אל תאמר לי ---

היו"ר ש' וייס:

תסלח לי, אמרתי שמישהו היה יכול לומר זאת.

משה קצב (הליכוד):

מי שירצה – שיטען – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש מכם לאפשר את קיום הדיון. אל תעיר לי הערות כאלה.

משה קצב (הליכוד):

אני מבקש ממך שלא להעיר לי הערות כאלה.

היו"ר ש' וייס:

אני מעיר מה שנחוץ לניהול השיבה.

משה קצב (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

זה בלתי אפשרי. סלח לי. אני מפסיק את הדיון הזה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

איבדת את העשתונות?

היו"ר ש' וייס:

מה זה? איזה מין איבוד עשתונות הוא זה? אינני מבין זאת.

משה קצב (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

סלח לי, אני נוהג כלפיך בכבוד ובנימוס – – –

משה קצב (הליכוד):

אל תגיד לי – – –

היו"ר ש' וייס:

אני אגיד מה שאני חושב, ואיש לא יפחיד אותי בבית הזה. אני מבקש להפסיק לדבר. אני קורא אותך לסדר. זה הכול.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

איזו התנהגות יש באולם. חבר הכנסת אבי יחזקאל, אל תסייע לי. זה מפריע. אינני זקוק לעזרה. תודה רבה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מה שהתחייבה מפלגת העבודה במצעה – היא מקיימת. אנחנו רק חודשים מספר, והנה כבר יש לנו תקציב אחר, עם סדר עדיפויות אחר – – –

קריאות:

אלי דיין (העבודה):

— — — שכל עם ישראל יחוש אותו, בתשתיות, בחינוך — —

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אתה שם לב איך אתה מפריע?

אלי דיין (העבודה):

— — בנושא המדיני. אנחנו הבטחנו לבטל את חוק המפגשים ואנחנו עושים זאת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין, תקשיב רגע.

קריאות:

— — —

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, תקשיב לי רגע. קודם כול, אני מבקש מהסדרנים לסגור את הדלתות. איננו יכולים לקיים דיון מדיני בבית הזה. מדוע? חבר הכנסת קצב נאם, ואינני מתנצל כאן. זה תפקידי, תפקידו של היושב-ראש. עשיתי את המאמץ הדרוש כדי שהנאום יתקיים באווירת הקשבה, אני אעשה זאת גם

לגבי חבר הכנסת אלי דיין וגם לגבי כל חבר כנסת. אבל אי-אפשר לקיים כאן דיון, ולא נעים לי לקרוא בשמותיהם של חברי הכנסת; לא נעים.

אלי דיין (העבודה):

ברצוני לסיים את התזה.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, אני בטוח שיש אי-הסכמה מלאה מצד חברים באופוזיציה לדבריו, כפי שאני מנחש שהיתה אי-הסכמה לגבי דבריו של חבר הכנסת קצב. הרי זו דרכה של הכנסת; מה החידוש בכך? בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אנחנו לא רימינו את העם. הבטחנו לבטל את חוק המפגשים. ההחלטה בעניין זה התקבלה פה-אחד בוועידה של מפלגת העבודה, והתחייבנו על זה במצע המפלגה. זה היה חוק פוליטי, חוק שאין לו מקום בספר החוקים. זה היה כתם בספר החוקים של מדינת ישראל. והרי אתם יודעים, שכאשר הופענו בסמינרים בין-לאומיים בקרב משפטנים, התביישנו להגן על החוק הזה. היום אנחנו גאים שממשלת ישראל, בקבינט הביטחוני, וכנסת ישראל אמרו שהחוק הזה – מקומו לא יכירנו בספר החוקים.

אתה אומר להימנע מכל קשר עם אש"ף. הרי כשאתם הלכתם למדריד ידעתם שהנציגים האלה, עשראווי וכל החברים שלה, הם מתייעצים עם אש"ף והם שליחים של אש"ף. אנחנו אומרים שנקיים משא-ומתן עם הפלשתינים בשטחים. עם מי הם מתייעצים, עם מי הם נפגשים? שיעשו מה שהם רוצים. אנחנו לא מרמים כמכם, לא מטעים את העם. אנחנו אומרים לו: תדע לך, האנשים האלה עושים מה שהם רוצים.

עמדת הממשלה ועמדת המפלגה היא להמשיך במשא-ומתן הזה ולעשות שלום עם הפלשתינים, ליצור אווירה אחרת, ואכן יצרנו אותה. יש היום יותר אמון בממשלה הזאת. אנחנו מתקדמים גם במשא-ומתן עם סוריה. אולי בקרוב כולנו נופתע ונשמע על איזה הסדר. אני מקווה שהאופוזיציה – אתה מדבר על קונסנסוס – תתלכד מאחורי הסדר של אוטונומיה עם הפלשתינים והסדר של שלום, ולו חלקי והדרגתי, עם מדינות ערב האחרות.

יהושע מצא (הליכוד):

החזרת רמת-הגולן?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דיין, אני מוסיף לך שתי דקות על חשבון ההפרעות. לקודמך הוספתי ארבע דקות.

אלי דיין (העבודה):

אתה דיברת על סקר של "קול ישראל". אצלנו יש חופש הדעה, לא כמו אצלכם, כפי שמסתבר. לאחר הבחירות קם השר לשעבר רוני מילוא ואמר: לי היתה דעה אחרת לגבי עזה, הצעתי לראש הממשלה לעזוב את עזה, ליצור איזה מומנטום מדיני. אבל הוא לא העז בזמנו לבטא את זה. לשר הביטחון לשעבר ארנס היו דעות אחרות בנושא המדיני, והוא לא העז לבטא אותן. אצלנו החברים חופשיים, כל אחד יכול לבטא את דעתו ולומר באילו דרכים יש להתקדם במשא-ומתן. אבל, מי שמכריעים אצלנו הם מוסדות המפלגה. בממשלה כל שר יכול לחשוב מה שהוא רוצה, בוודאי יאמר זאת השר חיים רמון, אבל מה שקובע את מדיניות הממשלה הוא קווי היסוד שלה. לראש הממשלה יש רוב בכנסת ויש לו רוב בממשלתו לקווי היסוד שאושרו על-ידי הכנסת, ואנחנו מקפידים עליהם.

לכן, רבותי חברי הכנסת, יש לדחות מכול וכול את הדברים חסרי היסוד וחסרי השחר, ואפילו הייתי אומר – גובלים בהטעיית הציבור, של חבר הכנסת משה קצב. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת אלי דיין. השר המקשר חיים רמון, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה בראשית דברי לקבוע באופן חד-משמעי מה היא מדיניות הממשלה, כי נדמה לי שחבר הכנסת קצב או שאיננו יודע או שאיננו מבין, או ששם עצמו כמי שאיננו יודע ואיננו מבין.

מדיניות הממשלה, כפי שהיא באה לידי ביטוי בעקרונות, בקווי היסוד של מדיניות הממשלה, קובעת: הממשלה תציע למדינות ערב ולפלשתינים להמשיך בתהליך השלום על-פי המסגרת והמתכונת שגובשה בוועידת-מדריד. הממשלה תעשה לזירוז המשא-ומתן ולקיום דיונים רצופים בין הצדדים.

זה הסעיף שעל-פיו הממשלה פועלת, ושום שר לא הציע, בוודאי לא בישיבת ממשלה, ללכת בדרך אחרת.

נכון, אנחנו הכנסנו תוכן חדש למשא-ומתן, מכיוון שאתם לא קיימתם משא-ומתן. זו היתה אחיזת העיניים הגדולה ביותר בתולדות ישראל. היום, כשאנחנו בשלטון ואנחנו יודעים מה נאמר במשא-ומתן הזה, איך התנהגו שם שליחי הממשלה שלכם, אנחנו יודעים בצורה ברורה מה היו ההנחיות.

דן תיכון (הליכוד):

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת תיכון, אני מבקש מאוד שלא להפריע. לא יכול להיות שכך יתקיימו הדיונים. אני לא הפרעתי לאיש, אני מבקש שלא יפריעו לי. אני מבקש שיינתן לממשלה לדבר, לפחות כמו שאני נותן לכל אחד לדבר בבית הזה.

הדבר הזה שונה. בחצי השנה שאנחנו מכהנים בשלטון קיימנו יותר ימי משא-ומתן מאשר הממשלה שקדמה לנו בכל התקופה הקודמת. אנחנו מקיימים דיונים רצופים, מוגשים ניירות משני הצדדים, וסוף-סוף מתנהל משא-ומתן.

אני רוצה להגיד לחבר הכנסת קצב: בקווי היסוד שלנו, ולא במקרה, לא הכנסנו סעיף שהיה מאוד פופולרי בתקופת הממשלות הקודמות, שלא ינוהל משא-ומתן עם אש"ף לא במישרין ולא בעקיפין. זה לא מופיע בקווי היסוד של הממשלה הזאת. למה? לא במקרה, אלא מפני שאנחנו חושבים שהיו כאן אחיזת עיניים, שקר, עצימת עיניים והולכת שולל עצמית. יש בידי רשימה של כל חברי הממשלה הפלשתינית שאתם ניהלתם אתם משא-ומתן. אם תרצו, אקרא את השמות אחד-אחד. לא אעשה את זה כדי שלא לייגע אתכם.

אתחיל בד"ר חידר עבד אל-שאפי, ראש המשלחת, ראש וראשון להם. אם אתם לא יודעים, הוא היה ממייסדי אש"ף. הוא עזב את אש"ף כיוון שהדעות של אש"ף היו מתונות בעיניו, וייצג את חזית הסירוב באש"ף. זה האיש שעמד מולכם, ואתם אומרים: הוא לא אש"ף. הוא גורש ב-1969-1970. ד"ר סהיב עריקאת – באפריל 1987 הורשע בבית-הדין הצבאי בגין הסתה; חבר מכוון במשלחת הפלשתינית שאתם דיברתם אתה. כמובן, הוא אחד מראשי אש"ף. חסן אל-חטיב – נעצר כמה פעמים, לאחרונה נעצר ב-16 במאי 1989 באשמת קשרים עם אש"ף.

אתם רוצים עוד? למה אתם מספרים לנו סיפורים? באה המשלחת, שהורכבה על-ידי אש"ף, כל אנשיה מזדהים עם אש"ף. בלילה של ועידת-מדריד קמו ראשיה וטסו לתוניס להתייעצות עם אש"ף. ואתם אומרים: אש"ף לא קיים, אש"ף איננו. איזה דברי הבל אלה? לא ידעתם שאש"ף רוצה את כל הדברים הנוראים שדיבר עליהם חבר הכנסת קצב? כך אתם נהגתם, והנה פתאום נודע לך שהתעסקתם עם אנשי אש"ף?

אנחנו מנהלים משא-ומתן על-פי מתכונת מדריד, לא מפני שהם לא אנשי אש"ף. אנחנו יודעים שהם אנשי אש"ף, ואנחנו יודעים לאן הם נוסעים ועם מי הם מתייעצים, מה נאמר להם וכל הדברים הללו. אנחנו מנהלים כך את המשא-ומתן מכיוון שאנחנו חושבים שהפתרון יהיה בשני שלבים. שלב אחד – פתרון ביניים של אוטונומיה; אוטונומיה אמיתית, לרבות שליטה על שטח, לא כפי שאתם הצעתם, אוטונומיה לאנשים, שאיש לא יודע מהי. את השלב הזה אנחנו מנהלים עם תושבי השטחים, בין שהם אש"ף ובין שהם לא אש"ף, ובתנאי אחד – שכל מי שמדבר אתנו הוא נגד טרור ואיננו עוסק בטרור.

נקודה. אם הוא רוצה לדבר אתנו, נדבר אתו. אנחנו מנהלים אתם משא-ומתן. ובעתיד, על-פי מצע מפלגת העבודה, כאשר יגיע פתרון הקבע, שלב פתרון הקבע, אנחנו נדבר – – –

אריאל שרון (הליכוד):

עם אנשי טרור?

שר הבריאות ח' רמון:

מי שעוסק בטרור, אם הוא שותף לטרור, הוא עומד לדין. אין חסינות לאיש. אלה שיושבים אתם במשלחת – אתה היית שר בממשלה, חבר הכנסת שרון, אתה ניהלת משא-ומתן עם מי שתומכים בטרור? ודאי שלא. גם אנחנו לא.

אריאל שרון (הליכוד):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

אתה היית בממשלה, ואני קראתי רק מקצת קורותיהם ומעלליהם של אותם אנשים שאתם ניהלתם משא-ומתן. ישבת בה ותמכת בה והצבעת בה אמון. לכן אני חושב שהטענה הזאת מתחסדת – – –

אריאל שרון (הליכוד):

לא בנושא זה. אנשים שתומכים בטרור באופן גלוי – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אנחנו מדברים עם אותם אנשים שאתם דיברתם אתם.

אריאל שרון (הליכוד):

זה היה חמור אז וזה חמור היום.

שר הבריאות ח' רמון:

לא שמתי לב שקמת והתפטרת מהממשלה, אם זה היה חמור.

אריאל שרון (הליכוד):

על זה בדיוק.

שר הבריאות ח' רמון:

לא על זה.

אריאל שרון (הליכוד):

על זה בדיוק.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שרון, אל תתנער מאחריות. יש לך אחריות מוחלטת לעניין. אם אתה מתבייש בכך, תגיד: טעיתי. אבל אל תגיד שלא עשית את זה. ניהלת משא-ומתן עם אותם אנשים שאתה קורא להם היום טרוריסטים. אחת משתיים: או שהם לא טרוריסטים, או שאתה ניהלת אתם משא-ומתן.

אריאל שרון (הליכוד):

הם טרוריסטים עכשיו, והיו בזמן שהייתי בממשלה, ונאבקתי בעניין הזה. זה אחד הדברים החמורים שעשתה הממשלה ההיא ועושה הממשלה הזאת.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שרון, אם מותר לשמיר, לחבר הכנסת מילוא, לחבר הכנסת קצב, לנהל משא-ומתן עם טרוריסטים, אני מציע להם לא לבוא ולהלין עלינו. אם אתה אומר שכך הם נהגו – – –

אריאל שרון (הליכוד):

אתם באתם לשנות.

שר הבריאות ח' רמון:

לכיוונים הנכונים.

אריאל שרון (הליכוד):

לא שיניתם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שרון, אני חושב שמוצה הנושא. הדיון הזה מוצה.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שרון, לכיוונים הנכונים. אנחנו מפסיקים להעמיד פנים.

דוד צוקר (מרצ):

— — — על דבר כזה לא פורשים מהמשלה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

חבר הכנסת שרון, אתה מיתמם? מה קרה, אתה מיתמם?

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת.

עמנואל זיסמן (העבודה):

יורם לס (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן. חבר הכנסת לס. חבר הכנסת שרון, אנא, אני לא הפרעתי לך, כי אתה לא נוהג לקרוא קריאות ביניים.

יורם לס (העבודה):

— — — תיקח את המשקפת. את מי אתה מפחיד פה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לס, אתה תרגיש נוח אם אני אקרא אותך לסדר מול פני האומה?

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זה התחיל בהומור וכנראה — — —

היו"ר ש' וייס:

הנושא בהחלט לא הומוריסטי.

שר הבריאות ח' רמון:

אני חוזר ואומר, הממשלה הזו תנהל משא-ומתן על שלב הביניים עם כל אחד מתושבי השטחים שאיננו עוסק בטרור ואיננו מסייע לטרור. הם יהיו כשרים בעינינו וננהל אתם משא-ומתן רציני, בכוונה אמיתית להגיע להסכם על האוטונומיה. ננהל משא-ומתן, כן, חבר הכנסת קצב, כאשר שלוש שנים אחרי שנחתום את ההסכם על האוטונומיה — ואנחנו נחתום אותו בניגוד לכל מה שאתם אומרים —

ננהל משא-ומתן עם פלשתינים אשר יכירו בזכות קיומה של מדינת ישראל – אני מצטט את מצע מפלגת העבודה – ולא יעסקו בטרור. אתם ננהל משא-ומתן.

אתה, חבר הכנסת קצב, פוסל אותם – אתה אמרת את זה – לא מפני שהם טרוריסטים, לא מפני שיש להם אמנה פלשתינית, אלא מפני שהתביעה שלהם לשעל אחד, למחנה פליטים אחד בעזה, בעיניך איננה לגיטימית ואתה מתנגד לה.

אני רוצה לשאול אותך: אם אתה מתחיל במשא-ומתן עם סוריה, שגם היא תובעת גם את החזרת הגולן וגם מדינה פלשתינית, אתה מסכים לכך?

משה קצב (הליכוד):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת קצב, אני לא הפרעתי לך. פרסת את ההיגיון שלך. אתה בא ואומר: כיוון שהצד השני תובע תביעה שאיננה מקובלת עלי, אני לא אדבר אתו. עם מי תדבר? לפי הקביעה הזאת, אף פעם לא היית צריך לדבר עם מצרים. מצרים תבעה תביעות שלא היו מקובלות עלינו באופן מוחלט, מנוגדות למצע של כל מפלגה בישראל.

משה קצב (הליכוד):

אש"ף עדיין לא מדינה ריבונית.

שר הבריאות ח' רמון:

עניתי בדיוק מה עושה הממשלה. עניתי בדיוק מי היה בעד אש"ף, מי ניהל משא-ומתן עם אש"ף – —

משה קצב (הליכוד):

אתה.

שר הבריאות ח' רמון:

אתה לא רוצה להבין – – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, זה תפקידי. אני מאוד מבקש לאפשר לדיון הזה להסתיים. יש לנו עוד סדר-יום עמוס. קריאות הביניים כבר נקראו מכל הכיוונים.

שר הבריאות ח' רמון:

לכן, מה שמסתתר מאחורי דבריו של חבר הכנסת קצב הוא דבר פשוט. הוא איננו רוצה לנהל משא-ומתן, כי אין לו על מה לנהל משא-ומתן. הוא אמר את זה. כיוון שהוא איננו רוצה, מבחינתו, לוותר אפילו על אינץ' בעזה, כיוון שהוא רוצה להפוך את עזה לחלק בלתי נפרד ממדינת ישראל, כיוון שהוא רוצה להפוך אותנו למדינה שמספחת 2 מיליוני פלשתינים והופכת אותנו למדינה דו-לאומית, כיוון שאלה שאיפותיו – הוא שולל משא-ומתן, כי ברור שמשא-ומתן ימנע את כל הדברים האלה.

אנחנו הבטחנו לבוחר שלא נספח את עזה, שלא נהפוך אותה לחלק בלתי נפרד ממדינת ישראל ולא נשלט על 2 מיליוני פלשתינים, ולכן ההידברות עם הפלשתינים חשובה בעינינו, היא חיונית בעינינו ואיננה העמדת פנים, כפי שהיתה אצלכם.

אני חושב שמדיניות הממשלה בעניין זה ברורה, היא חד-משמעית, ולכן אני מציע לחבר הכנסת קצב – כיוון שהנושא הזה נדון בערך אחת לשבוע גם בוועדת החוץ והביטחון ובכל שבוע גם במליאה – שיסתפק בדיון שהיה פה, וניפגש כנראה בשבוע הבא או בעוד שבועיים בדיון דומה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת קצב, אתה מוכן להסתפק בהודעה?

משה קצב (הליכוד):

אני מבקש להגיב.

היו"ר ש' וייס:

אין סידור כזה. חברי הכנסת, יש לי בקשה – – –

דן תיכון (הליכוד):

הצעה לסדר.

היו"ר ש' וייס:

הצעה לסדר אפשר. לא אחת אני מגלה גמישות מסוימת בתקנון, אבל אין לנו סידור של מגיבים. יש הצעה אחרת. חבר הכנסת דן תיכון, אתה יכול להציע הצעה אחרת.

שר הבריאות ח' רמון:

אם חבר הכנסת קצב לא יסתפק בהצעתי, אני אבקש להסיר.

דן תיכון (הליכוד):

הצעה לסדר.

היו"ר ש' וייס:

ודאי שאני אאפשר לך. איזו הצעה לסדר? עכשיו יש רק ההצעה הזאת.

דן תיכון (הליכוד):

הצעה לסדר.

שר הבריאות ח' רמון:

אני חוזר בי. כדי שלא יהיו הצעות לסדר, אני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

גם אז יכולה להיות הצעה לסדר.

שר הבריאות ח' רמון:

לא יכולה להיות הצעה לסדר, עם כל הכבוד, אדוני היושב-ראש. הצעה אחרת כן, אבל לא הוא, אלא מישהו אחר.

היו"ר ש' וייס:

אולי לא תעזור לי, הרי אני יודע את התקנון. חבר הכנסת דן תיכון, זה לא דיון חדש בהצעות לסדר-היום. הצעות לסדר-היום יש כאן למכביר, דחופות ורגילות. השר נהג כפי שנוהגים השרים לא אחת. הוא הציע לבעל ההצעה להסתפק בהודעה. אילו חבר הכנסת קצב היה מסתפק בכך, לא היו הצעות אחרות.

דן תיכון (הליכוד):

לא זו הצעתי.

היו"ר ש' וייס:

אני הבנתי, תאמין לי. מכיוון שחבר הכנסת קצב לא מסתפק, עומדת שוב הצעת השר להסיר את ההצעה מסדר-היום. יכול חבר כנסת במסגרת דקה להציע הצעה אחרת, במקרה זה להעביר לוועדה.

דן תיכון (הליכוד):

אני לא מציע הצעה אחרת אלא הצעה לסדר.

היו"ר ש' וייס:

אבל לא באמצע ההצבעה. יש לנו מנהג. תוכל אחר כך להציע ונברר. אני שואל עכשיו את חבר הכנסת קצב, האם הוא מקבל את ההצעה של השר רמון להסתפק בהודעה, להסתפק בדיון?

משה קצב (הליכוד):

הואיל ושר הבריאות לא אמר מהי מדיניות הממשלה בסוגיה המרכזית, משא-ומתן עם אש"ף – כן או לא, ההצעה שלו אינה מקובלת עלי.

היו"ר ש' וייס:

הבנו. בדרך כלל התשובה היא "כן" או "לא".

דן תיכון (הליכוד):

יש לי הצעה לסדר בעניין הזה.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו לא נשבש את דיוני הכנסת עם ההצעות לסדר. מייד תבין למה לא.

חבר הכנסת עובדיה עלי, יש לך הצעה אחרת?

עובדיה עלי (הליכוד):

יש הצעה להעביר לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חגי מירום ביקש ראשון, וחבר הכנסת עובדיה עלי יודע מה קורה כשמישהו מבקש ראשון. חבר הכנסת חגי מירום מבקש להעביר את הנושא לוועדה. דקה אחת ממש.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מנצל את זכותי הפרוצדורלית ומבקש להעביר את הנושא לוועדה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

האם חבר הכנסת קצב מסכים שההצעה תועבר לוועדה?

משה קצב (הליכוד):

אני מסכים להעביר לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

יש לנו שתי הצעות. אם תתקבל הצעתו של חבר הכנסת קצב, היא עוברת לוועדה.

חבר הכנסת חגי מירום, לאיזו ועדה?

חגי מירום (העבודה):

ועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים. מי שמצביע בעד, המשמעות היא שההצעה של חבר הכנסת משה קצב עוברת לדיון בוועדת החוץ והביטחון. מי שמצביע נגד, המשמעות היא שההצעה מוסרת מסדר-היום. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 33

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 35

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

בעד – 33, נגד – 35, אין נמנעים, ההצעה הוסרה מסדר-היום. הצעה לסדר לחבר הכנסת דן תיכון, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זה שבע שנים, מאז ימיו של חבר הכנסת לשעבר אהרן נחמיאס, שעשה שימוש בסעיף 88(ז), לא נעשה שימוש בסעיף הזה. אני חושב שהיתה כאן טעות. לא היה מקום להשתמש בסעיף הזה, וניתנה כאן רשות דיבור לנציג סיעה שלא בצדק, על כל פנים, שלא על-פי התקנון. אני מבקש לבדוק את העניין הזה, כדי שלא נחזור על הטעות הזאת פעם נוספת.

היו"ר ש' וייס:

העניין ייבדק.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, משהו רלבנטי.

היו"ר ש' וייס:

זה לא דיון פילוסופי.

חבר הכנסת דן תיכון, אני אבדוק את זה, כמובן. אני זוכר שבקדנציה הקודמת, כשכבר הייתי חבר כנסת, לפחות פעם אחת, נדמה לי שחבר הכנסת חיים רמון, כראש סיעת מפלגת העבודה, השתמש בסעיף הזה.

דן תיכון (הליכוד):

האחרון שעשה שימוש בזה היה אהרן נחמיאס.

חגי מירום (העבודה):

הליכוד עשה בזה שימוש בכנסת הקודמת.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

לא אתן לך רשות דיבור. הכול רלבנטי בבית הזה. זה הבית הרלבנטי ביותר במדינה.

חבר הכנסת דן תיכון – א. זה ייבדק; ב. אני רוצה לומר לך בקיצור, מדוע אישרתי את זה ללא עוררין, ואני חושב שכל יושב-ראש ישיבה היה מאשר את זה. היה פה טיעון של חבר הכנסת קצב, שמופנה למפלגת העבודה, אגב כך גם לממשלה. אבל זה ייבדק, תימסר תשובה, ואם היתה טעות, יהיה פה מצעד של מזדים בטעות.

עכשיו לחבר הכנסת טמקין יש משהו רלבנטי. אחרי זה אנחנו חוזרים לסדר-היום, שזה הדבר הרלבנטי ביותר היום.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, בסך הכול רציתי לומר לך, שלפני כמה ימים, סגן יושב-ראש הכנסת עובדיה עלי ישב במקומך, ואני השתמשתי בסעיף 88 באותו עניין בדיוק – התייחסות לסיעה שלנו – ועניתי מן הדוכן, בעקבות אישור של סגן יושב-ראש הכנסת מאותה מפלגה של חבר הכנסת דן תיכון. על אותו בסיס, עשית היום אותו דבר בדיוק שעשה אז סגן היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

תודה על ההערה. אני בטוח שסגן יושב-ראש הכנסת עובדיה עלי ניהל את הישיבה נכון ולפי התקנון. אני עשיתי את זה כמיטב שיפוטי. חבר הכנסת דן תיכון הוא חבר הכנסת מאוד מנוסה. יש לו טענה, היא תיבדק. אין פה חיכוך כלל.

הצעת סיעת יהדות התורה שלא להחיל דין רציפות

על הצעת חוק זכויות החולה, התשנ"ב-1992

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת סיעת יהדות התורה שלא להחיל דין רציפות על הצעת חוק זכויות החולה, התשנ"ב-1992. ישיב על זה שר הבריאות. חבר הכנסת אברהם רביץ, בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק זכויות החולה היא בעצם אחת ההצעות ההומניות והחשובות ביותר לשמירת זכותו של האדם, ובעיקר במצב ובזמן הקשה שבחיינו, כאשר הוא חולה.

אדוני היושב-ראש, החוק הזה התקבל בכנסת הקודמת ברוב שהיה מורכב, בין השאר, מחברי כנסת שהתנגדו לסעיף 10 בהצעת חוק זו, וזאת לאחר שמציעי החוק – וחבר הכנסת רן כהן הצהיר בשמם כי סעיף זה יימחק מהצעת החוק.

וכך אמר יושב-ראש הישיבה, שהיה חבר הכנסת וירשובסקי, כך זה מופיע ב"דברי הכנסת", כי חוק זה מתקבל ללא סעיף 10.

להזכירכם, חברי הכנסת, סעיף 10 מדבר על מה שנקרא בלשון העם: המתת חסד, והוא מרחיק לכת. סעיף 10 זה, בלשונו, במשמעותו לפחות, גם מציין את החובה המוטלת על הרופא לסייע במימוש המתת חסד, גם אם היא בניגוד למצפנו.

חברי הכנסת, כיוון שאין פרוצדורה כזאת, למחוק סעיף מהצעת חוק שלא במסגרת הוועדה, מצאנו לנכון להעלות שוב את המוסכם, דהיינו: להשמיט את סעיף 10 מהצעת חוק זו. אם השר יאשר כי אכן זו הכוונה, אף שהפרוצדורה אינה מאפשרת, נשמח להודיע שאנו מוותרים על ההצבעה, לאמור, האם להחיל את רציפות החוק הזה אם לאו.

אם כך ייעשה, ובוועדה ייאמר שסעיף 10 אינו חלק מהצעת החוק הזו, נשמח להיות שותפים להצעת חוק חשובה, צודקת והומנית ביותר. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר הבריאות.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

סגן שר הבריאות.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן שר הבריאות, חברי חבר הכנסת נואף מסאלחה, בבקשה. כבודו.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק זכויות החולה, שפורסמה ב-16 במרס 1992, מהווה גיבוש של חמש הצעות חוק שהוגשו בכנסת הקודמת על-ידי חמישה חברי הכנסת: יאיר צבן, רן כהן, שושנה ארבלי-אלמוזלינו, מיכאל בר-זהר וגדעון גדות.

ועדה מיוחדת של הכנסת, בראשות חבר הכנסת יאיר צבן, כתוארו אז, תיאמה בין חמש ההצעות ואיחדה אותן בחוק אחד. שותפים פעילים בעבודת הוועדה היו משרד הבריאות ומשרד המשפטים, מחלקת חקיקה, האגודה לזכויות האזרח, וכן הרב מרדכי הלפרין, שהוא גם רופא ושימש יועץ לסגן שר הבריאות הרב אליעזר מזרחי.

הצעת החוק באה לקבוע, לראשונה במקובץ, זכויות שיש לחולה, ולעומתן חובות של הצוות הרפואי והמוסדות הרפואיים כלפיו.

אומנם איש מחברי הכנסת מגישי החוק אינו חבר כנסת היום, אך לאור המעורבות של חוגים כה רחבים וחברי כנסת בעלי השקפות עולם שונות, שאוחדו כולם במטרה אחת, לעזור לחולה, תהיה כל טענה נגד הרציפות טענה פרוצדורלית גרידא, הפוגעת במהות, במטרה ובזכויות האזרח. טענה זו התקבלה גם בוועדת השרים לחקיקה.

בין הזכויות החשובות: איסור הפליה בטיפול מטעמי דת, גזע, לאום, מין וגיל; חובת מוסד רפואי ורופא לתת טיפול רפואי ללא התניה, במצב שבו קיימת סכנה לחיי אדם או סכנה לנכות חמורה, בלתי הפיכה, "מצב חירום רפואי"; זכות שיישמרו כבודו ופרטיותו של המטופל בכל שלבי הטיפול; זכות לדעה נוספת, SECOND OPINION, ביוזמתו ועל חשבונו של המטופל; חובת צוות חדר מיון במוסד רפואי לבדוק את הפונה אליו, ואם הוא זקוק לאשפוז – לאשפוזו, ואם אין המוסד מסוגל לתת את הטיפול המחויב, מחובת המוסד לדאוג לכך שהפונה יגיע למוסד אחר, שבו יוכל לקבל את הטיפול; זכות החולה לקבלת מידע על מצבו ולהחליט בעצמו לגבי עצמו; החובה לשמור על הסודיות הרפואית.

פרק מיוחד יוחד ל"הסכמה המודעת" לטיפול רפואי ולתנאים לנתינתה: פירוט ההסברים, המידע והסיכונים שעל רופא למסור למטופל לפני קבלת ההסכמה המודעת.

פרק מיוחד יוחד ל"רשומה הרפואית", שחובה על מוסד ומטפל לנהל לכל מטופל, לשמור ולהעביר בתנאים מסוימים למוסד או לרופא אחר, לשם המשך טיפול. נקבעו "ועדות בדיקה" בכל מוסד רפואי, לשם בדיקת תלונות המטופלים. נקבע אחראי למימוש זכויות המטופל בכל מוסד רפואי.

אדוני היושב-ראש, לסיכום, מדובר בחוק בעל חשיבות עליונה לכל חולה, שהשותפים להכנתו פעלו מתוך דאגה כנה ורצון לשפר את הטיפול ואת היחס לחולה, תוך הבטחת זכויות בסיסיות, כאשר אדם נמצא במצב של תלות, סכנה וחוסר ישע. חבל לעכב את השלמת החקיקה, ואתה את המעטת הסבל לחולה ואת הדאגה לשמירת צלמו האנושי גם כשהוא חסר ישע במידה מרובה.

אדוני היושב-ראש, יש לציין, שסעיף 10 בהצעת החוק – "הזכות למות בכבוד" – יימחק ויוצא מהחוק בקריאה השנייה והשלישית, כפי שהובטח על-ידי הממשלה בדיון בקריאה הראשונה. לכן אני מציע לחבר הכנסת רביץ להסתפק בדברי אלה, ולהסיר את ההתנגדות שלו להחלת הרציפות. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. דקה של הערה ליושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, שהעניין נוגע לו נגיעה מוסדית מובהקת.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר לסגן השר, שהחוק נמצא בתהליך חקיקה בוועדה. הממשלה יכולה רק להציע למחוק סעיפים, וייתכן מאוד שנקבל את הצעתה. בריאתו של החוק ביוזמה של חברי כנסת, והממשלה אימצה אותו.

עם זאת, אני רוצה לפנות אל חבר הכנסת רביץ ולבקשו להצטרף אל כל הבית הזה, כדי שסביב חוק הנושא את השם "חוק זכויות החולה", שעמלים עליו כל כך הרבה זמן, לא יהיו חלילה חילוקי דעות.

סעיף 10, שעליו אתה מדבר, חבר הכנסת רביץ – אני מזמין אותך להופיע בפני הוועדה ולהציג שם את הסבריי לגביו, ואני בטוח שהחברים ישקלו זאת באופן ענייני ביותר, ואני מקווה גם שנגיע להסכמה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת רביץ, אם הולכים לקראת הסכמה, אתן לך רשות לדבר.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אשמח מאוד, ואראה זאת כזכות לי להיות שותף לחוק כה חשוב, ואני בהחלט מקבל את הצעתו של יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה.

אני רק רוצה להזכיר, שהחוק הזה התקבל ברוב קולות על-ידי חברי הכנסת הדתיים שהיו במליאה. זה היה לאחר הבטחה של יוזמי החוק, שסעיף 10 יוצא ממנו. הפרוצדורה לא אפשרה להוציא את הסעיף הזה, אלא במסגרת הוועדה.

אנחנו גם נטען את הטענה שזה נושא אחר, אם יהיה רוב לא סביר בוועדה; לאמור, שזה יהיה נדון מחדש כאילו זה חוק חדש.

אני מקבל את הצעתך, חבר הכנסת פרץ, ואני מקווה מאוד שתאמר לי מתי תדונו בחוק הזה.

אני מסכים שלא נצביע על הצעתי, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מברך על ההסכמה. אין דבר טוב מזה.

תודה רבה, חברי הכנסת. אני מודה באופן מיוחד לסגן שר הבריאות, חבר הכנסת נואף מסאלחה, ליושב-ראש ועדת העבודה, חבר הכנסת עמיר פרץ, ולחבר הכנסת רביץ, על כך שהגיעו להסכמה. תודה.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום. אני מזמין את סגן שר החקלאות וליד חאג' יחיא להשיב על שאלות של חברי הכנסת. השאלתא הראשונה היא שאלתא מס' 144 של חבר הכנסת אברהם שפירא; הוא איננו. התשובה תימסר אפוא לפרוטוקול, אלא אם כן יש לסגן השר עניין לענות על השאלתא.

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

אני חושב שיש לי עניין לענות עליה. זה קצר מאוד.

פיתוח רשת המים

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר החקלאות ביום כ"א בחשוון התשנ"ג (17 בנובמבר 1992):

בעיתון "מעריב" מיום י"ג בחשוון התשנ"ג (9 בנובמבר 1992) פורסם, כי אף שקיים חוק המסדיר תקן חדש לאיכות המים, עדיין ממשיכים המים בישראל להיות במצב ירוד ומערכת צינורות המים מיושנת ורקובה. בגלל מאבקים בין משרד החקלאות ל"מקורות", לא מנוצל תקציב של 100 מיליון ש"ח לפיתוח רשת המים.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונים הפרטים שפורסמו בכתבה הנ"ל על-אודות אי-ניצול תקציב לפיתוח הרשת?

2. מה נעשה ומה יעשה משרדך כדי להביא לשיפור איכות המים והצנרת במדינה?

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

1. פיתוח, אחזקה ותפעול של רשתות המים בתחומי רשויות מקומיות הם באחריותם של משרד הפנים והרשויות המקומיות, ומשרדנו אינו מטפל בכך. ממילא תקציבים המיועדים לנושאים אלה אינם בשליטתנו, ואין אנו יכולים לדעת אם נוצלו תקציבים שהוקצבו למטרות אלה אם לאו.

2. ידוע לנו על הקביעות המקצועיות החדשות, דרגת עכירות המים, שהוכנסו למסגרת תקן מי השתייה במדינה. קביעות אלה יוחלו בהדרגה עד לשנת 1996. אנו נערכים להכנת משק המים והצנרת הלאומית, זו שאינה במסגרת רשויות מקומיות, לתחולת הקביעות האמורות.

החכרת אדמות לתושבי הרצועה

חבר הכנסת ש' גוטמן שאל את שר החקלאות ביום כ"ח בחשוון התשנ"ג (24 בנובמבר 1992):

בשנים האחרונות נפוץ המנהג ביישובים ישראלים מסוימים בחבל-הבשור להחכיר "דמן" אדמות הלאום לערבים תושבי הרצועה.

החקלאי הישראלי מקבל תשלום, ותמורתו הערבי מעבד את האדמות ומוכר את היבול.

ברצוני לשאול:

1. האם תופעה זו ידועה במשרדך?
2. האם היא עולה בקנה אחד עם החוק?
3. האם וכיצד בכוונתך לפעול להפסקת נוהג זה?

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

אדוני היושב-ראש, בשאלה זו אני משמש דוור, אני מוסר את התשובה של שר החקלאות.

1. אכן, בשנים האחרונות נתגלו מקרים מספר של מכירות "דמן" במושבים בחבל-הבשור.
2. פעולה זו מהווה הפרה של חוק ההתיישבות החקלאית.
3. לכל החשודים בביצוע עבירות אלה נשלחו התראות, כפי שהוראות החוק מחייבות. במקרים שבהם היו הוכחות, הוגשו תביעות בגין הפרת החוק. התיקים נמצאים כרגע בהליך משפטי בבית-המשפט. חוק ההתיישבות קובע, שהמחזיק בקרקע חקלאית לא ינהג בקרקע שימוש חורג – שימוש חורג הינו, למשל, הקניית זכות בקרקע ובמים או יצירת שותפות בגידול ובקרקע. מי שמפר את הוראות החוק, רשאי שר החקלאות לתבוע הפקעת זכותו לגבי הקרקע והמים. מדי שנה נשלחות כ-700 התראות למפירי חוק ההתיישבות, וכן מוגשים מדי שנה כ-70 תיקי תביעה.

היו"ר ש' וייס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת גוטמן, בבקשה. הפעם, אדוני סגן השר, תצטרך להחליט אם אתה רוצה להיות דוור או לא. בבקשה.

שאול גוטמן (מולדת):

אדוני סגן השר, דיברת על מקרים בודדים. אני רוצה לספר לבית – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה צריך לשאול.

שאול גוטמן (מולדת):

אני מבקש לשאול, האם ידוע לסגן השר ולמשרד, שיש מקומות בחבל-הבשור שבהם 80% מהקרקע ביישובים מסוימים, בכלל זה קיבוצים, והשמות שמורים עמי, נמכרים "דמן"? אני אזכיר שני שמות: בתלמי-אליהו – 400 דונם, במושב אוהד – 80% מהחלקות. מלבד שדה-ניצן, בכל היישובים וגם בקיבוצים לא מעטים התופעה הזאת קיימת.

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

תשובתי היא, שכל העובדות שידועות למשרד שלנו הן כפי שהשבתי לך. אם יש לך מידע אחר, אבקשך לשלוח אותו, ואנחנו נבדוק את כל העובדות שאתה מדבר עליהן.

בהזדמנות זו ברצוני להסביר לך, ש"דמן" ומכירה זה לא היינו הך. "דמן" פירושו שאני קונה זכות לגדל באמצעות תשלום מלא למען הפיכת האדמה, או למניעת התביירות האדמה – מהמלה בור, אדוני היושב-ראש, אני לא יודע אם אמרתי את המלה הנכונה. אני לא יודע אם זה פסול שאנחנו מעודדים ייצור בענפי חקלאות על-ידי דברים כאלה.

שאול גוטמן (מולדת):

עדיין זה בניגוד לחוק שתושבי הרצועה – – –

היו"ר ש' וייס:

זאת כבר שאלה שלישית.

מלחמה בזבוב הים התיכון וקידום הייצוא החקלאי

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר החקלאות ביום כ"ח בחשוון התשנ"ג (24 בנובמבר 1992):

המלחמה בזבוב הים התיכון משפרת את תדמית הפירות הנשלחים לייצוא.

בעבר הקציבה הממשלה כ-14 מיליון ש"ח למלחמה בזבוב הים התיכון. החקלאים מזהירים, כי אם לא יתבצע ריסוס כפי שהיה נהוג ב-20 שנה האחרונות, הזבובים יטילו ביצים בתוך הפרי ובכך ייגרם נזק בלתי הפיך לפרי ולייצוא החקלאי.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך כי הושמט סעיף תקציבי בסך 14,000 ש"ח לתמיכה במלחמה בזבוב הים התיכון?

2. כיצד יפעל משרדך למנוע פגיעה בייצוא החקלאי?

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת חיים קופמן בנושא: המלחמה בזבוב הים התיכון וקידום הייצוא החקלאי.

1. הנושא יתוקצב במסגרת תקציב משרד החקלאות לשנת 1993, וזאת על-פי סיכום בין שר החקלאות לשר האוצר.

2. לאור החזרת הסעיף לתקציב, לא תהיה פגיעה בייצוא החקלאי.

היו"ר ש' וייס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת קופמן, בבקשה.

חיים קופמן (הליכוד):

כבוד סגן השר, הגשתי את השאילתא הזאת אחרי שכבר התריעו, וחוששים שעד שתטפלו בזאת יהיה כבר מאוחר מדי – הביצים ייבקעו. למה הפעילות הזאת לוקחת כל כך הרבה זמן? אמרת עכשיו שהנושא יתוקצב, זאת אומרת שאנחנו מדברים על סוף 1993. זה זבוב הים התיכון, זה לא זבוב סיני.

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

איני יודע מה נגיעתך לחקלאות, אבל הנגיעה שלי לחקלאות היא ישירה ואני גם מגדל הדורים.

חיים קופמן (הליכוד):

שלי עקיפה, אבל עם זאת, זבוב הים התיכון – – –

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

זבוב הים התיכון אינו מופיע בחודשי החורף ולא בחודשי הסתיו, הוא מופיע החל מחודש מרס ואילך. ולכן כאשר אמרתי: יתוקצב, פירוש הדבר שהתקציב יחול מחודש מרס ואילך.

חיים קופמן (הליכוד):

אני מקבל את התשובה והלוואי שזה ייעשה בזמן.

היו"ר ש' וייס:

זה מה שנקרא "מידיעה אישית".

החרמת עדר על-ידי "הסיירת הירוקה"

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר החקלאות ביום י"ג בכסליו התשנ"ג (8 בדצמבר 1992):

נודע לי כי ביום שני, 30 בנובמבר 1992, בשעה 15:30, תפסו פקחי "הסיירת הירוקה" עדר עזים של 60 ראש, השייך למר סלאמה אבו-סולב. במהלך התפיסה תקפו הפקחים את אשתו של בעל העדר, אשר רעתה את העדר.

הפקחים העמיסו את העדר, ובאותו יום מכרו אותו, ללא מכרז, בלי להודיע לבעלים על מועד המכירה, בלי לנמק את סיבת החרמת העדר ובלי לקבל את אישור בית-המשפט למעשיהם הנ"ל.

ברצוני לשאול:

1. מדוע נתפס העדר?

2. מה הוא מקור סמכותם של הפקחים לתפיסת העדר ולמכירתו?

3. למי נמכר העדר, מתי ובאיזה מחיר?

4. מי הם הנהגים אשר הובילו את העדר, ובאיזה מועד סוכם עמם לבצע את ההובלה הנ"ל?

5. האם תכננו הפקחים מראש את ביצוע התפיסה?

6. האם נכון כי לא ניתן צו על-ידי בית-משפט מוסמך, המתיר את החרמת העדר?

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

אני מתכבד להשיב לחברי הכנסת טלב אלסאנע ותופיק זיאד, ששאלו באותו נושא, והוא תפיסת עדר עזים של סלאמה אבו-סולב בביר-כורנוב שעל-יד ד'מונה. חבר הכנסת תופיק זיאד שאל שאילתא ישירה ואני השבתי לו – אבל בכל זאת.

הנושא נבדק על-ידי גורמי המשרד השונים.

לא נמצאו ממצאים המעידים על חריגה מסמכות או תקיפת אנשים, כפי שנטען. זכותו – ואני מדגיש את המלה זכותו – של בעל העדר, מר סלאמה אבו-סולב בביר-כורנוב, לפנות למשטרה ולהגיש תלונה.

על-פי חוק הגנת הצומח (נזקי עזים), התש"י-1950, עדר עזים שרועה בניגוד לחוק נתפס, נמכר, ומוגשת תביעה משפטית נגד בעל העדר בגין עבירה על החוק. בסיום ההליך המשפטי קובע בית-המשפט, אם התמורה בגין מכירת העדר מוחזרת לבעליה. הכבשים שהיו חלק מהעדר שוחררו במקום ונלקחו על-ידי בעלת העדר, רעייתו של הפונה, לביתה.

היו"ר ש' וייס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אלסאנע, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מדבריו של כבוד סגן השר משתמע כביכול, שהרועים צריכים לעבור קורס כדי לקרוא את המפות של שטחי האש באזור הנגב. אין שם גידור ואין שם שילוט המסמן את שטחי האש, ולכן הרועים או העדרים נכנסים בלא מודעות וללא ידיעה.

שאלתי היא: מאחר שיחידות הפיקוח בשטחים פתוחים משתוללות, האם קיימות הנחיות להגבלת סמכויותיהן, מאחר שלעתים הן מופיעות כפקחים מטעם הוועדה לתכנון ולבנייה, פעם אחרת כפקחים מטעם מינהל מקרקעי ישראל, ופעם שלישית כפקחים מטעם צה"ל על שטחי האש?

סגן שר החקלאות ו' חאג' יחיא:

חברי, חבר הכנסת טלב, מאות המכתבים שמגיעים למשרד החקלאות ואלי באופן אישי – מכיוון שאני קודם כול סגן שר החקלאות וגם חבר כנסת ערבי, מגיעות אלי עשרות, ולא אגזים אם אומר מאות פניות ותלונות על "הסיירת הירוקה" והתנהגותה בשטח. אני מתכוון בעתיד הקרוב ביותר לבדוק את כל התלונות באופן אישי, מכיוון שמה שאתה ציינת – העדר תחומים של מרעה ואי-מציאת שטחי מרעה חלופיים הגורמים למה שהרועים הבדואים עושים – אני חושב שזה מצריך בדיקה יסודית, ואני מבטיח שבעתיד הקרוב ביותר, אתך, נעשה את הביקור ונמצא את הפתרונות הראויים.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לסגן השר.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

החלטות ועדת הכנסת: בעניין סדר הדיון בהצעות לסדר-היום; ובעניין החלטת חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (מכתבים פטורים מתשלום) (תיקון), התשנ"ג–1993. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לסגנית מזכיר הכנסת.

מכיוון שההודעה של ועדת הכנסת נוגעת לאורך הזמן שיינתן לחבר כנסת לנמק הצעה לסדר-היום, גם לשרים, אודה לכם מאוד אם נוסף על ההנחה על שולחן הכנסת תעבירו החלטה זו לתאגיד האיש של כל חבר כנסת, גם לשרים ולסגני שרים, עם הדגשה: חיוני לעיון. תודה רבה.

הצעת חוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג-1993 הצעת חוק לתיקון פקודת הרוקחים
(מס' 2), התשנ"ג-1993
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, חבר הכנסת עמיר פרץ, להביא לפנינו את הצעת חוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג-1993, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, ואת הצעת חוק לתיקון פקודת הרוקחים (מס' 2), התשנ"ג-1993, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. מובן שאת ההצבעה נעשה על כל חוק בנפרד.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא בפני הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את החוק לתיקון פקודת הרוקחים (מס' 2), ואת חוק החומרים המסוכנים. מקורם של חוקים אלה בהצעת חוק לתיקון פקודת הרוקחים, שנדונה בכנסת השתיים-עשרה בקריאה ראשונה, ביום 16 במרס 1992, והועברה לוועדה. על הצעת החוק הוחל דין הרציפות בכנסת הזאת.

בשלב של הכנת החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית החליטה ועדת העבודה והרווחה, לפי סעיף 122 לתקנון הכנסת, לחלק את הצעת החוק לשתי הצעות חוק ולהביאן בעת ובעונה אחת כהצעות חוק נפרדות לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. ועדת העבודה קיבלה את אישורה של ועדת הכנסת לחלוקה כאמור.

פקודת הרוקחים [נוסח חדש], התשמ"א-1981, שעיקר עניינה בהסדרת מקצוע הרוקחות והפעלת בתי-מרקחת, כוללת גם הוראות בנושא הטיפול ברעלים ובכימיקלים מזיקים. במסגרת הפקודה היה משרד הבריאות מופקד על הטיפול בחומרים רעילים ובכימיקלים מזיקים שבתחום הרפואה והרוקחות, ובשימושים אחרים, כגון בתעשייה ובחקלאות.

עם הקמת המשרד לאיכות הסביבה, הוטלה עליו, בין היתר, האחריות לנושא הטיפול בחומרים מסוכנים. בהתאם לכך החליטה הממשלה, באישור הכנסת, להעביר ממשרד הבריאות למשרד לאיכות הסביבה את סמכויות הטיפול ברעלים ובכימיקלים מזיקים לפי פקודת הרוקחים, למעט בכל הנוגע לסמי מרפא, אשר הטיפול בהם יישאר במסגרת משרד הבריאות.

בעקבות החלטה זו הוגש על-ידי הממשלה תיקון לפקודת הרוקחים, שמטרתו לעגן בחקיקה את חלוקת הסמכויות בין שני המשרדים ואת הסדרת סמכויות הגורמים המוסמכים, כגון הרופא המחוזי והמפקחים. עם תחילת עבודתה של הכנסת השלוש-עשרה הוחלט להחיל על הצעת החוק האמורה את דין הרציפות.

הצעת החוק נדונה ונבדקה בוועדת העבודה והרווחה, והתגבש הצורך להפריד בין הנושאים השונים כדי להבהיר באופן ברור את ההבדל בין נושאי הרוקחות לבין הטיפול והאחריות לכלל החומרים המסוכנים, שיוסדרו בחוק נפרד באחריות המשרד לאיכות הסביבה.

בהתאם לכך, ובכפוף לאישור ועדת הכנסת ובהתאם לתקנון הכנסת, הוכנו בוועדה שני דברי חקיקה נפרדים, ואני מתכבד בזאת להביא בפני הכנסת את החוקים האלה לקריאה שנייה ושלישית.

לחוקים אלה אין הסתייגויות. בהזדמנות זו אני שמח לברך את השר לאיכות הסביבה, ולברך על כך שלאט לאט מתגבשים חוקים שישרתו את המשרד וייתנו לו את הכלים לבצע את תפקידו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מבקש לשאול שאלת הבהרה. כשההצעה הובאה לוועדת הכנסת לצורך ההפרדה, שאלתי את יושב-ראש הוועדה לאן הולכים החוקים. הוא השיב לפרוטוקול, שחוק החומרים המסוכנים יעבור לוועדת הפנים. רציתי לוודא שאומנם כך.

היו"ר ש' וייס:

כן, אבל נדמה לי שזו כבר קריאה שנייה ושלישית.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

מכיוון שהחוקים שאנו דנים בהם היום מוגשים לקריאה שנייה ושלישית, ואנחנו, חברי ועדת העבודה והרווחה, מצאנו את הצורך להפריד בין החוקים, אין שום סיבה – – –

יהושע מצא (הליכוד):

קיבלתי את התשובה.

היו"ר ש' וייס:

גם העם צריך להבין.

עמיר פרץ (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

שאלת, אני מבקש להשיב. מן ההגינות שתיתן לי להשלים את התשובה.

המשרד לאיכות הסביבה ברוב המקרים מפוקח על-ידי ועדת הפנים. לכן, אם בעתיד יהיו תיקונים או דברים נוספים הקשורים לחוקים אלה, אני, כיושב-ראש ועדת העבודה והרווחה, ואני מניח שגם ועדת הכנסת, בוודאי לא נתנגד לכך שוועדת הפנים, שחברי חבר הכנסת מצא עומד בראשה, תדון בהם.

יהושע מצא (הליכוד):

תודה. אני מקבל את ההסבר. יש בזה היגיון.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אני מברך על האחוזה בין ראשי ועדות, ללא הבדל בין קואליציה ואופוזיציה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. נצביע תחילה על חוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג-1993, בקריאה שנייה. מאחר שאין הסתייגויות, אנחנו מצביעים בקריאה שנייה מהסעיף הראשון ועד אחרון הסעיפים, לרבות שלוש התוספות.

בעד סעיפים 17-1 והתוספות הראשונה, השנייה והשלישית – 21

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 17-1 והתוספות הראשונה, השנייה והשלישית נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

21 תומכים, אין מתנגדים ואין נמנעים, אני קובע שהצעת חוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג–1993, אושרה בקריאה שנייה. אנו עוברים להצבעה על החוק בקריאה שלישית וסופית.

הצבעה מס' 4

בעד החוק – 22

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג–1993, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

22 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני מודיע בזאת שחוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג–1993, אושר. אני מודה ליזמים, ואני מודה ליושב-ראש הוועדה על כך שהביא אותנו לידי גמר.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה על החוק לתיקון פקודת הרוקחים (מס' 2), התשנ"ג–1993. כפי שהובהר לנו על-ידי יושב-ראש הוועדה, אין הסתייגויות. על כן אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה מן הסעיף הראשון ועד הסעיף האחרון, כפי שהחומר מופיע בפניכם.

הצבעה מס' 5

בעד סעיפים 1-29 – 24

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 1-29 נתקבלו.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אני מבקש להוסיף את קולי להצבעה בעד.

היו"ר ש' וייס:

24 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני מוסיף גם את שמו של סגן השר. אם כך, זה 25 תומכים. אני מודיע שהחוק אושר בקריאה שנייה.

אנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית על החוק לתיקון פקודת הרוקחים (מס' 2), התשנ"ג-1993.

הצבעה מס' 6

בעד החוק – 27

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק לתיקון פקודת הרוקחים (מס' 2), התשנ"ג-1993, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

אני מודיע בזאת, שבתמיכה של 27 חברי כנסת, ללא מתנגדים, ללא נמנעים, אושר בקריאה שלישית החוק לתיקון פקודת הרוקחים (מס' 2), התשנ"ג-1993. גם כאן, תודה ליזמים ותודה ליושב-ראש הוועדה, שהביא את החקיקה הזאת לידי גמר מוצלח.

הצעת חוק לתיקון פקודת הכלבת (תיקון – מחיר מרבי לאגרות רישוי לכלבים, בידוד, הובלה וחסיון נגד כלבת), התשנ"ב-1992
(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מזמין את חבר הכנסת אברהם פורז לנמק מהמקום במסגרת של דקה הצעת חוק ר"א, הצעת חוק לתיקון פקודת הכלבת (תיקון – מחיר מרבי לאגרות רישוי לכלבים, בידוד, הובלה וחסיון נגד כלבת), התשנ"ב-1992. חבר הכנסת פורז, בבקשה.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מוחה בשם חבר הכנסת פורז ובשמי על היחס הקליל לחוקים חשובים אלה. זו כבר לא פעם ראשונה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית, אני רוצה להודות לממשלה על תמיכתה בהצעת החוק, ולכן אני מנמק את הצעתי מהמקום. אינני יודע אם יהיה שר שיאשר את דברי, אבל נמסר לי על-ידי ועדת השרים לענייני חקיקה, שהיא תומכת בהצעת החוק.

אלי דיין (העבודה):

יש בעיה עם הרשויות.

אברהם פורז (מרצ):

אני רוצה להסביר את ההצעה. העניין פשוט מאוד. לעתים פורצת מגפת כלבת, ואנחנו שואלים את עצמנו מדוע זה קורה. זה קורה, בין היתר, משום שאנשים לא מחסנים את הכלבים. והם לא מחסנים את הכלבים משום שלעתים רשויות מקומיות, אינני אומר כולן, חלק מהן – ואני אומר מלה קשה – משתוללות במחיר של אגרות החיסון. כאשר העלות של זריקת החיסון היא כ-10 שקלים, ורשות

מקומית גובה כ-70 או 80 שקלים, יש לזה ערך מרתייע. דהיינו, גורמים לכך שהבעלים של הכלב יירתעו מלחסן, וכתוצאה מכך נוצרת תופעה קשה, שאנחנו רוצים למנוע אותה.

הצעתי, מטרתה לאפשר לשר החקלאות לקבוע תעריפים מקסימליים לאגרות לחיסון כלבים, ואני מציע לאמץ את הדבר הזה.

אין פירוש הדבר שלרשויות המקומיות אין עלויות. יש עלויות, והדבר יובא בחשבון, אבל צריך להכניס את העניין הזה למידה מסוימת של סבירות על מנת לעודד בעלי כלבים לחסן אותם. מצווה לעשות את זה.

אני רוצה רק לומר, שלפי הערות הממשלה נתבקשתי לומר, שאני מתקן את הצעת החוק באופן שהאישור איננו של ועדת הכלכלה, כפי שהיה בהצעה המקורית. הממשלה מבקשת שהאישור יהיה של ועדת הכספים, ואני מקבל את התיקון. אני גם מבקש להעביר את החוק לוועדת הכספים, כי מדובר בנושא של פיקוח על מחירים וכספים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מבין שכבר סיימת את החקיקה.

חבר הכנסת פנחס בדש רוצה להתנגד, כי לתמוך אין צורך. תומך הוא בעל ההצעה עצמו. בבקשה.

פנחס בדש (צומת):

אני רוצה להתנגד, אבל גם להסביר למה. המחירים שנגבים היום ברשויות המקומיות הם לא רק עלות החיסון. קודם כול, זה עולה יותר ממה שאתה אומר; זו גם עלות של החזקת וטרינר וזו גם עלות של אכיפת חוק הכלבת – להחזיק כלבן שמסתובב – וזו גם עלות של החזקת כלבייה. כל הדברים האלה עולים כסף, ואנחנו יודעים את מצב הרשויות המקומיות, שהן לא מסוגלות לתקצב את זה מדברים אחרים. לכן, עלות האגרה שנגבית היום היא עלות אמיתית, עלות שעולה להחזיק כלב ביישוב, לרבות חיסון, לרבות פיקוח עליו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

אומנם מתנגד יכול להיות אחד, אבל מכיוון שלמתנגד המקורי יש עשר דקות, אני כאן, על דעתי, מקצה גם שתי דקות לחבר הכנסת יורם לס, ושתי דקות לחבר הכנסת מיכאל איתן – רק אם זו התנגדות. אני מבקש שזה לא יירשם כתקדים.

יורם לס (העבודה):

אני רוצה לציין בפני חבר הכנסת פורז, שגם בני אדם מקבלים חיסונים, והם מקבלים חיסונים בתחנות לבריאות המשפחה ומשלמים סכומי כסף ניכרים עבור החיסונים האלה – בשיעור גבוה בהרבה מאותם 10 שקלים. אני חושב שצריך לתת לרשויות לקבוע את העלויות האמיתיות; זה לא עניין לחקיקה. צריך לקבוע את העלויות האמיתיות, לתת לרשויות המקומיות לפעול, ולא כל דבר צריך להגיע מהממשלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת אברהם פורז, אני תמה על עמדתך בסוגיה הזאת. בדרך כלל אתה חסיד של כלכלה חופשית. אחד היסודות של כלכלה חופשית הוא תשלומים עבור אגרות בהתאם לעלויות. אתה יודע יפה מאוד שעלות, גם של 60 שקל, לא מכסה את ההוצאה של הרשות המקומית, כי אתה לא יכול לקחת את העלות של החיסון עצמו בלבד, אתה צריך לקחת את כל העלויות של כל המחלקה שעוסקת בנושא הזה. אם כל חטאת היא, שכל אחד מתחיל בנושאים שקרובים ללבו ואומר: טוב, בעניין הזה אני אסבסד, בעניין הזה אני אסבסד. וכך אנחנו מתחילים להעמיס על הקופה הציבורית דברים, שבעצם מקבלי השירות הם שצריכים לשאת בהם.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

אברהם פורז (מרצ):

אני רוצה להשיב.

היו"ר ש' וייס:

אני אאפשר לך, בוודאי.

חברי הכנסת, הנמקה מהמקום – דקה. העיקרון בנוי על כך שהשר מסכים, אבל תמיד אפשר לא להסכים. מכיוון שלמי שאיננו מסכים יש עשר דקות, אפשרתי לשני לא-מסכימים. עכשיו, סגן השר, האם אתה רוצה לדבר בשם הממשלה או בשמך כחבר הכנסת?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

בשמי.

היו"ר ש' וייס:

אם כן, דקה וחצי, ורק אם אתה מתנגד.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

לא, אני לא מתנגד.

היו"ר ש' וייס:

אם אתה לא מתנגד – – –

אליהו בן-מנחם (העבודה):

למה לשמוע רק את המתנגדים? אני בסך הכול רוצה לעזור לחבר הכנסת פורז.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

מה שקרה במדינת ישראל, חבר הכנסת לס, הוא שאולי החיסונים הם פרטיים. ולכן אלה שמקבלים את החיסונים הם אולי החזקים, אלה שיש להם. החלשים לא הולכים לקבל חיסונים.

יורם לס (העבודה):

אליהו בן-מנחם (העבודה):

תרשה לי, אתה אמרת – – –

יורם לס (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לס, אני נתתי לך רשות דיבור לפניך משורת הדין, ואתה מלביש על זה הפרעה. אני מבקש ממך מאוד.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שהחוק הוא חוק טוב. כלב הוא לא לוקסוס במדינת ישראל, ומה שביקש כאן חבר הכנסת פורז הוא שהשר יקבע את מחיר העלות. השר בוודאי יודע, יש לו אנשי מקצוע, הם יודעים כמה עולה זריקה, כמה עולה להחזיק כלב. רשות לא צריכה להחזיק וטרינר רק מתשלומים עבור זריקה נגד כלבת לכלב. יש עוד הרבה דברים חוץ מהזריקה הזאת. אני לא מבין מה ההתנגדות הכללית הזאת.

מיקי איתן, אתה רוצה חופש? אני מאוד בעד זה שנאפשר לשר החקלאות לקבוע. אני בטוח שהמחיר יהיה רבע מאשר הוא היום, כי מה שקורה היום הוא שעושים הרבה מאוד כסף מדברים קטנים כאלה, ואנשים מהמעמד הבינוני לא יכולים להרשות לעצמם – – –

פנחס בדש (צומת):

היו"ר ש' וייס:

לא סימפוזיון.

אדוני סגן השר, תודה רבה. חבר הכנסת בדש, אתה דיברת בזכות דיבור.

חברי הכנסת, אנחנו חוזרים ממש לסדר. היתה הנמקה מן המקום, היו שתי התנגדויות, שאני מחשיב אותן כאחת. היתה תמיכה עקיפה של הממשלה. להנמקות מהמקום אין זכות תשובה.

אברהם פורז (מרצ):

אני רוצה רק 30 שניות, לא דקה.

היו"ר ש' וייס:

אני מעמיד אותך במבחן: 30 שניות. בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אני רוצה לומר לחבר הכנסת איתן דבר אחד: אני מציע שתהיה לשר החקלאות סמכות לקבוע תעריף מקסימלי, באישור ועדת הכספים של הכנסת. עשינו את זה גם ביחס לארנונות. זה נעשה, כי ברשויות מקומיות מסוימות משתוללים. כמובן, במקום שהמחיר בו ריאלי, יהיה בסדר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. זה היה 24 שניות. יוצא מהכלל.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה, ואני מבקש להישאר אחר כך, כי יש לי כאן הודעה. יש לי כאן תשובה על הטענה הנוהלית הכבדה של חבר הכנסת דן תיכון, ואני מבקש להישאר לרגע.

מי תומך בהצעת חוק לתיקון פקודת הכלבת (תיקון – מחיר מרבי לאגרות רישוי לכלבים, בידוד, הובלה וחיסון נגד כלבת), התשנ"ב–1992, בקריאה טרומית – מה שאנחנו קוראים לו כך בפולקלור הפרלמנטרי – של חבר הכנסת אברהם פורז? בבקשה. וזה עובר לוועדת הכספים – כן, חבר הכנסת פורז?

אברהם פורז (מרצ):

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 16

נגד – 3

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת הכלבת (תיקון מחיר מרבי

לאגרות רישוי לכלבים, בידוד, הובלה וחיסון נגד כלבת),

התשנ"ב-1992, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, 16 תומכים, שלושה מתנגדים, שני נמנעים, לפיכך ההצעה הועברה לוועדת הכספים לשם הכנה לקריאה ראשונה.

הודעת יושב-ראש הכנסת ש' וייס

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, חבר הכנסת דן תיכון העלה שאלה ניהלית מעניינת וחשובה, ואני טענתי, על-פי הזיכרון בלבד – הוא טען שהשימוש בסעיף 88(ז) היה רק לפני שבע שנים – –

קריאה:

שמונה שנים.

היו"ר ש' וייס:

שמונה שנים.

– – אצל חבר הכנסת לשעבר, סגן יושב-ראש הכנסת אז, חברנו אהרן נחמיאס. אני טענתי טענה אחת. אגב, גם הטענה היתה נכונה. יש לפעמים סעיפים, שעושים בהם שימוש אחת ל-30 שנה, וזה עוד לא הופך אותם לבלתי נכונים.

זאת טענה כבדה, ואני ביקשתי לקבל כאן תשובה. בינתיים, אם חבר הכנסת דן תיכון ישחרר אותנו מהמשך התשובה, אני אודה לו, אבל נוכל לספק לו את התשובה.

אני פניתי ליחידת המחשב. חבר הכנסת דב בן-מאיר נתן הודעה דומה לחבר הכנסת קופמן ב-11 בדצמבר 1985.

דן תיכון (הליכוד):

לא זאת היתה השאלה שלי.

היו"ר ש' וייס:

רגע, אני לא הפרעתי לך. אתה טענת טענה, ומישהו יכול היה להתרשם, כאילו הפליתי כאן מישהו לטובה.

כך נהג חבר הכנסת כהן אבידב ב-1988 כלפי חבר הכנסת צבן. כך נהג חבר הכנסת כהן אבידב לגבי חבר הכנסת פלד ב-1988. יש לי עוד ארבע דוגמאות, אני לא רוצה להלאות את הציבור. יתר על כן, וחלילה, חלילה לא על מנת להקניט – כך נהג סגן היושב-ראש דן תיכון לגבי חבר הכנסת נחמיאס ב-16 במרס 1988.

יתר על כן, בישיבה שהתקיימה ב-11 ביולי 1990, שאותה ניהל סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת דן תיכון, כשעל-פי התקנון ביקש חבר הכנסת רבין את רשות הדיבור ומסר הודעה בשם סיעתו, אמר חבר הכנסת דן תיכון את מה שאני אומר עכשיו. מדובר בסעיף 88(ז). זה סעיף מעניין, שכבר כמה פעמים עשו בו שימוש – בבקשה, חבר הכנסת יצחק רבין.

דן תיכון (הליכוד):

לא זו היתה טענתי.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

לחבר הכנסת רענן כהן אין אף פעם סבלנות כשעונים כאן. אף פעם. לי יש המון סבלנות כלפיו. תמיד. נפסיק עכשיו. נמשיך את הדיון.

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בדיון.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רענן כהן, הוא העלה את הטענה, אני חייב לו תשובה.

רענן כהן (העבודה):

אני יושב בשקט ואתה כועס.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רענן כהן, אני מציע לך להבליג. תאמין לי שההערה שלי היתה במקום. תאמין לי. חבר הכנסת רענן כהן, ברוח חברית. אתה תמיד מבליג ותמיד משמיע הערות, שמשום מה הן בטון כזה שהן מגיעות אלי. אם הן מגיעות אלי, הן מגיעות גם לנוכחים באולם. בוא נבליג שנינו. FAIR PLAY עד הסוף. אני מסתפק בהערה הזאת. תודה רבה.

סקירת שר הכלכלה והתכנון על פעולות משרדו

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לסקירת שר הכלכלה והתכנון על פעולות משרדו. הדיון ייפתח ואנחנו נמשיך בו. בבקשה. אני רוצה להזכיר את הנוהג, ברשותם של כל חברי הכנסת. אני רוצה להזכיר לשר שיש לו עשר דקות, זה הנוהג, ואחר כך – שאלות ותשובות של הנוכחים. בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להגיש לכנסת את הסקירה על פעולות משרד הכלכלה והתכנון בשנת 1992, במסגרת הדיונים על תקציב המדינה, כפי שמקובל ונהוג ועל-פי החלטת ועדת הכנסת.

משרד הכלכלה ממלא כמה משימות חיוניות לתפקודם התקין של רשויות הממשל ומוסדות המדינה. בתהליך עיצוב המדיניות הכלכלית הוא נועד, לפי השקפתי, להוות גורם מאזן במשולש הכלכלי המרכזי של המדינה – האוצר, בנק ישראל ומשרד הכלכלה.

כאשר נבחרתי לעמוד בראש המשרד, בעת כינון הממשלה הנוכחית, החלטתי, על דעת ראש הממשלה יצחק רבין, להרחיב ולהדגיש את פעילות המשרד בנושאים החברתיים, במסגרת הרעיון לפיתוח חברתי.

תכנון כלכלי לטווח בינוני ולטווח ארוך הוא מיסודותיו החיוניים של כל משק לאומי המבקש להבטיח צמיחה ופעולה תקינה. אני משוכנע שניתן לבנות משק יעיל תוך שמירה והקפדה על עקרונות הצדק החברתי. משק יעיל משלים צדק חברתי. צדק חברתי משלים יעילות במשק. יתר על כן, ההתייחסות לאדם והדאגה לקידומו ולרווחתו היא בעיני המפתח למוטיבציה להטות שכם לפיתוח המשק.

המאבק למען האזרח מן השורה, למען הצרכן, במיוחד ביחסיו עם גופים גדולים, היווה תמיד יסוד מרכזי בעבודתי הציבורית. כך היה בפעילותי בכנסת וכך עתה בכהונתי בממשלה.

אדוני היושב-ראש, האתגר המשולב של הפיתוח הכלכלי והחברתי, תוך הדגשת חשיבותו של הפיתוח האזרחי כמכשיר לקידום של החברה והמשק, עמד לנגד עיני מיום כניסתי לתפקיד שר הכלכלה והתכנון, ב-13 ביולי 1992, בעת כינון הממשלה.

מאז מהווה קו זה יסוד מרכזי המנחה את פעולות המשרד. מטבע הדברים, הסקירה שהנחתי בפניכם על משרד הכלכלה והתכנון מתמקדת בפעולות שנעשו בחמשת החודשים של כהונת הממשלה, וכן ביסודות שהונחו להרחיב אותן ולהעמיק אותן בשנת התקציב החדשה, בשנת 1993 הבאה עלינו לטובה.

כידוע, משרד הכלכלה הוקם כמשרד מטה מכון, משרד מתאם. במסגרת זו קבעתי כיסוד חשוב בפעולות המשרד לסייע בהפעלת מנופים ובחליצת פקקים, בתהליכים של קבלת החלטות במערכות הממשלתיות. המשרד מסייע למגזר העסקי, לרשויות מקומיות ולאזרחים שהחלטות לגביהם מתעכבות או שפניותיהם לא זכו לטיפול נאות ומזורז. הטיפול בפניות הציבור בעיני הוא יסוד חשוב בשליחותי הציבורית בכל תפקידי עד הנה.

אדוני היושב-ראש, משרד הכלכלה הוא גוף מטה, שיש לו כלי מחקר בעלי כושר חשיבה וניתוח של היבטים משקיים וחברתיים אסטרטגיים. בהיותו גוף חושב, נודעת לו חשיבות מיוחדת בבדיקת הצעות כלכליות וחברתיות של משרדים אחרים, בראשם משרד האוצר, בעיקר בתקופה של גיבוש תקציב המדינה, ובמהלך השנה.

במקביל, המשרד יוזם רעיונות והצעות, מעמיד אותם על סדר-היום הציבורי ולהכרעה בממשלה ובוועדות השרים, ובכך הוא מהווה קטליזטור, מאיץ לשינויים. מדיניות משולבת זו של איזון והמרצה, של היות גורם מאזן וקטליזטור, הופעלה בהצלחה בחמשת החודשים לכהונת הממשלה, בשורה של נושאים, בתהליך עיצוב המדיניות הכלכלית-החברתית.

במובן הזה, חברי חברי הכנסת, משרד הכלכלה יכול לרשום בסיפוק את השפעתו הבולטת על החלטות רבות בנושאים הנוגעים לחיינו, למשק ולחברה. בין השאר, אני מבקש להזכיר את אישור הפרויקטים לתעסוקה לטווח קצר בסך 760 מיליון שקל, לפני כשבועיים בוועדת השרים לתעסוקה. ואני רוצה להזכיר גם את החזרת קצבאות הילד הראשון והילד השני החל מ-1 באפריל 1993, במקום התאריך שתוכנן, 1 בינואר 1994.

אני רוצה להזכיר את הפחתת מס ערך מוסף בשיעור של 1% כהתחלת תהליך של הקטנת נטל המס העקיף, שהוא איננו שוויוני, איננו פרוגרסיבי. אני מבקש להזכיר גם את השפעתנו על הגדלת תקציבי שיקום השכונות והתחלת הטיפול בהקלת נטל המשכנתאות לקראת רפורמה.

כמו-כן, אני מבקש להזכיר את השינוי בקריטריונים של הקרנות לעידוד עסקים קטנים, שיזם משרדנו, וכן את הגדלת הקרנות לביטוח סיכוני סחר חוץ, ל-400 מיליון דולר במקום הסכום של 50 מיליון לפני ההגדלה.

כן אני מבקש להזכיר הקדמת ביצוע תשתיות, ואת ריכוך ההצעות בתוכנית ההבראה של תע"ש והתעשיות הביטחוניות. במסגרת זאת צריך להזכיר גם את פעולת משרדנו בניתוח, בביצוע של תקציב 1992, וגילוי עודפים בתקציב 1992. יש אומנם, עד הרגע הזה, מחלוקת לגבי קביעת היקף העודפים שיימצאו או שנמצאו בסוף שנת 1992, אבל יש הסכמה שמדובר במיליארדי שקלים. 600 מיליון מתוך הסכום הזה כבר יועברו למימון הפרויקטים ליצירת תעסוקה, לפי אותה החלטה שעליה דיברתי, שאושרה על-ידי ועדת השרים לתעסוקה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, תפקיד משרד הכלכלה כקטליזטור, כמזרז, בלט גם בזירוז תהליך החקיקה להגבלת הריבית בשוק האפור. תזכיר הצעת חוק בנושא הזה הופץ, ואני מקווה שתהליך החקיקה יתקדם בקצב מואץ.

כמו-כן, פעל משרד הכלכלה להגברת התודעה של הציבור בדבר הגזמות הבנקים בגביית עמלות, וכן פעל במאמץ לזרז את הרפורמה בהוצאה לפועל ובמאמץ להפחית את הריבית.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לציין לשבח את האווירה החיובית בישיבות הממשלה ובישיבות ועדות השרים, ואת התיאום ושיתוף הפעולה המלא שאני זוכה להם מצד שרי הממשלה בפעולות השונות המשותפות.

אני מבקש להעיר הערה אחת על טיבו, אופיו ומהותו של תקציב המדינה לשנת 1993. אני רוצה להביע סיפוק על כך שיש הבדל גדול בין התקציב שאושר בממשלה בראשית ספטמבר ובין התקציב שאושר בסופו של דבר על-ידי הכנסת, וכן על ההבדל בצעדים המשלימים שננקטו במהלך שלושת החודשים שעברו מאז אושר התקציב על-ידי הממשלה.

לגבי תקציב 1993, כאשר מוסיפים לו את שורת הצעדים המשלימים, את שורת התיקונים ואת שורת היוזמות והתוספות, לרבות התוספת של 36 מיליון שקל לתקציבים חברתיים במהלך הדיונים בוועדת הכספים, אני חייב לומר כאן לציבור, דווקא כמי שמתח ביקורת על התקציב כאשר הובא לדיון בממשלה, שיש הבדל גדול בין מה שאושר בזמנו לבין מה שמופעל הלכה למעשה, וכבר הזכרתי את השינויים, שהם ארוכים, רבים ומשמעותיים לאזרח.

אדוני היושב-ראש, הקלת נטל המשכנתאות חייבת להיות משימה מרכזית גם לכנסת וגם לממשלה. ביוזמתי החליטה ועדת השרים לתיאום ומינהל, לפני חודשים מספר, לממש כלשונה וככתבה החלטת ממשלה בעניין החזר מדד חודשי מלא לנוטלי המשכנתאות בתקופת האינפלציה הגדולה שבין 1980 ל-1985, זאת בניגוד לפרשנות האוצר, שהיתה לרעת המשתכנים. החלטת הוועדה קיבלה תוקף מלא של החלטת ממשלה, כשהאוצר לא ערער עליה בתקופה המותרת לו. מאוחר יותר הניח האוצר הצעה לתיקון ההחלטה המקורית, אולם אני מאמין שנצליח לשכנע את חברי הממשלה שלא להצביע בעד הצעת האוצר.

לגבי נטל המשכנתאות בעתיד, במענה להצעת משרדנו במהלך דיוני התקציב החליטה הממשלה על הקמת ועדה לבדיקת נושא המשכנתאות. מדובר גם בנושא הערבים, גם בנושא שיעור ההחזר החודשי, גם בנושא פירעון מוקדם. אני רוצה להביא לידיעת הבית, שיש ליקוי יסודי בחישוב השכר הממוצע במשק, המקפח את שכבות הביניים ואת השכבות החלשות. ממוצע השכר במשק מבוסס על כל העשירונים. כידוע לכם, שני העשירונים העליונים משתכרים 41% מכלל ההכנסות, ולכן, להתבסס על חישוב השכר הממוצע, כאשר הדבר יכלול גם את שני העשירונים העליונים, זה חישוב שאינו ראוי, חישוב מעוות.

אדוני היושב-ראש, אני מקבל את האיתות שלך, ואני רוצה לסיים.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני השר, מה הנימוקים לכך שלא מינו אותך לשר העבודה והרווחה?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

הנימוקים לכך שלא מינו אותי לשר העבודה והרווחה, חברי חבר הכנסת שטרית, ידועים לציבור.
אמרתי – – –

רענן כהן (העבודה):

תשאל את ראש הממשלה.

יורם לס (העבודה):

יוסי שריד רצה את המשרד לאיכות הסביבה – – –

היו"ר ע' עלי:

רבותי, חבר הכנסת שטרית, זה לא מסוג השאלות שנוגעות למשרד.

מאיר שטרית (הליכוד):

זו רק קריאת ביניים.

היו"ר ע' עלי:

כחידוד זה יפה, אבל הוא לא חייב להשיב לך.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני רק אומר לך, חבר הכנסת שטרית, שאני איש צעיר, בערך בגילך, שנינו יחד, יש לנו דרך ארוכה.

מאיר שטרית (הליכוד):

מאותו אזור.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אם אתה תיבחר ראשון לראשות הליכוד, אולי זה נותן הזדמנות, סבלנות.

דן תיכון (הליכוד):

זה יגדיל את הסיכויים שלך.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

.WHO KNOWS

אדוני היושב-ראש, לסיכום, אני יודע שלעתים קרובות יש התייחסויות לשאלה האם משרד הכלכלה חשוב, חיוני, דרוש. אני רוצה לומר ולהבהיר: אילו הייתי עושה רפורמה במבנה משרדי הממשלה, משרדים רבים היו צריכים להתמזג. הוועדה שדנה בנושא הזה מנתה שישה משרדים כאלה: בינוי ושיכון, אנרגיה, תיירות, מדע, טכנולוגיה וכלכלה, ואינני רוצה ליצור רושם כביכול, שרק את משרד הכלכלה היה צריך למזג. אפשר גם למזג משרדים אחרים.

עד שיחליטו על רפורמה במבנה משרדי הממשלה באופן כולל – וצריכים להגיע ל-15 או ל-17 לפי חוק-יסוד: הממשלה – עד אז הפונקציות שהוא ממלא הן פונקציות חשובות, והסקירה שהבאתי בפניכם, על הנושאים שבהם משרד הכלכלה הצליח לשנות, הצליח לגרום לתיקונים ולתוספות במערכת ההחלטות הכלכליות והחברתיות – אלה מצדיקים את המשך קיומו, בלי קשר לשאלה האם אני או מישהו אחר נעמוד בראשו. לכן אני רוצה להצדיק את חשיבותו של משרד הכלכלה, גם בתפקיד של קטליזטור לתיקון או לייזום של החלטות בתחום הכלכלי-החברתי, וגם כגורם מאזן במשולש הזה שדיברתי עליו: משרד הכלכלה, בנק ישראל ומשרד האוצר. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר הכלכלה והתכנון.

קריאה:

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, סדר הדיון עכשיו יהיה כדלהלן: אפשר לחמישה חברי כנסת לשאול שאלות, כל אחד במסגרת של דקה אחת. לאחר מכן נאפשר לשר להשיב על השאלות האלה במסגרת עשר דקות, ובסוף נעבור לרשימת הדוברים, שיתייחסו במסגרת שלוש דקות כל אחד למשרד הכלכלה והתכנון. אם מישהו ירצה עוד דקה אחת או שתיים, לא נקפיד. נרשמו אצלנו דוברים אחדים.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני, יש כאן בלבול עם הרשימות הללו. בעצם צריך להירשם כאן פעמיים, וחברי הכנסת לא יודעים. מה שקורה הוא, שהם נרשמים פעם אחת, ואז בא משהו לפני הדיון ונרשם לרשימה הראשונה, שמסתבר שהיא החשובה, ויש כאן אי-צדק.

יורם לס (העבודה):

לפי התקנון אפשר להירשם או לזה או לזה.

דן תיכון (הליכוד):

לשניהם.

מאיר שטרית (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, אני לא מתכוון להיות היום מבית-שמאי, ובעניין זה אנחנו נהיה גמישים, כך שאת האי-הבנות שהיו, את המעוות שהיה אנחנו נתקן.

ראשונה נרשמה חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. היא לא נמצאת באולם ואיבדה את תורה.

אדוני השר, אני ביקשתי לדעת, האם תתמכו בהקמת רשות לפיתוח הגליל והאם תעניקו לה סמכויות ותקצו לה משאבים מתאימים, כדי שתהיה רשות שתוכל לפעול בצורה רצינית ולא תהיה עוד איזה גוף חסר סמכויות וחסר עניין.

חבר הכנסת יורם לס, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אלי דיין.

רענן כהן (העבודה):

אפשר גם לשאול שאלות וגם לדבר?

היו"ר ע' עלי:

בסדר. חבר הכנסת לס, בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אדוני שר הכלכלה, בסעיף 27 בסקירת משרד הכלכלה נאמר נכון, שהמחקר והפיתוח חשובים להמשך הקידום והחיזוק של כלכלת ישראל. והנה, אנחנו עדים היום לשביתה של הסגל האקדמי, שביתה של האנשים שעל כתפיהם מונחים גם המחקר וגם הפיתוח וגם הכשרת חוקרים. ושאלתי לכבוד השר: מה עושה משרד הכלכלה ומה עושה הממשלה לחיזוק ולקידום המעמד של הסגל האקדמי בישראל, שעובד לקידום כלכלת ישראל בתנאי שכר משפילים, גם בהשוואה לחוקרים ומפתחים בחוץ-לארץ?

היו"ר ע' עלי:

תודה. רבותי, רשימת השואלים סגורה וחתומה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אלי דיין, ואחריו – לחבר הכנסת מאיר שטרית.

אלי דיין (העבודה):

אדוני השר, בשעה טובה הוקמה הרשות לפיתוח הנגב, ואנחנו שומעים שבקרוב תוקם גם הרשות לפיתוח הגליל, אבל מדוע עד היום לא הוקצבו הסכומים הדרושים כדי לממש את הפעולות שהרשות הזאת מחויבת לפעול למען הנגב ולמען הגליל? קיימים עובדים שלא קיבלו משכורת כמה חודשים עוד במתכונת הקודמת. לדעתי, ראוי שלא להלין עוד את שכרם, אלא למצוא פתרון לבעיה הזאת. אין לי ספק שבהנהגתך, הרשויות האלה תהיינה להן פעילויות משמעותיות, שתצדקנה את חקיקת החוקים המיוחדים שהכנסת הזאת חוקקה כדי לתת עדיפות גבוהה לגליל ולנגב.

ברצוני לשאול, בקיצור, בנושא נפגעי המשכנתאות, שבו טיפלת בצורה אינטנסיבית – האם משרדך יעשה משהו כדי להביא פתרון ל-200,000 משפחות נפגעי משכנתאות, שעדיין לא מצאו מזור לבעיה הכאובה שלהם?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מאיר שטרית, ואחריו – לחבר הכנסת דן תיכון.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני השר, בסקירה שלך, בסעיף 32, אתה מדבר על הגבלת עמלות הבנקים, ונראה לי שבעניין הזה, למרות הבדיקה המקיפה שערך משרדך, נכון להיום, העמלות בבנקים עדיין נגבות בצורה כמעט פראית, יש פער אדיר בין ריבית החובה ובין ריבית הזכות של הבנקים, פי-חמישה ממה שמקובל במדינות אירופה – – –

דן תיכון (הליכוד):

מרווח.

מאיר שטרית (הליכוד):

המרווח, זה מה שאמרתי. פי-חמישה ממה שמקובל במדינות אחרות, באירופה ובארצות-הברית. האם בדעתך, הלכה למעשה, ליזום פעולה כלשהי בעניין הזה? והאם תהיה מוכן לתמוך בהצעת חוק שתגביל את המרווח של הבנקים בתחום הזה?

הדבר השני: ריסון השוק האפור. גם כאן, כפי שאתה יודע, התחוללו בארץ טרגדיות של אנשים, שלוו אולי 10,000 שקלים, ופתאום נשארו חייבים מיליונים בגלל ריבית מטורפת, ובעצם יורדים לחייהם ועל נכסיהם. האם תתמוך בהצעת חוק פרטית, אשר כוונתי להעבירה במהירות – – –

דן תיכון (הליכוד):

ממשלתית. הוגשה הצעת חוק ממשלתית.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדרבה, הלוואי. האם הדבר הזה יכול לבוא לכלל ביטוי?

דבר אחרון. אני יודע ששמת לך למטרה, כאשר נכנסת לממשלה הזאת, לטפל בנושא של הפיתוח החברתי, ואכן קראת למשרד: משרד הכלכלה והתכנון החברתי. אני יודע שהתנגדת לתקציב המדינה כיוון שטענת, בצדק, שאין בתקציב המדינה פתרון לאבטלה. מה נעשה בתחום הזה כדי לקדם באמת פתרונות לבעיית האבטלה?

אני אשמח מאוד לשמוע את התייחסותך לנושא של יום חינוך ארוך.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מאיר שטרית. חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה. אחריו – חברת הכנסת ענת מאור.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, אתה ידוע כאדם אמיץ. הכרתי אותך כחבר כנסת פעלתן בכנסת הקודמת, והנה אתה מצטרף לממשלה ומקבל את תיק הכלכלה והתכנון הכלכלי. משרד הכלכלה והתכנון. היום, במזל טוב, מצרפים לך תיק נוסף, שנקרא: משרד המדע והטכנולוגיה. ואתה, כאיש ישר ואמיץ, היית צריך לומר לראש הממשלה: אני ממליץ לסגור את משרד הכלכלה והתכנון, לסגור את משרד המדע והטכנולוגיה, שכן במינהל תקין אין מקום לארבעת המשרדים הללו. כל ארבעת המשרדים הללו ממלאים פונקציות שמצויות כבר במשרדים אחרים.

הייתי מציע שתתמנה כשר המשטרה, אולי כשר התקשורת, אם לא שר העבודה והרווחה. אני שואל: מה דעתך לגבי ארבע הפונקציות הללו, שהרי סקירתך ארוכה, חשובה, אבל תוכן אין בה. אולי תתרום לייעול הרכב הממשלה הנוכחית?

קריאה:

איזה?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. רשות הדיבור לחברת הכנסת ענת מאור, ואחריה – לאחרון השואלים, חבר הכנסת רענן כהן.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש – – –

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, שלא כקודמי אני חושבת שמשרד הכלכלה והתכנון הוא משרד חשוב ביותר, שכן האוצר עוסק בכספים, ומאחר שאיננו מדברים על קופאות, אלא על תכנון כלכלי, יש למשרד הזה חשיבות רבה.

שאלתי לשר: באיזו מידה אכן יתממש היעד של התכנון, ועד כמה תוכל להטיל את מלוא כובד משקלך על מנת להשיגו בממשלה, תוך מתן תשומת לב לחמש נקודות: 1. האם ומתי מתכוונת הממשלה לקבוע אסטרטגיה להשגת היעדים שנקבעו בקווי היסוד? 2. באיזו מידה מתכוונת הממשלה להיות יוזמת ומנהיגה? אני מבינה שחמישה חודשים עסקו בהעברת התקציב, ובנושא של "מי יהיו השרים". כל זה נגמר, ופתחנו את 1993. באיזו מידה אכן יתפנו לתכנון? 3. הנושא הבין-תחומי ושיתוף הפעולה בין המשרדים. 4. תכנון רב-שנתי. אלה מאתנו שהיו ברמות הביצועיות יודעים עד כמה דברים נתקלו באי-ביצוע, בגלל תכנון של שנה אחת בלבד. ולבסוף – 5. באיזו מידה תצליחו לגבש את כל השאלות הקודמות ברמה מקצועית? שכן בארץ אין לממשלה פרק זמן של חודשיים, כמו בארצות-הברית, כדי להיערך. באיזו מידה תתפנו ותשלבו בין השוטף ובין לימוד מקצועי רב-תחומי ואסטרטגי של היעדים?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור. רשות הדיבור לחבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, לפני התקציב אמרת, שיש חילוקי דעות בין שר האוצר בנושא העודפים שבתקציב. למיטב הבנתי אמרת, שיש עודף של 7 מיליארדי שקלים בתת-התקציב, ועוד עודפים בתקציב מגיעים ל-3 עד 4 מיליארדי שקלים. לעומת זאת, שר האוצר טוען, שיש בסך הכול כמה מיליונים. אני שואל אותך: היכן העובדות? הרי כאשר אנחנו מדברים על תקציבים, הנתונים חייבים להיות אובייקטיביים וגלויים. זה דבר אחד.

דבר שני, הסכומים האלה. אתה מופקד על הרשות – חוקי הגליל והנגב. אני חושב שגם הסכומים האלה, שהם עודפים בתקציב, צריכים לעבור לעניין הזה, כדי לעשות שינוי בסדרי העדיפויות הלאומיים, וגם חלק מהם יכולים ללכת לחוק חייילים משוחררים. מה דעתך?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. השר שמעון שטרית, שר הכלכלה והתכנון, ישיב. עומדות לרשותך עשר דקות, ואני מבקש שתקפיד על לוח הזמנים. בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, אני אתחיל משאלתך בעניין התקצוב והסמכויות המיועדות לרשות לפיתוח הגליל, המיועדת לקום. כפי שאתה יודע, אדוני היושב-ראש, קיבלנו בקריאה טרומית את הצעת החוק, והסיכום המעשי לגבי התקצוב של מועצת הגליל עומד כרגע על סכום של מיליון שקל, שיבוא לאישור בוועדת הכספים בימים הקרובים. נוסף על כך קיימת הסכמה ביני לבין שר האוצר, שאם נפתח פרויקטים מתאימים, ראויים, המימון שלהם יבוא מהרזרבה הכללית. החשיבה הראשונית היתה

לבקש משר האוצר מראש לאשר רשימת פרויקטים, שאני הערכתי אותם ב-50 מיליון שקלים – גם לגבי הגליל 50 מיליון וגם לגבי הנגב 50 מיליון שקלים. כאשר נכנסנו לבירור של רשימת הפרויקטים, נכנסנו ללחץ של זמן לקראת הכנת התקציב בראשית ספטמבר, והסיכום הג'נטלמני, שאני בטוח שיקוים, הוא שכאשר אנחנו נפתח פרויקט, נביא אותו לאישור האוצר, ומימונו יבוא מהרזרבה הכללית.

כך הם הדברים לגבי מועצת הגליל, וכך הם הדברים לגבי הרשות לפיתוח הנגב. אגב, אותו סיכום היה גם לגבי התוכנית לפיתוח חברתי.

יגאל ביבי (מפד"ל):

למה לא מבצעים פרויקטים שמוקפאים כבר שנים, למשל הוספת 4,000 חדרים בטבריה? זה תוכנן מזמן ולא מבצעים.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני שותף לדעה שלך, שצריך לעסוק בעשייה ולא בדיבור. אנחנו ניגש לנושא שהזכרת ונקדם אותו, כי בתקציב משרד התיירות יש כספים לנושא התיירות. התפקיד של מועצת הגליל, או הרשות לפיתוח הגליל, והרשות לפיתוח הנגב, הוא לאגם את כל הפרויקטים ולדאוג לכך שיהיה להם תקצוב. אותם פרויקטים שלא יהיה להם תקצוב בתוך תקציבי המשרדים, צריך לבוא לאוצר ולבקש שיתקצבו בנפרד.

לשאלה של חבר הכנסת יורם לס – אני שותף להערכה שמעמדו של חבר הסגל האקדמי נשחק, אני שותף להערכה שאם אנחנו רוצים להגן על עתיד המדע, לקדם את הטכנולוגיה, איננו יכולים לשחוק את שכרו ואת תנאי כהונתו של חבר הסגל האקדמי. זאת העמדה העקרונית הכללית שלי. אינני רוצה להיכנס לוויכוח המפורט, שעליו יש עכשיו שביתה; נדמה לי שהשאלה היא פרשנות של הסכם משנת 1986 על בדיקת השחיקה שמבוססת על קבוצות מסוימות של עובדים. האוצר גורס שאין צורך לכלול קבוצות מסוימות, ואילו הסגל האקדמי מבקש לכלול קבוצות מסוימות שיצאו בינתיים, עובדים לפי חוזים אישיים וקבוצות אחרות. הוויכוח צריך להיות מוכרע במסגרת המאבק שהסגל האקדמי מקיים כרגע, אבל עקרונית אני שותף להערכה שלך, שאם אנחנו רוצים משק תקין, אם אנחנו רוצים מערכת חינוך תקינה, אם אנחנו רוצים כלכלה משגשגת, לא נוכל לזלזל, לא נוכל להקל ראש בשחיקה שהתרחשה במעמד של חברי הסגל האקדמי של האוניברסיטאות.

דן תיכון (הליכוד):

מדוע לא תעביר הממשלה את ות"ת – הוועדה לתכנון ולתקצוב – ממשרד החינוך למשרד המדע, ואז הדברים שלך יהיו רלבנטיים? מה דעתך להציע זאת לממשלה?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

יש היגיון בהצעה הזאת, אבל נדמה לי שהיה היגיון רב יותר בהצעה לו היה שר המדע מהמפלגה של שרת החינוך, ואז הסיכוי להשיג את התיקון הזה היה גדול יותר מאשר כרגע. אתה מכיר אותי ואתה יודע שאני אדם ריאלי, עדיף לי להשקיע ברפורמות הכרחיות וחיוניות, שאני יכול לתרום בהן, מלהיכנס למאבק על העברת תחום ממשד למשרד. אתה יודע שכמעט מעולם לא נעשה דבר כזה כאשר בשני המשרדים ישבו שרים. זה היה רק כאשר באחד המשרדים לא היה שר. תרשה לי למקד את האנרגיה שלי בשורת הנושאים, שחברי כאן שאלו אותי מה צריך לעשות בהם, ואני מעדיף להשקיע את האנרגיה למען עם ישראל בדרך הזאת.

לחברי, חבר הכנסת דיין – אני שמח להודיעך, שאושר תקציב של 830,000 שקל לשנת 1992. הוא יובא לאישור לוועדת הכספים. היה סיכום עם האוצר. בתוך ימים מספר יפתר הנושא הזה. הזכרתי כבר שנוסף על תקציב השנה שעברה, יש לנו עוד מיליון שקלים שאושרו כ"כסף מנוף" לשנת 1993, מעבר לתקציב המינהלי שכרגע אנחנו מדברים עליו. זה כסף מנוף לפרויקטים לשנת 1993. זאת אומרת שיש לך כבר 2 מיליון שקלים, תקציב מינהלי פלוס כסף מנוף. אני חושב שזו התחלה טובה לעומת האפס שהיה בשנים קודמות. אנחנו נשתדל, עם חברים מהנגב לגבי הנגב, עם חברים מהגליל לגבי הגליל, לתת תנופה לנושאים הללו.

בעניין נפגעי המשכנתאות, התחלתי להסביר את הנושא הזה ואת העיוות הבסיסי של חישוב השכר הממוצע במשק. עד שלא נבחן את כושר ההחזר של בעלי המשכנתאות רק לפי 80% התחתונים, בלי 20% העליונים, אנחנו לא מתייחסים לסוגיה המבנית בצורה אמיתית ונכונה. אנשים שוברים חסכונות ומוכרים נכסים כדי לשלם משכנתה, שצריכה היתה להיות להם יכולת לשלם אותה רק מהכנסה, ולא משבירת תוכניות חיסכון או מנכסי הון.

אני ממתינ לתוצאות הדיונים בוועדת המשכנתאות, שכפי שהזכרתי, הוקמה במהלך דיוני התקציב. הוועדה היתה אמורה לסיים את עבודתה בסוף חודש דצמבר. ביקשו דחייה כדי להמשיך לבדוק גם נושאים נוספים. הסכמתי לדחייה של חודשיים. אני מקווה שבמהלך החודשיים האלה נדון בנושאים כפי שהזכרתי. אני מייחס לנושא הזה, כפי שאתה יודע, חבר הכנסת דיין – גם אתה עסקת בנושא הזה בכנסת האחרונה, וגם אנוכי, ביחד ניסינו לקדם את הנושא. זה נושא מרכזי בעבודת משרד הכלכלה. אנחנו נשתדל לקדם אותו כמיטב יכולתנו. בסוף החודשיים נראה מה יהיו תוצאות עבודת הוועדה, ולאחר מכן נראה מה לעשות הלאה. אני אופטימי, שהפעם הזאת תציע הוועדה שינויים מבניים שיאפשרו לנו לתת תשובה הוגנת על נטל המשכנתאות.

לחבר הכנסת מאיר שטרית – הוקמה ועדה שדנה בנושא עמלות הבנקים; היא היתה צריכה לסיים את עבודתה וטרם סיימה. מכיוון שאנחנו עובדים בצורה מסודרת, בעקבות העלאת הנושא לסדר-היום הציבורי לפני כמה חודשים, גם על-ידי המשרד שלנו, הוקמה ועדה והיה דיון גם בוועדת הכספים. ניתן לוועדה הזאת לסיים את העבודה. אתם בוועדת הכספים ואנחנו בממשלה, אלה ששייכים למחנה אחד ורוצים להגן על הצרכן ולהביא איזון ביחסים בין הבנקים לבין הצרכנים – אינני מציע להיכנס ל"עליהם" בלתי מרוסן, צריכה להיות גישה מבוקרת בנושא הזה. כשתסיים העבודה של הוועדה, נראה מה צריך לעשות – חובת רשימת עמלות, צמצום המספר, גילוי, הסדרה ופיקוח של עמלות יותר מאשר כיום. אולי זה יביא לכך, שכדי לקבל אישור שיש לך חשבון בבנק כלשהו לא יגבו ממך 35 שקלים. בסך הכול זה צילום פשוט.

אלי דיין (העבודה):

המעבר מבנק לבנק הוא בלתי אפשרי.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אפשרות המעבר מבנק לבנק היא הכרחית להכנסה של אלמנט התחרות במערכת הבנקאות. גם זה נושא חשוב.

לנושא של מרווחי הריבית – היה ניסיון החלטה בוועדה המייעצת של בנק ישראל. הבנקים הכשילו את ההחלטה הזאת, ולכן דרשתי להוציא אותם מהוועדה המייעצת, כי זה ניגוד עניינים – מנהלי הבנקים ישבו בוועדה מייעצת, שיש לה סמכות בקשר לשינוי מדיניות של פיקוח על הבנקים. לכן גרסתי, ואני חוזר ומציע להוציא אותם מתוך המערכת.

מאיר שטרית (הליכוד):

תתמוך בהצעת חוק כזאת?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אינני בטוח שדרך החקיקה מתאימה לעניין מרווחי הריבית. כיוון שזה עניין של שוק, יש עליות וירידות, כסף בא גם מחוץ-לארץ, ספק בעיני אם חקיקה נוקשה מתאימה. עדיף אולי להיות נמרצים יותר בפיקוח. לעומת זאת, אני בעד חקיקה שתחסן את השוק האפור. יותר מזה, אני בעד זה ששר האוצר יוציא צו הגבלת ריבית להלוואות שקליות לא צמודות. מכיוון שהחקיקה מתעכבת, עד שהחוק יכנס לתוקפו אני בעד זה ששר האוצר יתקין תקנה מתאימה.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה בעניין יום חינוך ארוך?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

רציתי להספיק לענות עוד לכמה חברים, והשעון של היושב-ראש מזרז אותי. כיוון ששאלת, אני בעד יום חינוך ארוך. ממשלת ישראל, שאני חבר בה, התחילה בתוספת של 180,000 שעות, ואנחנו יוצאים מהנחה שבתהליך הדרגתי יונהג יום חינוך ארוך.

מאיר שטרית (הליכוד):

הורידו 60,000 שעות לעולים.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני מסכים שהפעולה לא היתה מושלמת והיא טעונה השלמה רבה. אני משוכנע שבהדרגה, עוד בתקופת כהונת ממשלה זו, יהיה יום חינוך ארוך. זה שכנוע עמוק, ואני אפעל לכך שהשכנוע הזה יבוא לידי ביצוע.

קריאה:

זו הודעה חשובה.

מאיר שטרית (הליכוד):

תצביעו נגד, אולי זה יעבור.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

לגבי השאלה של חבר הכנסת דן תיכון – אני איש ריאלי. הייתי מעדיף להיות במשרד העבודה והרווחה. ביקשתי מראש הממשלה למסור לידי את תיק התקשורת. הוא אמר לי, שבנושא של תיקים כפולים בממשלה הוא יטפל בהקדם. אם וכאשר יתאפשר לי לקחת על עצמי תיק אחר מהתיקים שהזכרתי, אני מעדיף את התקשורת. אני לא רוצה שיהיה משטרית עד שטרית במשטרה. אני מוותר מראש. גם לא ביקשתי את תיק המשטרה כשראש הממשלה שאל אותי באיזה תיק אני מעוניין. לא ביקשתי ולא רציתי, אולי מהסיבה שהיה שר המשטרה בכור שטרית; הוא היה שר משטרה מוצלח. עדיף שפרופסור שטרית יתעסק או בעבודה וברווחה, בדברים שהוא עסק בהם ומאמין בהם וקשור בהם, או בנושאים כלכליים, שגם בהם הוא עסק.

לחברתי, חברת הכנסת ענת מאור – אנחנו עושים מאמץ שהממשלה תחשוב גם לטווח בינוני וארוך.

מאיר שטרית (הליכוד):

הבעיה היא שבמפלגה שלכם לא הבינו, ששטרית של היום זה לא השטרית של אז.

קריאה:

גם הליכוד לא הבין.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

גם אסטרטגיה כוללת וגם גישה רחבה, ולא רק השאלות השוטפות, זה אחד האתגרים הגדולים כדי שהממשלה תוכל לעמוד במשימות שלה. הסתכלות למרחק ולא רק הסתכלות בצורה צרה, זה התפקיד של משרד הכלכלה והתכנון. אנחנו שוקדים על רפורמה בעבודה של הרשות לתכנון לאומי, והדברים שאת אמרת, חברת הכנסת ענת מאור, אלה הדברים שמכוונים אותנו כדי להשחזר את היעילות של עבודת הממשלה בתחום התכנון לטווח הארוך.

לחברי, חבר הכנסת רענן כהן – בנובמבר, כשמשרדנו בדק את הנתונים של האוצר – והנתונים הם זהים, הפרשנות קצת שונה – היה תת-ביצוע של כ-10 מיליארד שקל. עודפים זה מושג שונה מתת-ביצוע. העודפים שנשארו הוערכו על-ידינו בין 3 ל-4 מיליארדי שקל. למה נשארו עודפים ומדוע היה תת-ביצוע? בחלקו זה נובע מהשקעות שלא בוצעו, ואת זה נעביר לשנה הבאה, ואת זה אני לא כולל ב-3-4 המיליארדים. אבל היתה התייקרות, שהיתה חזויה לאינפלציה של 17%, ובפועל היתה אינפלציה רק של 10%. המקדם היה 15%, ועכשיו הוא יהיה פחות, הרבה פחות, וההפרש הוא של כמה מיליארדי שקלים. זה משפיע גם על הכנסות וגם על הוצאות.

הערכתי היא, שגם אחרי השקעות וגם אחרי הוצאות שהוצאנו לתע"ש, שהוצאנו לפטור לעולים וכיוצא באלה, וזה בערך מיליארד שקל, יישארו 1.3 מיליארד שקל. יש פה שאלה חוקתית, האם התייקרות קיימת או אינה קיימת. אני גורס גישה חוקתית, שהתייקרות קיימת. אם היה צריך להביא תקציב נוסף עקב עלייה באינפלציה, היו צריכים לבוא לכנסת ולממשלה ולבקש תקציב נוסף. הוא הדין בהפחתה בתקציב. גם הפחתה בתקציב כתוצאה מירידה בהתייקרות צריך להביא לאישור הממשלה והכנסת. זו עמדתי. אני מעריך שהנושאים האלה עוד יידונו בממשלה כדי לקבוע עמדה, מה לעשות באותם עודפים כפי שנמצאו. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר הכלכלה והתכנון. אנחנו עוברים לדיון. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת רענן כהן.

יגאל ביבי (מפד"ל):

איך הם יכולים לדבר בשעה ששאלו שאלה? זה בניגוד לתקנון.

פנחס בדש (צומת):

נאמר בתקנון, שחבר כנסת ששאל שאלה את השר לא יהיה בין הנואמים לאחר הסקירה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אילו ידעתי, לא הייתי שואל שאלה.

היו"ר ע' עלי:

אתה צודק, אבל היות שהדברים הובאו לידיעתנו מאוחר יותר – – –

דן תיכון (הליכוד):

זו לא החלטה חדשה.

היו"ר ע' עלי:

לא אמרתי שזה דבר שהיום הוחלט עליו. הדבר היה ידוע. אבל היות שבתחילת הישיבה הודעתי בטעות את מה שהודעתי, אני אאפשר להשתתף בדיון ואקזז את זמן השאלה מהדוברת. יעמדו לרשותה שלוש דקות ולא חמש דקות.

שר הבריאות ח' רמון:

מודה ועוזב ירוחם.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר, בשביל להיות הוגנת, קודם כול עם יושב-ראש הישיבה וכן עם חברי הכנסת, אני לא אאריך. אני בכל זאת רוצה, אדוני השר, לחדד בדברי את מה ששאלתי, כי אולי בגלל העדר זמן התשובה לא מספקת.

אנחנו יודעים שנושא התכנון הוא היום קריטי. ככל שהחברה מודרנית יותר, טכנולוגית יותר, והשילוב בין ההיבטים החברתיים, הכלכליים, המטרות, השינויים, התקשורת, גדול יותר, כן יש חשיבות עליונה לתכנון. ולא זה של הדגם האידיאלי, כי אין תכנון נקי ואין תכנון של דגמים.

התכנון מושפע מהדברים החברתיים, מהביצוע, ומיחסי הגומלין ביניהם. ולכן אני לא שקטה ורגועה שהממשלה הזו, שקמה לאחר 15 שנות אופוזיציה, אכן תתפנה ותעשה את המוטל עליה. אני בהחלט מצפה שמשרד התכנון יוביל וינהיג את המהלך שנועד לכלול את חמשת התחומים שעליהם שאלתי:

הראשון, נושא ההובלה. אנחנו מצפים שבתחום הכלכלי-החברתי תהיה מנהיגות. אני הייתי מודאגת כאשר שר האוצר אמר, שהתקציב שהוגש הוא מצוין. די היה להגיד שהוא הטוב ביותר האפשרי בחודשים הספורים שהיו בידו. עכשיו תיטיב הממשלה לעשות אם תתחיל לעבד את אסטרטגיית תקציב 1994, ואם תתחיל לחשוב על דברים שמוכרחים להוסיף אותם עוד בתקציב 1993, כמו מאבק באבטלה, וכמו הכנת שנת הלימודים התשנ"ד – ספטמבר 1993. יש להוסיף, לערוך שינויים ולא להתבצר בעמדות.

נתנו אמון והצבענו בעד התקציב ככרטיס אשראי לשינויים ולהיענות לצרכים.

הדבר השני הוא העניין הבין-תחומי.

דן תיכון (הליכוד):

מתי יוגש תקציב נוסף, לדעתך?

ענת מאור (מרצ):

במהלך השנה. זה דבר שעשו הרבה שנים במדינת ישראל ועושים במדינות מתקנות רבות.

אני חוזרת לעניין הבין-תחומי ולתיאום בין משרדי הממשלה:

ועדה אחת החליטה על אזורי פיתוח ושמה דגש בקווי עימות. בוועדת העבודה והרווחה אנחנו מתבשרים, שמגן-דוד-אדום סוגר תחנות ומוקדים דווקא ביישובי ספר, בירוחם, בשדרות, בחצור שבצפון. איזו מדיניות יש לממשלה, יד ימין לא יודעת מה עושה יד שמאל?

דוגמה אחרת. הגענו להישג נהדר של קצבאות ילדים. באותה עת דנים בתוכנית לפתיחת אזורי הרישום בחינוך. כל מי שעוסק בחינוך יודע, שמה שהוחלט ב-1968 ואפשר קידום – ויש לנו סטטיסטיקה, שעם כל הכישלונות של החינוך, ילדים בשכונות מצוקה ובעיירות פיתוח התקדמו – יכול ליהרס. איזו מדיניות יש לממשלה – קצבאות ילדים, או פתיחת אזורי רישום שפוגעת באושיות החינוך?

נוסף על התיאום הבין-תחומי ועל הנושא של מנהיגות והובלה, יש לפתח את התכנון הרב-שנתי, שיאפשר ביצוע. כמנהלת בית-ספר אני יודעת כמה דברים נתקעו מפני שלא ידענו אם יש לנו תקציב לשנה נוספת או לא. יש לקיים תהליך קבלת החלטות ברור, שלא נהיה במצב שלא נדע איפה ומתי מוכרעים הדברים.

אני מסכמת ופונה אל כבוד השר ואל הממשלה: ב-1993 תביאו בשורות, תעשו עבודה מקצועית שיטתית של גיבוש אסטרטגיה להשגת קווי היסוד של הממשלה: שהמהפך אכן ייראה וייעשה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

אני חוזר: היות שחברי כנסת אולי הוטעו וביקשו גם זכות שאלה וגם זכות השתתפות בדיון, אותם חברי כנסת ששאלו – נקצה להם שלוש דקות, ואילו לחברי הכנסת שלא שאלו נקצה חמש דקות, בהתאם לתקנון. כך נתקן את המעוות. אני לא חושב שצריך לעשות מזה סיפור יותר מדי גדול.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני רוצה לומר, שבמשרד הכלכלה והתכנון אין הגדרת תפקידים. בהעדר הגדרה ברורה של המשרד נוצר ואקום. בוואקום הזה, השר בהחלט יכול היום להציע – זה העיתי הנכון ביותר – לבנות מערך כללי של המשרד בהגדרת התפקידים, על מנת שיוכל למלא את משימותיו.

שר התכנון מסביר היום את מה שאחרים עושים. קשה לראות מה הם היעדים והאם המדינה – הממשלה – מסוגלת לעמוד בהם מבחינת התכנון. עלותו של משרד הכלכלה – 5 מיליונים ו-450,000 שקל – זה כל התקציב שאתה מופקד עליו, ובעיקר התכנון.

לכן אני רוצה לפנות אליך ולהציע כמה רפורמות. רפורמה אחת – במבנה התקציב. מי שבודק את תקציב המדינה רואה שהוא תקציב מעוות מיסודו, תקציב לוקה בחסר, תקציב שאין לו תכנונים, תקציב שאין לו יעדים. לכן, בזמני הצעתי תכנון תקציב המדינה על-פי שיטת האפס: לבדוק את כל הצרכים של המדינה על-פי התקציב, ולנסות לראות למה המדינה זקוקה ולמה היא אינה זקוקה, כי קיימות מערכות רבות במערכת התקצובית של המדינה, שהיום, בשנת 1993, אנחנו לא זקוקים להן. הן ממשיכות לפעול, להתקיים ולהיות מתוקצבות כאשר המערכת אינה זקוקה להן.

דבר שני – סדרי מינהל בישראל. אנחנו יודעים שהמינהל במדינת ישראל הוא מינהל לקוי, מינהל שמחייב רפורמה. אני פונה אליך לבחון אפשרות ולהציע סדרי מינהל טובים מבחינת היכולת שלנו להתמודד עמם.

שאלת הביורוקרטיה בתוך המערכת היא שאלה קשה, ואנחנו לא מצליחים להתגבר עליה. האם משרד התכנון יכול היום להציע שינויים במבנה בכיוון של הקטנת הביורוקרטיה לציבור הרחב?

תכנון תעסוקתי – מדינת ישראל נמצאת במצב קשה ביותר מבחינת התעסוקה. לפי הערכתי, לא נעשה עד היום שום תכנון תעסוקתי. זה נושא מרכזי בחיינו. האם משרד הכלכלה יכול לקחת את הנושא הזה כמשימה לאומית? אני חושב שזה אחד הנושאים הקריטיים של החברה במדינת ישראל.

דבר נוסף, האם אפשר להגיע למערכת ממשלתית על-ידי צמצום משרדי ממשלה שיכולים להיות אפקטיביים, לצמצם את העלות ולהציע תכנון נכון מבחינת ההליך של הפעולה בין המשרדים, בין שרי הממשלה שיהיו? רצוי גם שבתכנון הזה לא יעלה מספר השרים על 15.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת אברהם פורז – אינו נוכח. חבר הכנסת דן תיכון – אינו נוכח. חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר ע' עלי:

אחריו – חבר הכנסת חיים אורון. אני מתנצל.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אבקש להתייחס, מעבר לשאלה ששאלתי את כבוד השר, לארבע נקודות נוספות מתוך הסקירה של השר על פעולות משרדו. הראשונה, סעיף 25, ביטוח סיכוני סחר חוץ. יש פה התייחסות מאוד ממוקדת לנושא של ביטוח סיכוני סחר חוץ, בעיקר ממדינות מזרח-אירופה ואסיה. אני רוצה לומר לכבוד השר, שלשמחתי הרבה יש בארץ חברות תעשייתיות שיכולות להיות קבלנים ראשיים לכל מיני פרויקטים כלכליים גדולים מאוד, בעשרות מיליוני דולרים, גם בארצות-הברית ובאירופה. דע לך, שהבעיה הקשה ביותר שלהם היא לקבל ביטוח סיכוני סחר חוץ. כיוון שאין להם ביטוח, הם אינם יכולים להיות קבלנים ראשיים. התוצאה: הם חייבים לתפור את הפרויקטים עם מישהו בארצות-הברית, חברה אמריקנית הופכת להיות הקבלן הראשי, שם קל לקבל ביטוח סיכוני סחר חוץ, ואז הקבלן הישראלי, שעושה את כל העבודה ומקים את הפרויקט, הופך להיות קבלן משנה, והמדינה מפסידה הכנסות של 25% רווח על מלוא היקף הפרויקט.

הדוגמה הבולטת ביותר שאני מבקש להביא בפניך היא מפעל "אורמת טורבינות". מפעל זה מייצר טורבינות, שעובדות על אנרגיה גיאותרמית של מים חמים, שיוצאים מהאדמה באמצעות חום נמוך ומפיקים חשמל. הם מייצאים לארצות-הברית בהיקף של עשרות מיליוני דולר בשנה. הם בנו תחנות כוח גיאותרמיות עבור חברת CALIFORNIA, והם אינם מסוגלים להיות קבלן ראשי רק בגלל הקשיים הלא-נורמליים שיש להם לקבל ביטוח סיכוני סחר חוץ. אני מבקש לתת על כך את הדעת, זה דבר

אנטי-כלכלי דווקא לחברות שמצליחות ושעושות עבודה ומייצאות בעשרות מיליוני דולרים, ולהן אין בעניין זה תשובה.

הנקודה השנייה שאני מבקש להביא בפניך היא נושא השוק האירופי המשותף. יש התייחסות בדוח שלך לקהילייה האירופית, בסעיף 27, אבל אתה מתמקד רק בנושא של מחקר ופיתוח ושיתוף פעולה מדעי-טכנולוגי. הרי אתה יודע, שמ-1 בינואר 1993 אירופה בעצם הפכה להיות אירופה אחת. אני התרשמתי עד היום, לאו דווקא באשמת הממשלה הנוכחית אלא גם באשמת הממשלה לשעבר, שבמדינת ישראל לא נעשתה היערכות רצינית כדי להיכנס לקהילייה האירופית לאחר איחודה. זה יוצר פוטנציאל יוצא מן הכלל גם למדינת ישראל, לתעשייה ולחקלאות. ההתרשמות שלי היא, שאין שום היערכות רצינית לעניין הזה. אנחנו כבר איחרנו את המועד, כי זו כבר לא פלנטה אחת. אבל יכול להיות שעדיין, בחיתולים של איחודה של אירופה, לא מאוחרת השעה, כדאי לחפש מה אפשר לעשות לטובת התעשייה במדינת ישראל.

הנקודה השלישית – נושא הערבוביות האמריקניות. גם לזה אתה מתייחס בדוח שלך ומציע, שהממשלה לא סתם תקבל את הכסף. עד היום לא שמעתי מהממשלה שום תוכנית רצינית לנצל את הערבוביות האמריקניות. אתה מציע פה הצעה, שאני מברך עליה, שהמדינה תיזום פרויקטים לאומיים בתחומי התשתית, בתחומי החברה, לרבות יום חינוך ארוך, שזה רק כסף קטן מהעלות של 2 מיליארדי דולר בשנה. אבל אני עוד לא רואה הלכה למעשה שום פעולה לקראת זה. אני מניח שאפשר כבר לקבל את הערבוביות, הן בשער. אני לא רואה שום פעולה. השנה תעבור, ואמריקה תצחק עלינו ותגיד: מה, על זה ירדתם לחיינו, ואתם בעצם לא מסוגלים לנצל את הכסף?

נקודה אחרונה, אדוני היושב-ראש, היא מפת ערי הפיתוח. אתה מתייחס למפת ערי הפיתוח. אתה העלית הסתייגויות משלך בתחומים רבים, ואני מברך אותך עליהן. אני חושב שהן לגופו של עניין. כפי שאתה יודע, עמדתני היא, שהמפה שתוצג לממשלה – מפת שמעון שבס היא בעיני מפה מעוותת לחלוטין, בנויה על בסיס פוליטי מובהק ומקפחת בצורה יוצאת מן הכלל דווקא את אוכלוסיית המצוקה. כי אם הקריטריון הקובע הוא מרחק מגבולות הארץ, מסכנה כל אוכלוסיית המצוקה שבלב הארץ, ביישובים שהקריטריון הסוציו-אקונומי לא משחק בהם תפקיד בכלל. ראיתי בהערות שלך שאתה הצעת לתקן בעניין טבריה ובנותיה – להכניסן לאזור פיתוח א', וועדת השרים קיבלה זאת; בעניין עפולה – לאזור פיתוח ב', וועדת השרים קיבלה זאת.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

ועדת המנכ"לים.

מאיר שטרית (הליכוד):

טיפול מיוחד בקריית-מלאכי ובאשקלון – וועדת השרים קיבלה זאת. משום-מה, אני מוכרח להגיד לך, לדבר אליך בשם יבנה וחכמיה, אני לא רואה למה ייגרע חלקה של יבנה. נכון שהצלחנו, תודה לאל, הצלחתי להביא ליבנה אוכלוסייה נבחרת, טובה וחזקה, אבל למה לפגוע באוכלוסייה החלשה של יבנה? מפני שהצלחנו מגיע לנו עונש? מה בכלל ההטבה שיש בקריית-מלאכי, באשקלון, ביבנה ובעפולה? כל ההטבה היא לא במס הכנסה, לא בתעשייה, אין שם הנחות, רק בחינוך ובשיכון –

ילדים בגיל שלוש לומדים חינוך בגני-הילדים, והמשכנתאות לשיכון הן לפי אזור פיתוח ב'. לדעתי, כל המדינה צריכה להיות בתנאים כאלה. לפגוע באזור פיתוח, זה נראה לי מטורף לגמרי.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מאיר שטרית. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה. לרשותך חמש דקות, כי לא שאלת שאלה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להעיר, במסגרת חמש דקות, שלוש הערות.

הערה ראשונה. אני בטוח שעל סעיפים רבים, אדוני השר, המופיעים בסקירה שלך, שכרגיל היא ממצה והוכנה בקפידה, יש מחלוקת. נדמה לי שאין מחלוקת על נקודה אחת, גם לא אתך.

בסך הכול, המשרד לא כל כך דרוש. גם אתה אמרת בעצם, שאם ה-RESHUFFLE יאפשר לך להחליף – ואני מאחל לך גם תפקיד, גם שר מדע בממשלה וכו' וכו' – היית מעדיף אותו על המשרד הזה. מעבר לזה אני לא רוצה להעיר. אבל הפונקציה התכנונית לממשלת ישראל חסרה. היא לא יכולה להתמלא על-ידי משרד לתכנון כלכלי, שהוא תוצאה של כל מיני שיקולים שלא שייכים לתפיסה שקשורה למבנה עצמו. הפונקציה התכנונית הזאת היתה יכולה להיות באחד משני המקומות: או במשרד ראש הממשלה, כפונקציה תכנונית עליונה, אסטרטגית, כלכלית, חברתית ולאומית; ואם מדובר במשרד לתכנון כלכלי – במשרד האוצר. בכל מקום אחר, במקרה הטוב הוא "עצות געבער"; במקרה הפחות טוב, מוקד של חיכוך.

אני חושב שהממשלה הזאת איננה זקוקה לנותני עצות, לא במובן שהעצות לא נכונות, אלא במובן הפונקציונלי הזה. גם רשימת ההישגים שאתה מונה כאן והשינויים בתקציב, אני מנחש שגם אילו היית שר התקשורת היית פועל בדיוק באותם כיוונים, ואני לא בטוח אם יש יתרון ערך, ולעתים אולי יש גורם חיכוך נוסף בעובדה שלכאורה יש פה איזו תחרות; מה עוד שלצערי בממשלה הזאת נוצר מוקד שלישי, במשרד ראש הממשלה. אז צריך להביא שוטר תנועה שיעשה סדר בין המתכננים. כאיש הקואליציה אני קורא לך להציל אותנו מפני המהומה הזאת.

הערה שנייה, יכול להיות שהחסרתי קטע בדברייך. פונקציה חשובה מאוד של המשרד הזה, ויקרה אשר יקרה, חשוב שהיא תמשיך להתמלא, זו הפונקציה של מעקב אחר דוחות מבקרת המדינה ויישומם. כחבר הוועדה לענייני ביקורת המדינה, וגם ועדת הכספים, אני מוכרח לומר שבאופן כולל, בלי להתייחס לפרט כזה או אחר, המשרד ממלא בתחום הזה תפקיד חשוב מאוד. אני יודע שיש מאמצים להעמיק אותו ולהרחיב אותו, לתת לו עוד סמכויות באמצעות ועדת שרים לענייני מינהל ובאמצעות הפונקציות הישירות בתוך המשרד שלך.

הדוח שמופיע כאן, תלוי איך רואים אותו, חצי כוס מלאה או חצי כוס ריקה: 33% מהליקויים שהתגלו תוקנו, 25% נמצאים בשלבי תיקון ו-34% מהליקויים טרם החלו בתיקונם. זה מקום טוב באמצע.

נדמה לי שגם לך יש יומרה שלא להימצא במקום טוב באמצע אלא במקום טוב מעל האמצע, ואני חושב שהאתגר פה בהחלט רשום וראוי להמשיך בו.

הערה שלישית ואחרונה, בנושא הרשות לפיתוח הנגב. כאיש הנגב וכמי שביקשת ממנו, כאחד מחברי הכנסת מהאזורים השונים, הגליל והנגב, לתמוך וכו', מובן שעזרתי נתונה. אבל – וזה מתחבר להערה הראשונה שלי, ובזה אני רוצה לסיים – ממשלת ישראל הקודמת קיבלה בישיבה, שאני לא רוצה לשחזר אותה פה, החלטה שהיא מקבלת את דוח קדמת-נגב, דוח שהושקעו בו הרבה מאוד עבודה, גם לא מעט כסף, אבל בעיקר הרבה רצון טוב של מפכ"ל המשטרה לשעבר הרצל שפיר וצוות רציני של אנשים שעבדו אתו. אני לא נכנס עכשיו לניתוח הדוח לגופו. בעיקר חשבתי שהוא נכון, אבל הוא מצטרף היום לספרייה של דוחות על הנגב. בפורום אחר היום, שלא בעניין הנגב, הצעתי לכוון מכון לחקר התוכניות לפיתוח הנגב שלא יושמו, כדי שתהיה למישהו נוסף משימה לחקור למה לא יישמו את כל התוכניות.

אם יש מקום שבו תפיסה של תכנון כולל, של ראייה אזורית, של הקצאת משאבים כפונקציה של סדרי עדיפויות, היא נכונה, הנגב הוא המקום, בגלל הפיגור שהיה בו בשנים האחרונות, בגלל היותו בכל זאת יחידה גיאוגרפית גדולה ומבודדת יחסית, שניתן לתחום אותה ולהגדיר: מפה מתחיל הנגב. עם הגליל זה מסובך יותר, אני לא רוצה לעשות עכשיו תחרות בין הגליל לנגב, אני גם נותן את כל הקרדיט לגליל. כל התמודדות עם שאלת הנגב חייבת להיות מתוך נקודת מוצא אזורית, שהיא תפתח את המרכיבים השונים באוכלוסייה, את היחס בין תיירות לתעשייה, בין משאבי טבע לתעשייה מתוכננת וכו'. הזמן קצר ואני לא רוצה להאריך עוד.

אני לא יודע מה עמדת הממשלה הנוכחית באשר לתוכנית הקודמת של קדמת-הנגב. לכאורה, זאת החלטת ממשלה שלא שונתה. היא, אם אני לא טועה, ונדמה לי שקראתי את הפרק הזה, אפילו לא מוזכרת כאן, היא בעצם נשכחה וכבר נמצאת בתהום הנשייה עם עוד כמה וכמה תוכניות שהוגשו בעבר. אם אין בה ממש, אני מציע קבורה מכובדת. תאמר לממשלה: בחרנו מחדש. יאמרו השרים הממונים, שר האוצר ושר התכנון: אין בה ממש, אנחנו הולכים בכיוון אחר. אם יש בה משהו, תגידו מה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים אורון.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו ביום אתמול על שולחן הכנסת – מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא: המשבר במועצה המקומית בקה-אל-ע'רביה. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

סקירת שר הכלכלה והתכנון על פעולות משרדו

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנחנו חוזרים לנושא שעל סדר-היום. אני מזמין את חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה. חמש דקות עומדות לרשותך.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הסקירה של שר הכלכלה והתכנון, כפי שהתרשמתי ממנה, מלמדת כי עיקר תפקידו ותפקודו של משרד זה הוא בתיאום בין-משרדי, העלאת רעיונות ויוזמות. אולם אין כוח ממשי, היינו תקציבים למימוש תוכניות ופרויקטים.

דבר נוסף שעולה מתוך הסקירה הזאת הוא העדר התייחסות ראויה למגזר הערבי, למצוקותיו, אף שבמגזר זה יש שיעור גבוה של נפשות החיות מתחת לקו העוני ושיעור גבוה של מובטלים.

התושבים הערבים הם חקלאים במוצאם, אולם עקב מדיניות הפקעת האדמות הפכו רוב התושבים האלה לעובדים שכירים הסמוכים ותלויים באופן מוחלט באספקת מקורות תעסוקה מהמגזר היהודי. הפקעת האדמות הערביות היתה מכה קשה למקורות התעסוקה ולעמוד התווך של הכלכלה העצמאית במגזר הערבי, נטלה מהאוכלוסייה מקור הכנסה מסורתי, מנעה ממנה פיתוח פרויקטים כלכליים והפכה אותה, כפי שצינתי, לתלויה באופן מוחלט במקורות תעסוקה ביישובים היהודיים. אף שעשרות אלפים מהפועלים הערבים חברים בהסתדרות הכללית, ואף שכ-20% ממקורות התעסוקה במדינה מסופקים על-ידי מפעלים הסתדרותיים, אין במגזר הערבי מפעל הסתדרותי אחד הראוי לציון מבין אלפי המפעלים ההסתדרותיים.

הכספים של האוכלוסייה הערבית מופקדים בבנקים, אולם למרות זאת אינם מנוצלים לאספקת מקורות תעסוקה לערבים ביישובים הערביים. החקלאים הערבים אינם זוכים לסיוע ממשלתי שממנו נהנים החקלאים היהודים ואינם זוכים להזדמנות שווה בשיווק.

במגזר הערבי אין אפילו יישוב אחד המוכר כאזור פיתוח א', ועקב זאת נמנעים אפילו המשקיעים הערבים מלהשקיע ביישוביהם ומחפשים מקורות השקעה אחרים, ששם ייהנו ממענקים ממשלתיים ומפטור ממסים.

אומנם ועדת המנכ"לים בראשותו של שמעון שבס הכניסה שינוי בחלוקה לאזורי פיתוח, אולם רק יישובים קטנים בצפון הארץ, שבהם מתגוררים כ-10,000 איש בלבד, הוכרו כאזורי פיתוח בעדיפות א'. שאר היישובים בגליל ובנגב הוכרו כאזורי פיתוח בעדיפות ב'. במשולש בכלל לא קיבלו שום סיווג של עדיפות, אף ששם קיימים יישובים כמו אום-אל-פחם, טייבה וטירה, ששיעור האבטלה בהם הוא הגבוה במדינה, וכן מספר הנפשות מבחינה יחסית – ולכן הם מהמוקדים העיקריים של המשפחות החיות מתחת לקו העוני.

שאלתי היא: איך ניתן לפתור את בעיית האבטלה ללא יצירת מקורות תעסוקה? ואיך ניתן ליצור מקורות תעסוקה ללא משיכת בעלי הון ומשקיעים? ואיך ניתן למשוך משקיעים ובעלי הון אם לא נותנים להם מענקים, פטור ותמריצים, וזאת על-ידי הכרה באזורים הערביים כאזורי פיתוח בעדיפות א'?

המשך המצב הנוכחי מוביל להגדלת הפער הקיים, וזה בתורו מביא להגברת התסכול, שאינו משרת שום תכלית, לא מדינית, לא חברתית ולא פוליטית.

חתירה לחברה שוויונית מחייבת מתן עדיפות ליישובים ערביים, על-מנת לסייע בידיהם בסגירת הפערים, או בהקטנתם, מאחר שכפי הנראה אין סיכוי לסגירת הפערים האלה.

אני ממליץ בפני כבוד השר לפעול למתן הכרה ליישובים הערביים כאזורי עדיפות א', להתיר הקמת כמה יישובים חקלאיים בנגב, ועל-ידי זה לפתור את בעיית המגורים והתעסוקה, להמליץ על מתן פטור מתשלום ארנונה ביישובים הבדואיים המצויים בשלבי פיתוח, לזרז את תהליך השוואת קצבאות הילדים הערבים והיהודים – במקום שלוש שנים, שזה יהיה בשנה וחצי. כמו-כן, להמליץ על כך שהכנסות מההקדש המוסלמי ומעזבונות יושקעו בפרויקטים במגזר הערבי. כמו-כן, לפעול להכנסת השכונות הערביות בערים המעורבות לפרויקט שיקום שכונות. אומנם קיים פרויקט כזה, אבל השכונות הערביות אינן נכללות בו. כמו-כן, לאשר הקמת ועדות תכנון ובנייה מקומיות ביישובים הערביים שמספר תושביהם עולה על 10,000; וכן להאיץ אישור תוכניות המתאר ביישובים הערביים; להכניס את היישובים הבדואיים בנגב לתחום קו הבצורת ולפצות את החקלאים הבדואים בגין נזקיהם עקב הבצורת. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת אלכס גולדפרב, גם לך חמש דקות.

אלכס גולדפרב (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, אני שמח לשמוע על תוכניות משרד הכלכלה והתכנון בראשותו של השר שמעון שטרית. אך יש לשים דגש בפתרון הבעיות הבוטלות היום במדינת ישראל, וללכת לקראת פתרון בעיות העתיד.

בראש ובראשונה יש לפתור את בעיית האבטלה. נדרשות פעולות מסיביות למציאת מקומות תעסוקה מידיים לאלפי העובדים, ובטווח הבינוני – יצירת אלפי מקומות עבודה חדשים לעשרות אלפי העובדים שהצטרפו, לצערי, למעגל המובטלים, בעקבות שינוי סדר העדיפויות של ממשלת העבודה, ואני מתכוון לנפילי ענף הבנייה, התעשייה הצבאית ועוד.

יש להחליט על מסגרת תקציב מורחבת לטיפול באבטלה, על פיתוח פרויקטים לאומיים, שיקבלו את מירב התמיכה מכל אגפי הממשלה במינהל תקין ומהיר, מהיר יותר מאשר עד עתה, כגון: תעלת-הים, מסילת ברזל דימונה-אילת, פיתוח ריביירה בין חופי אשקלון-אשדוד.

אני שמח לשמוע, שמשרד הכלכלה הצליח להחזיר את קצבאות הילד הראשון, אך אין זה מספיק. יש לתקן את העיוות, שלפיו אותו שיעור מס מוטל על משפחות עם שני ילדים ועל משפחות ללא ילדים.

אני רואה חשיבות רבה בהתערבות משרד הכלכלה ושר הכלכלה בהטבת תנאים למקבלי משכנתאות, אך אין בכך די. יש להקל על אלה המתמוטטים מנטל הלוואות שכבר לקחו בעבר. יש לבטל את הצורך בערבים, וזאת על-ידי השכרת חלק ממלאי הדירות אשר ברשות המדינה, והפיכת דמי השכירות למענק רכישה בבוא העת.

יש מקום לתגבר את שירותי הרווחה, על-ידי הגדלת תקציב שיקום שכונות ושיקום חברתי, והגברת ההשקעה, הטיפול והתמיכה בנכים ובמוגבלים אחרים. עייפנו מלשמוע על מוסדות שעוצרים פעילות בכל פעם שהמדינה סוגרת את ברז התקציב. אתם, אנשי משרד הכלכלה והתכנון, צריכים להבטיח למוסדות אלה חמצן תמידי ושחרור מהממסד המעיק.

על משרד הכלכלה לאמץ את החיילים המשוחררים, המגיעים לשוק העבודה, לדאוג להכשירם לקראת שחרורם מצה"ל, להפנותם לעבודות ואף ללימודים, שיעזרו להם אחר כך להיקלט בשוק העבודה, וזאת על-ידי פטור משכר לימוד, מתן דמי כיס וכיוצא באלה.

אני שב ודורש לשים דגש בפרויקטים לטווח ארוך. הקימו פרויקטים טכנולוגיים מתקדמים, תמכו בפארקים תעשייתיים, השקיעו במפעלים עתירי ידע, ובעיקר במחקר ובפיתוח. עלות המחקר והפיתוח בישראל זולה מאשר במערב, נצל זאת. הורידו את הריבית הפוגעת באזרחים מכל שכבות האוכלוסייה, הורידו את עמלות הבנקים, השוודים את האזרח בחסות החוק, הגדילו את המעקב אחר פעילות השוק האפור, ומצאו חלופה רצינית למערכת ההוצאה לפועל. יש לבדוק מחדש את חוק ההוצאה לפועל, כדי למנוע צער מיותר מערבים. לא ייתכן שנשים וילדים ייפגעו מהמערכת ויפתחו טינה לכל הממסד.

אני מברך את שר הכלכלה על תוכניותיו, ואף על הצלחותיו עד כה, כמו הורדת 1% של המע"מ. אך לא די בכך. יש להקטין את המע"מ ולשחרר את הציבור מעול זה, ולא בשיטת האחוז הזוחל. יש ליישם במהירות תוכניות של משרד הכלכלה, בשיתוף פעולה עם שאר משרדי הממשלה, במאמץ להוריד את המס העקיף, לייעל את המשק הציבורי, לשפר את השירות לאזרח ולפתור את הבעיות הקרדינליות של המדינה.

אני מאחל לשר המדע, הכלכלה והתכנון ולצוות משרדו הצלחה. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אלכס גולדפרב. חבר הכנסת יגאל ביבי, בבקשה. גם לך מוקצות חמש דקות.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, מכובדי השר, כנסת נכבדה, ברצוני לברך אותך, ידידי שר הכלכלה והתכנון, לרגל קבלת משרד המדע והטכנולוגיה.

תכנון הוא אחד הנושאים הבעייתיים של מדינת ישראל. השנה התבשרנו, שמאות מיליוני שקלים מכספי התקציב לפיתוח לא הוצאו לייעודם, ושורש הרע: העדר תכנון.

מקובל בעולם לתכנן לעתים פרויקטים במשך שמונה שנים, ולהקים אותם בשנה אחת. אצלנו מתכננים לעתים פרויקטים במשך כמה חודשים, ואחר כך בונים אותם במשך שמונה שנים, וזה בעיקר בסקטור הציבורי. כך אין לנו תוכניות שמוסכמות על משרדי הממשלה בתחום הביוט, אף שלפני שנה נבחרה ועדת מנכ"לים, בראשות מנכ"ל משרד התכנון, לטיפול בנושא זה. שישה חודשים נדרשו לממשלה להחליט על הקמת הוועדה הזאת ולהתגבר על ההסתייגויות של משרד הפנים בנושא.

ביוט של עיר כמו ירושלים, העיר הגדולה במדינה, זורם ומזהם ארבעה נחלים, ואדיות. כל מי שעולה ברכבת של מדינת ישראל לירושלים מריח לא את ריח החציר, היערות והשדות, אלא את הריח של ביוט עיר הקודש ירושלים. אבל אין הביוט מקודש, והגיע הזמן שיהיה סדר בנושא הזה ובתכנון.

אין לנו תכנון של רשת כבישים עתידית, של מרכזי חנייה עתידיים. כביש חוצה-ישראל הוא כביש לברכה. אבל בצד הברכה שבסלילתו הוא עלול להיות מפגע אקולוגי קשה ביותר ולהרוס יישובים. וכל זה מפני שהשיקולים אינם תכנוניים אלא פוליטיים. במקום להעתיק את הכביש אל הגבעות, בשולי ההרים שבלב הארץ, רוצים להעביר אותו בשפלה, באמצע יישובים, מחשש שהוא יהווה בעתיד בעיה פוליטית.

אני רוצה להתייחס לתחום של פיזור האוכלוסייה. השר שטרית, כמי שגדל בגליל אתה מודע לקשיים ולצרכים הייחודיים של אזור זה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת ביבי, תאמר: בעיר הקודש טבריה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

בעיר הקודש טבריה, תיבנה ותיכונן, אמן.

גדליה גל (העבודה):

מה זה פה, מפגש של טבריינים?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

יש פה שני טבריינים, הדובר והשר. ויש פה גם שכן עפולאי.

היו"ר ע' עלי:

שני החברים האלה הם פרי ההילולים של הגליל.

יגאל ביבי (מפד"ל):

האם לא הגיע הזמן לממש את ההבטחות שניתנו? אני זוכר, כששמעון פרס היה שר האוצר, הוא בא לטבריה ולגליל עם האוטובוס של המנכ"לים, ואני זוכר את ההבטחות על כבישים, על קיצור הדרכים. ינסו לנסוע היום בוואדי-מילק. האם אפשר לעקוף שם בלי תאונה, חס וחלילה?

בנושא התעשייה מורגש חוסר תכנון מוחלט בגליל. עד כמה שאני מכיר את הדברים, כל יישוב עושה מה שהוא רוצה. אין רעיונות להקמת שניים-שלושה מרכזים גדולים בגליל, כמו במפרץ-חיפה, אלא לכל יישוב ולכל כפר יש אזור התעשייה שלו, שאיננו רציני.

הגליל יקר לכולנו. הוא חייב להיות בעדיפות לאומית. ואני הייתי מצפה שבהצהרה של ועדת המנכ"לים, הדבר הראשון שיהיה כתוב בה הוא שהגליל הוא בעדיפות לאומית. אני יודע שבמסמך כזה חשוב לא רק מה יש בו, אלא גם הצהרת הכוונות המנחות את כל משרדי הממשלה; ולא רק התייחסות נקודתית. כביש שמחבר יישובים מספר הוא גם כן בעדיפות לאומית. לכן במבוא, ואיני יודע אם קיבלתם כבר במשרד שלך את הניסוח הסופי של ועדת-שבס, צריך היה לכתוב: הגליל כולו הוא בעדיפות לאומית אל"ף-אל"ף-אל"ף.

תכנון לאומי הוא למעשה חיסכון לאומי. תכנון הכשרת כוח האדם במוסדות להשכלה גבוהה, תכנון הבינוי במדינה, תכנון קליטת העלייה, כל אלה הם אל"ף-בי"ת של הצלחה במשימות. "סוף מעשה במחשבה תחילה", אנחנו אומרים בכל ערב שבת. לצערנו עלי לומר, שלא מושקעת מחשבה מספקת בתכנון. השר שטרית ידוע בתעוזה שלו, בדרכים הלא-שגרתיות. אולי בנושא זה, שנחשב לא כל כך פופולרי היום, אולי כאן תטביע את חותמך.

אני רוצה להעיר הערה בנושא השלטון המקומי, ואני מבקש שתשמע אותה היטב. זה האסון הבא של המדינה. לאחר "כור", ששוקמה איכשהו, לאחר קופת-חולים, הבעיה הקשה ביותר היא השלטון המקומי. ואיני רוצה להיכנס עכשיו לכל נושא השלטון המקומי. גירעונות אדירים, בזבוז, רשויות קטנות שלא צריך אותן; אין שימוש נכון באיגודי ערים בתחומים שונים, דבר שיכול להביא חיסכון של מיליונים; והארנונה. מי שיכתוב מחקר על האסון הכלכלי הגדול של מדינת ישראל, אחד הסימפטומים של האסון הוא הארנונה הכללית. זה שוד לאור היום.

פנחס בדש (צומת):

איך אתה כראש רשות אומר את זה? ממה אתה תחזיק את הרשות?

יגאל ביבי (מפד"ל):

אדוני, אם אדם בירושלים צריך לשלם 28 שקלים למטר רבוע כארנונה למגורים, זה יכול להגיע לסכום של משכורת וחצי – רק לארנונה כללית. איני מדבר על חשמל ודברים אחרים. אם בעד חנות הכי פשוטה בירושלים צריך לשלם 7,000 שקלים ארנונה – – –

פנחס בדש (צומת):

האחזקה בירושלים יקרה. בירוחם ובמקומות אחרים זה לא כך.

יגאל ביבי (מפד"ל):

מלון כמו "רמדה" משלם כ-2 מיליוני שקלים ארנונה כללית. מפעלי תעשייה משלמים היום ארנונה יותר מהשכירות. חבר הכנסת בדש, גם אני יודע מה הולך. כסף שבא בקלות הולך בקלות. היו שנים שעיריות מסוימות, 32 עיריות, קיבלו כסף קל, והיום הן בגירעונות. כי כמו מי שמרוויח ב"טוטו"

וב"לוטו" בקלות, שנה-שנתיים הוא מלך, לאחר מכן הוא עם חובות. כך קרה גם ברשויות. שדדו את האזרחים, הרסו את התעשייה, הרסו את הכלכלה.

פנחס בדש (צומת):

אל תגיד "שדדו".

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני כראש עיר שדדתי, ולא כמו היום, מפני שהמדינה ניצרה את עצמה, היא לא נותנת מענקים היום. השנה היא ביטלה את מס רכוש, את ההעברות, ההסכמים, את מס שבח, את כל הדברים האלה. והיא אומרת: לכו תפשטו על כיסיהם של התושבים. ולמשלה כבר אין פיקוח. חלק מראשי הערים הם טובים, חלק מראשי הערים אינם אחראיים. וזה האסון הבא.

פנחס בדש (צומת):

יש פיקוח על הארנונה. יש מגבלה על הארנונה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני רוצה לומר עוד משפט. אני מצפה ממך, אדוני השר, כמשפטן וכאיש כלכלה, שתתקן את חוק מבקר המדינה. לא יכול להיות שבכל שנה נקבל דוחות עבי-כרס ואיש לא ייתן את הדין. בחוק מבקר המדינה חייב להיאמר, שמי שאחראי למחדל חמור, צריך להסיק את המסקנות לגביו. וזה יחייב. לא יכול להיות שאנשים יעשו נזקים במיליוני שקלים, מתוך רשלנות פושעת, אולי לא פלילית, ולמרות זאת ימשיכו בתפקידם, לא יקבלו נזיפה, לא יפוטרו, ולפעמים אפילו יעלו בדרגה. לדעתי, אתה צריך לשנות את החוק הזה, ואולי אנשים בשלטון המקומי יתייחסו לדברים בצורה רצינית יותר והוגנת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יגאל ביבי. חבר הכנסת גון שגב – איננו. חבר הכנסת יוסף ונונו, בבקשה.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מברך את השר שמעון שטרית, שר הכלכלה והתכנון, המדע והטכנולוגיה, על הסקירה והדוח על פעולות המשרד. אני מברך אותו עם קבלת התיק החדש של המדע והטכנולוגיה, וגם על המשימה שנוספה לו בתפקידו כשר הכלכלה והתכנון – הפיתוח החברתי. כך שיש לך משימות רבות וחשובות, עם תקציב קטן.

אבל, על רקע השינויים שחלו בתקציב המדינה, כפי שאושר בשבוע שעבר במליאת הכנסת, אני סבור שנפתחות אפשרויות והזדמנויות חדשות למשק, לכלכלה ולחברה בישראל. ואני בטוח שבכל המרחב הזה, המשרד שלך יכול להיות פעיל מאוד ואפקטיבי מאוד, קודם כול בנושא התעסוקה, ובמיוחד לאחר התוספת של 750 מיליון שקלים, ותוספת 30,000 מקומות עבודה. וזה מעבר לאותם 70,000 מקומות עבודה שהונחו בתקציב המדינה לפני השינויים. שנית, גם על רקע אותם שינויים בנושאים חברתיים, החזרת קצבאות ילדים ותוספת התקציב לחינוך ולרווחה, שמסתכמת בכ-900 מיליון שקל השנה, כשמזה רק בשבוע האחרון – תוספת של 50 מיליון שקל בנושא הסמים, שיקום חברתי, חינוך מיוחד, נזקקים ורווחה.

אשר לרשות לפיתוח הנגב והרשות לפיתוח הגליל: אני מברך את השר על כך שהתחיל את הפעילות של הרשות לפיתוח הנגב, שכבר התכנסה ונבחרו ועדות. אני גם מברך על תחילת תהליך החקיקה של הרשות לפיתוח הגליל. אני רואה את החשיבות הגדולה של הרשות לפיתוח הגליל והרשות לפיתוח הנגב, ראשית, בבקרה על ביצוע של הפרויקטים והפעולות שכלולים בתקציב המדינה; שלא ייווצר מצב, שבסוף השנה יסתבר, שחלק גדול מכל הפרויקטים האלה לא בוצעו. שנית, בשחרור צווארי בקבוק – ובתנאי המשק הישראלי יש לנו הרבה מאוד צווארי בקבוק, כך שיש הרבה מה לעשות בנושא הזה. שלישית, בייזום פעולות ופרויקטים ובהפיכת כל האזור ליחידה אחת של פיתוח כלכלי וחברתי.

לגבי הנושא השני – סיווג אזורי הפיתוח, שהוזכר בדוח: דיברנו רבות על הסיווג החדש, ואני חושב שיש כמעט קונסנסוס, בין כולם, בין כל המפלגות, שאסור לפגוע בערי הפיתוח שבתוך "הקו הירוק", כיוון שדיברנו על שינוי בסדר העדיפויות, על העברת משאבים בנושאים חברתיים, וזה לא יכול ללכת יחד עם פגיעה בערי הפיתוח הקיימות.

אני מברך על הנושא של פיתוח חברתי וכלכלי ועל שיתוף הפעולה עם הקהילות היהודיות. צריכים לחזור לשיתוף הפעולה ההדוק, שהיה רחב מאוד, בנושא שיקום השכונות, וצריכים להעתיק את זה היום לנושא של פיתוח כלכלי ופיתוח חברתי.

ואחרון – ועדת-הרמלך, שבאה להסדיר את היחסים בין השלטון המרכזי לשלטון המקומי במערכות של השירותים הממלכתיים, קודם כול ביצירת שותפות מלאה באחריות ובהפעלה, ולא בכך שמשרד החינוך ומשרד הרווחה מניחים לרשויות המקומיות לטפל לבד בבעיות, מה שיוצר הרבה מאוד גירעונות; שנית, גם בהגדרה ברורה של סעיפי האחריות וגם בייעול המערכות.

המשרד שלך הוא אומנם משרד קטן בתקציבו אך גדול בהשפעתו, ועל כך המבחן שלך ושל המשרד בשנה הבאה כגורם מאיץ של המערכות הכלכליות והחברתיות.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת יוסף ונונו. חבר הכנסת מיכאל איתן – איננו. חבר הכנסת אפרים גור, ואחריו – חבר הכנסת פנחס בדש. חבר הכנסת גור, חמש דקות.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, גם אני מצטרף למברכים את השר ומאחל לו מקרב לב הצלחה במילוי תפקידו.

סקירת השר עוסקת, בין היתר, ברשות לפיתוח הנגב ובהפעלת תוכניות לפיתוח הנגב. הריני לציין בצער רב, כי קיים פער אדיר בין הכרזתיה של הממשלה הזאת, כמו גם של ממשלות קודמות רבות לפניו, בדבר ראיית פיתוח הנגב ואכלוסו כיעד לאומי ממדרגה ראשונה, לבין מעשיהן של הממשלות ומעשיה של הממשלה הזאת בפועל. ב-10-15 השנים האחרונות ננטש הנגב וננטשה בירתו באר-שבע על-ידי צעירים ומשפחות חזקות ומבוססות. בשנים 1980-1990 נתחלפו כ-90% מאוכלוסיית באר-שבע. כ-55,000 איש עזבו אותה, וכ-35,000 נכנסו אליה, בעיקר מן הפריפריה הסמוכה. תהליכים דמוגרפיים אלה, שאין להם אח ורע בשום מקום במדינת ישראל, ערערו את שיווי המשקל, זעזעו את כל המסגרות החברתיות, הביאו להורדת רמת החיים, להגדלת אוכלוסיות רווחה, קשישים, משפחות ברוכות ילדים, משפחות חד-הוריות, מובטלים ועוד.

היו"ר ע' עלי:

כמה אמרת – 90% נתחלפו?

אפרים גור (הליכוד):

90%.

ונהנה, בשנים האחרונות נוצרה הזדמנות היסטורית לפיתוחו ולאכלוסו של הנגב. למעלה מ-40,000 עולים, בהם מדענים, רופאים, מהנדסים, טכנאים, מורים ואמנים, הגיעו לנגב ולבירתו באר-שבע, ונתנו לחבל ארץ זה סימני חיים ותקווה. במקום להמשיך בתנופת פיתוח זו, במקום ליצור במקום מקומות עבודה, לצד אלפי יחידות דיור שנבנו, לחזק מערכות חינוך, בריאות ורווחה, הפסיקה הממשלה את הבנייה בעיר, לא יצרה מקומות עבודה, ולמעשה אותתה בכך גם לאוכלוסיות החזקות בעיר וגם לעשרות אלפי עולים שהגיעו לבאר-שבע ולנגב, שאין להם מה לחפש במקום הזה. ואומנם אנחנו מרגישים כי יש הגירה, הן מבאר-שבע והן מן הנגב, למרכז הארץ, בתקווה לחפש ולמצוא שם מקומות עבודה.

זוהי, אדוני השר, החמצה שההיסטוריה לא תסלח עליה לאיש מאתנו. אם לא ננצל את העלייה כמנוף לפיתוח אזור זה, שמהווה כ-60% משטחה של מדינת ישראל, זה יהיה מחדל בלתי נסלח.

בנושא הסיווג מחדש של ערי ואזורי הפיתוח, אני בהחלט מתייחס בחומרה רבה להחלטת ועדת המנכ"לים, בראשותו של מר שבס, להוציא את היישובים קריית-גת וקריית-מלאכי מן היישובים שמקבלים הטבות במסגרת אזורי הפיתוח. הוצאתם של היישובים הללו, כמו גם יישובים אחרים, שלא אפרט את שמותיהם, תסב פגיעה אנושה לשני יישובים אלה, שסובלים מבעיות אבטלה קשות, מנשירה של אוכלוסיות מבוססות ושל צעירים. יש לזכור שיישובים אלה קולטים עלייה בהיקפים

גדולים, וכל פגיעה בהם תחסל כל סיכוי להישארותם בערים אלה, על כל ההשלכות החברתיות החמורות הכרוכות בכך. אני שמח, אדוני השר, שבדוח שלך יש המלצה להותיר את היישובים הללו במסגרת היישובים שמקבלים את ההטבות – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אני מצטרף לברכות לשר.

אפרים גור (הליכוד):

אני שמח שגם השר חיים רמון מצטרף, ואני מקווה כי תתמיד במאמצים להותירם במסגרת היישובים.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, בישראל, בשנים האחרונות, נוצרה הזדמנות בלתי חוזרת להפוך את המדינה שלנו למרכז מדע ופיתוח עולמי, בזכות עלייתם של אלפי מדענים, שכבר הגיעו לישראל, ובזכות התקווה שעוד אלפים יגיעו עד שנת 2000. התאכזבתי מאוד כאשר משרד האוצר, במידה שהאוצר מייצג את הממשלה, לא אישר למשרד המדע – ואתה כבר קיבלת לאחריותך המיניסטרילית את התיק הזה – 40 מיליון שקלים שמשרד המדע ביקש כדי ליצור תוכניות נוספות לקליטת מדענים עולים. אני רוצה לציין באכזבה רבה, שהתקציב שאושר על-ידי משרד האוצר למשרד המדע בפועל לשנה הזאת נמוך ממה שהיה בשנה החולפת, בעוד אלפים נוספים של מדענים נוספו למשק המדינה. בעוד הוועדה הלאומית שהוקמה בראשותו של אלוף בצה"ל לבחינת נושא קליטתם של המדענים העולים המליצה, שהתקציב הדרוש כל שנה הוא כ-180 מיליון שקל, בפועל, במסגרת תקציב משרד המדע, מוקצבים לעניין הזה כ-21 מיליון שקלים, והתוצאה של ההחלטה הזאת היא שמדענים רבים מאוד, בהם מדענים בעלי שם עולמי, יישארו מחוסרי עבודה, ואולי, לדאבון כולנו – אני מקווה שלא – חלק מהם ירדו מהארץ ויתפתו לקבל עבודה בגרמניה, בארצות-הברית ובמקומות אחרים.

ולבסוף, אם כי רציתי להעלות מספר רב של נקודות, אני רוצה להעלות את הנושא של הגדלת סכומי ביטוח סיכוני סחר חוץ. גם אני, כמו קודמי שדיברו כאן, בדעה שהממשלה עשתה נכון וטוב שהגדילה את התקציב לביטוח סיכוני סחר חוץ. עם זאת אני סבור, שהתקציב הזה איננו מספיק. אני סבור שיש פוטנציאל אדיר בשוקי ברית-המועצות, סין ומדינות מזרח-אירופה. אם ממשלת ישראל ומדינת ישראל ייתנו לחברות רציניות בישראל, שיש להן טכנולוגיה מתאימה, ידע מתאים וכוחות מוכשרים, להקים פרויקטים במשותף עם המדינות הללו, אין לי ספק שזה יביא להכנסה גדולה בכסף למדינת ישראל וליצירת מקומות עבודה רבים. לכן אני ממליץ מאוד מאוד, כי תפעל להמשך הרחבתה של המסגרת הזאת.

ומשפט אחרון, ובזה אני מסיים, אדוני היושב-ראש. הממשלה הקודמת, בגלל הצפי לעלייה גדולה שתגיע לישראל, בנתה עשרות אלפי יחידות דיור בכל רחבי הארץ. על-ידי הקמת יחידות דיור אלה יכולנו, בין היתר, להשיג יעדים לאומיים כמו פיתוח הנגב והגליל. לצערי, הבנייה של יחידות הדיור הופסקה. אני פונה לכבוד השר ומבקש מאוד מאוד לאכלס את יחידות הדיור הללו בעולים חדשים שנמצאים בקרוונים. אתה בוודאי תסכים אתי, כמי שהתבטא ועסק בסוגיה הזאת שנים רבות, שילדים שגדלים בקרוונים הללו, ללא כל אינטגרציה, ללא כל קליטה חברתית, ממש בגטאות שלהם, של יוצאי אתיופיה או יוצאי רוסיה, בוודאי לא יהיו אותם ילדים שיכולים היו להיות אילו פעלנו בצורה אחרת.

אסור לחזור על טעויות של שנות ה-50, שאת התוצאות שלהן אנחנו מלקקים עד עצם היום הזה. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אפרים גור. חבר הכנסת פנחס בדש, ואחרון הדוברים – חבר הכנסת אסעד אסעד.

פנחס בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה – – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה, חבר הכנסת בדש. אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת גור, שאלתי את יושב-ראש ועדת הכספים, זכור לי שבועדת הכספים אושרו 400 מיליון דולר לסיכוני סחר חוץ, להבטיח את הייצוא לארצות – – –

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

חבר הכנסת גור אומר שזה לא מספיק.

אפרים גור (הליכוד):

אני אומר שזה דבר מבורך, אבל זה לא מספיק, משום שסכומים גדולים מאוד מתוך הסכום הזה הולכים לשתי חברות, זו של איזנברג ועוד חברה אחת. ולכן, לעסקים ולמפעלים אחרים לא נשארים סכומים מספיקים כדי – – –

היו"ר ע' עלי:

בכל אופן, זה גם סיכון סחר. זאת אומרת, באיזה מקום אתה מסכן את סכומי הכסף האלה. 400 מיליון דולר זה סכום גדול יחסית למה שהיה בעבר. לפחות שנדע זאת.

אפרים גור (הליכוד):

נכון, אדוני היושב-ראש. אבל עוד הפעם, ממשלות מערביות רבות נותנות כיסוי לעניין הזה ומעודדות את החברות שלהן לפעול במזרח-אירופה. אם אנחנו רוצים להתחרות עמן – אין לחברות הישראליות שום סיכוי לקבל את הפרויקטים שם. יש כאן סיכון, אבל יש גם סיכוי.

היו"ר ע' עלי:

אני לא מתכוון להתווכח אתך. שמעתי את הערתך. זו הערה במקום. רציתי לעדכן אותך, אולי אתה לא מודע לכך שהתקציב לנושא הזה גדל פי-שמונה. כדאי שנדע.

אפרים גור (הליכוד):

לא פי-שמונה.

היו"ר ע' עלי:

פי-שמונה בדיוק.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

פי-54.

אפרים גור (הליכוד):

היו כמה שלבים.

היו"ר ע' עלי:

סליחה. כדאי שנדע. לארצות מזרח-אירופה התקציב גדל פי-שמונה.

פנחס בדש (צומת):

אני מבין שאני יכול לרדת מהבמה ולחזור בעוד רבע שעה. תגמרו את הדיון.

היו"ר ע' עלי:

סליחה. זה נושא חשוב.

בבקשה, חבר הכנסת בדש. חמש דקות.

פנחס בדש (צומת):

אדוני השר, אני לא יודע אם יש קונסנסוס לגבי הצורך בקיום משרדך. אבל אין ספק, לגביך כשר יש קונסנסוס. שמעתי שכולם מוקירים ומעריכים את כישוריך ואת מאמציך במסגרת תפקידך כשר, בכל הקשת הפוליטית.

יש תפקידים רבים מאוד, שחושבים שאין בהם תוכן, אבל התוכן שניתן להם תלוי באדם עצמו, כי האדם יכול לתת תוכן לתפקידים רבים מאוד.

אומרים שסמכויות לא נותנים אלא לוקחים. אני אומר, תנצל את הסמכויות שיש לך ותיקח עוד הרבה מאוד דברים. אני חושב שאתה צריך לקחת על עצמך את המלחמה בבירוקרטיה להקמת מפעלים, להקמת תשתיות; להקמת מפעלים קטנים, מפעלים גדולים, עסקים קטנים, עסקים גדולים.

היום אנחנו יודעים, שבירוקרטיה זו בעיה גדולה. אחד הדברים שאני מטפל בהם בנגב מתייחס לבעלי מפעלים קטנים או גדולים שנתקעים בביצוע בגלל הקצאת קרקע, מפני שהפרויקט תקוע במרכז ההשקעות, מפני שצריך לעבור כמה משרדים ממשלתיים. אני חושב שאחד התפקידים החשובים של משרדך זה בכל מקום, ולא רק במסגרת פיתוח הנגב או במסגרת הרשות לפיתוח הגליל, לתת כתובת לאנשים מהסוג הזה כדי לקדם אותם. פעמים רבות אני מקדם דברים על-ידי הזזת נייר או טלפון לכאן ולשם, לשר זה ולשר אחר, ועל-ידי כך אני מקצר תהליכים, שאחרת היו נמשכים שנה.

היום, בעידן של אבטלה וכשיש צורך ביצירת מקומות עבודה ובהגדלת התוצר הלאומי, אנחנו דורשים שתהיה מלחמה בבירוקרטיה. קח את זה למשרדך. אני חושב שאתה יכול לעשות רבות ולהצליח בזה בלי בעיות.

גם את הנושא של שיפור השירות לאזרח אתה יכול לקחת על עצמך. יוזמתך להאריך תוקפו של הדרכון מחמש שנים לעשר שנים, אני חושב שזו יוזמה ברוכה. יש הרבה מאוד נושאים כאלה שאתה יכול לקחתם לידיך.

בשנה שעברה, כשהוקמה הרשות לפיתוח הנגב, היו לי הסתייגויות רבות. ראיתי בזה גוף למינוריים פוליטיים. התקציב היה זעום. קמו גופים רבים בקשר לרשות הזאת. איך אמר חבר הכנסת אורון? – אפשר לעשות ספרייה רק מהגופים שקמו למען הנגב. עכשיו, אחרי שהרשות לפיתוח הנגב עברה לידיך, אני תולה בכך תקוות רבות. ואיש הנגב אני תולה תקוות רבות גם באנשים שמינית בנגב.

מאחר שתקציב המשרד קטן, הוא יצטרך קודם כול לדחוף יזמים ולעזור ליזמים שבשטח. צריך לחשוב על רעיונות ועל דברים שבאמצעותם אפשר לפתח את הנגב. אנחנו צריכים לנצל את הממשלה שלך, שדיברה על שינוי סדר העדיפויות. צריך למצוא פרויקטים ויוזמות כדי שהמשרד שלך יריץ אותם קדימה. יש יזמים ויש כסף, אנחנו יודעים שיש. צריך לבוא עם רעיונות ולקדם אותם.

אני יודע שאתה יושב-ראש ועדת השרים לתיאום, לכן אני פונה אליך שתפעל כדי להבטיח ביצוע החלטות הממשלה. אני יודע שדאגת לביצוע בנושא המשכנתאות. יש החלטות ממשלה רבות מאוד שלא מתקיימות ולא מתבצעות. זה חלק מהתפקידים שלך, ואני מקווה שאתה תלחץ בנושא הזה.

ולנושא של החזרי המשכנתאות. מי שלקח משכנתה ורוצה להחזירה במכה אחת, הקנס המוטל עליו הוא איום ונורא. זה עונש שלא ניתן לעמוד בו. מי שלקח משכנתה, בגלל ההצמדה צריך לשלם הרבה מאוד כסף בכל חודש. ואם הוא השיג כסף ורוצה להחזיר את המשכנתה, העונש המוטל עליו הוא גדול כל כך, עד שלא כדאי לו להחזיר אותה. חייבים לתת את הדעת על העניין הזה כדי לבטל את העונש הזה. אתה התחלת לטפל בנושא – אני מבקש שתמשיך לטפל בו.

בנושא הריבית בשוק האפור. עיינתי בחוברת שלך וראיתי, ששר האוצר התנגד להוציא צו ביניים בנושא הזה. מונחים על שולחני תיקים רבים. אני יכול להביא דוגמה של בחור מכרמיאל, שבשנת 1988 לקח הלוואה בסכום של 5,000 שקל. היום הוא נדרש להחזיר מיליון שקל. זה בלתי נסבל. הוא שילם כבר 55,000 שקל ונדרש לשלם עוד מיליון. אני חושב שאתה צריך להעלות את הנושא הזה מחדש. אנחנו מדברים על שוק חופשי, לא רוצים להגביל שוק חופשי, זו אחת הטענות, לא להגביל את נושא הריבית בשוק האפור. אני אומר, שייקחו אפילו פי-שלושה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

לא, פעמיים.

פנחס בדש (צומת):

אני אומר, אפילו פי-שלושה מהמדד השנתי, אבל לא פי-10,000 מהמדד השנתי, לשנתיים. בדרך כלל, האנשים שפונים לשוק האפור הם אנשים שקשה להם, אלה אנשים קשי-יום שצריכים את הכספים האלה. אין להם אפילו כסף להגיע לעורכי-דין. בנושא הזה צריכה להיות חקיקה לא מהיום למחר; מאתמול היתה צריכה להיות חקיקה.

ודבר אחרון שאני רוצה להתייחס אליו הוא מפת אזורי הפיתוח, וכולם נגעו בעניין הזה כאן. הזכירו גם את באר-שבע וגם את קריית-גת, שיצאו מהמסגרת.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

לגבי באר-שבע זה תוקן.

פנחס בדש (צומת):

זה תוקן לגבי באר-שבע? אני יכול להודיע על זה? זה תוקן לאזור פיתוח א' בכול, לא רק בתשתיות?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

תוקן.

פנחס בדש (צומת):

אני שמח. גם קריית-גת?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

קריית-גת כן, אבל קריית-מלאכי לא. זה עדיין פתוח.

פנחס בדש (צומת):

אני חושב שעיירות הפיתוח רואות בכך את נציגן. אני חושב שאתה תילחם בנושא הזה, ואם זה תוקן לבאר-שבע, אני שמח לשמוע על כך. לא נשארו לך הרבה משימות בעניין זה. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת פנחס בדש. חבר הכנסת מיכאל איתן, לפניך משורת הדין אני נותן לך שלוש דקות, ואחרון – חבר הכנסת אסעד אסעד. פשוט חבר הכנסת מיכאל איתן לא נאם מספיק בזמן האחרון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה לחבר הכנסת אסעד אסעד, שהסכים להתחשב במצוקת הזמן שלי. אני רק מצטער שהוא נטש, כי הוא בוודאי חושב שאני הולך לדבר כאן עשר שעות, אבל אני בסך הכול הולך לדבר דקות ספורות.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

הרגעת אותנו.

מיכאל איתן (הליכוד):

ואני חושש, שבשל הטובה שהוא עשה לי הוא יפסיד את תורו, וחבל. לכן אני מצפה שהוא ייכנס כל דקה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

תמשיך לדבר עד שהוא ייכנס.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, לא, אני לא יודע אם אני אחזיק מעמד כל כך הרבה זמן.

ובכן, אדוני השר, אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביקשתי לקבל את רשות הדיבור ולדבר אל כבוד השר ולהציע לו הצעה מאוד מאוד רצינית. קראתי בעיון רב את תקציב משרד הכלכלה והתכנון, וראיתי שמדובר שם בתקציב של כ-5 מיליונים ו-600,000 שקל לשנה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

פלוס 3.

מיכאל איתן (הליכוד):

פלוס 3, לגליל, לנגב וכו'. ואמרתי לעצמי: מצד אחד, אנחנו מדברים כל כך הרבה בכנסת, מפרסמים חוברות, מוציאים הרבה ניירות והרבה אנשים עובדים שם. שר הכלכלה והתכנון יכול לעשות דבר חסר תקדים, והוא יזכה לקרדיט בלתי רגיל בכך שהוא יודיע: רבותי, אני, שר הכלכלה והתכנון, באגורה אחת תקציב, אגורה אחת. והוא יסביר ויגיד: תראו, יש לי מטה לייעול המשק, הוא לוקח 180,000 שקל, ויש שם 2.5 משרות. הם יגשימו את מטרותם. אחרי כמה שנים שהם קיימים – שבע, שמונה או עשר שנים – ויושבים ודנים איך לנהל את המשק, הם ייעלו את המשק בזה שהם יתפטרו, בזה שהם יפטרו את עצמם, והמשק יתייעל בשתי משרות פחות, שאינן משפיעות ולא כלום. הרי אנחנו יודעים את האמת.

והוא ימשיך ויגיד: יש לי כמה אנשים שעוסקים בתשובה למבקר המדינה. אני מחזיר אותם למקום שממנו הם באו. עזבו אותי. הנה אני לא אהיה איש שררה, נחזיר אותם לאוצר. במשך כל השנים זאת היתה יחידה באוצר. ואחר כך יש לנו פונקציות נוספות: חוק הגליל וכו'. שמשרד ראש הממשלה יפקח על העניין, לא צריך אדם מיוחד. אני, שמעון שטרית, נותן דוגמה אישית כשר הכלכלה והתכנון. לא שאידיאולוגית לא צריך משרד כלכלה ותכנון, אבל מאחר שאי-אפשר להגיע לפונקציות האמיתיות של משרד כלכלה ותכנון – שהוא יהיה מין משרד מטה, שיחלוש על מה שקורה במשרדים אחרים, שירכז את התכנון המשרדי בכל מקום ומקום ואחרים יישמעו לו – ואנחנו יודעים, אדוני השר, ואני שמח שאתה מהנהן לאות הסכמה – – –

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

מתוך נימוס.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, אני חושב שאתה יודע גם שזו האמת. גם השרים לפניך לא הצליחו להכפיף את המשרדים האחרים למשרד הכלכלה והתכנון בכל הקשור לתכנון. משרד הכלכלה והתכנון ניסה, מתוך כוונות טובות, לעשות כל מיני פרויקטים של תיאומים, תכנונים ותחזיות, אבל כל משרד אמר לו בסוף: מה, אתה מתכנן לי? יש לי מחלקה לתכנון גדולה יותר מכל המשרד שלך, עם השר ועם הפונקציות האחרות ביחד. איך אתה מתכנן לי? משרד החינוך והתרבות יש לו מחלקות משלו, משרד הבינוי והשיכון יש לו מחלקות משלו, משרד התעשייה והמסחר יש לו מחלקות משלו, והם אומרים: מי אתם, עם אותם 5 מיליוני שקלים שלכם, אתם תבואו ותגרמו לנו שאנחנו כולנו נתאם את עצמנו על בסיס התוכניות שלכם? יש לנו מומחים, יש לנו תקציבים, יש לנו אפשרות לעשות מחקרים הרבה יותר גדולים וטובים.

לכן אני בטוח שאתה תעשה עסקה נהדרת. תקבל כותרות ותקבל אהדה ציבורית רחבה כשאתה תבוא עם המסר הפשוט ותאמר: יכול להיות שבתנאים מסוימים היה למשרד הכלכלה והתכנון מקום, לא במתכונת הזאת. אני לא מוכן שיספקו כביכול את תאוותי. אני יכול להיות שר בלי תיק. אני יושב ליד שולחן הממשלה. אני מוכן שייתנו לי לנהל אותן פונקציות כשר בלי תיק מטעם משרד ראש הממשלה. בבקשה, אבל, למען הסדר, כדי שלא נעשה מעצמנו צחוק ולא נוציא חוברות כאלה ולא נקיים דיונים כאלה על 5 מיליוני שקלים אלה – רק מה שמוציאים עליהם עולה פי כמה וכמה על הסכום הזה – אני חושב שזו תהיה דוגמה טובה. היא תועיל לך באופן אישי, היא תועיל למדינה, ותושג בכך אחת המטרות המרכזיות של המשרד: ייעול הממשלה והמשק. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת אסעד אסעד, בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, מועצת הגליל, הפועלת מכוח חוק הגליל, מתוכננת על-פי הצעת משרד הכלכלה והתכנון להפוך לרשות לפיתוח הגליל. הדבר הזה כשלעצמו משמח. כפי שאתה יודע, אדוני השר, רוב היישובים הדרוזיים נמצאים בגליל. 95% מהיישובים האלה נמצאים בגליל, וכולנו יודעים מה מצבם. כל עם ישראל יודע, הכנסת יודעת, מדברים על זה הרבה, מקבלים החלטות, ממנים ועדות, מוציאים סיכומים, אבל, לצערי, ההחלטות נשארות החלטות והסיכומים נשארים סיכומים.

וכך זה גם בא לידי ביטוי עכשיו, בתקציב האחרון של המדינה. דיברו והסתובבו בכפרים הדרוזיים וגם ביישובי המיעוטים האחרים שנמצאים בגליל וראו את ההזנחה, את הקיפוח, את הדלות במבני הציבור, את הבעיות הקשות של האבטלה. את כל אלה כולם ראו, אבל כשבאים ומתכננים והולכים לביצוע מזניחים את היישובים האלה.

המצב הוא קשה כל כך, אדוני השר, ואני מניח שנפגשת עם ראשי הרשויות הדרוזיות לפני שבוע ושמתע מפיהם מה קורה שם, ואתה יודע בדיוק מה קורה ביישובים האלה, ולצערי, יש החלטות, יש הסכמים, יש סיכומים, אבל ביצוע אין.

אתה יודע שממדי האבטלה היום במגזר הדרוזי הם מהגבוהים בארץ. אם הממוצע הארצי הוא 11%, ביישובים הדרוזיים הוא נע בין 15% ל-17%, וכל המובטלים, מי הם? – חיילים משוחררי צה"ל, בני 21 עד 26. פעם הלכו הדרוזים שהשתחררו מצה"ל לשירותי הביטחון השונים. גם שם נוצר צוואר בקבוק, אין עוד מקומות, ומאז הקמת הממשלה מדברים כבר על 400 מקומות, מתוכם 160 מוקצים לצעירים הדרוזים ולבני המיעוטים, אבל ב-160 מקומות לא פותרים את הבעיה של משוחררי צה"ל. כל שנה משתחררים כמעט 500 צעירים.

לכן אני מציע, אדוני השר, קודם כול לכלול את כל היישובים הדרוזיים ברשות לפיתוח הגליל, וגם יישובי מיעוטים אחרים שנמצאים בגליל. זה דבר אחד.

דבר שני, ברשות לפיתוח הגליל תהיה נציגות דרוזית. היום משתחררים מצה"ל קצינים בכירים, שמילאו תפקידים ביצועיים בכירים ומכריעים בצה"ל, כמו מפקדי חטיבות, קציני שלישות אוגדתיים, קציני תחזוקה אוגדתיים, בעלי תפקידים ביצועיים מדרגה ראשונה בצה"ל. הם יוצאים הביתה, ואין תעסוקה. אם בתל-אביב יש, נניח, 30 אלופי-משנה מובטלים, לא רואים אותם; אבל אם יש אחד כזה בעספיא, כל הדרוזים רואים אותו. לכן יש מקום להכניס לתוך הרשות לפיתוח הגליל נציגות מקרב היישובים הדרוזיים.

דבר נוסף שאני מציע, כדי למנוע את האבטלה – ואני מעריך שזה בסמכותו של משרד התכנון – יש להקים אזורי תעשייה. אני יודע שבהחלטת הממשלה מ-1987 הוחלט לפתח ולהקים אזורי תעשייה באזורים הדרוזיים. אני ביקרתי גם בחברה למבני תעשייה, שנדמה לי שהיום איננה קיימת, ותכננו ארבעה אזורי תעשייה בכפרים הדרוזיים.

אני רוצה להציע, בנושא של תכנון או הקמת אזורי תעשייה, כדי למנוע באמת את האבטלה בהמשך, לפי הסדר הבא: קודם כול אזור הגליל העליון, שיכלול תכנון אזור תעשייה והקמתו, ויכלול את היישובים פקיעין, בית-ג'ן, כפר-סמיע, כסרא, שזאת רשות אחת, ג'ת-יאנוח וחורפיש. יש מקומות, יש אדמות מדינה, שאפשר להקים בהם או לפתח אזור תעשייה, שיפתור את בעיות האבטלה.

האזור השני, הגליל המערבי, שיכלול את היישובים ירכא, אבו-סנאן, ג'וליס, כפר-יאסיף, וישרת גם את יישובי המיעוטים, כמו ג'דידה ואל-מכר.

האזור השלישי, הגליל התחתון, יכלול את מע'אר, א-ראמה-סג'ור, עין-אל-אסד, וישרת יישובי מיעוטים שקרובים לגוש-שגב.

אזור רביעי, אומנם קצת רחוק מהגליל, אבל אפשר לספח אותו לצורך העניין הזה, יכלול את שני היישובים הדרוזיים הנמצאים בכרמל: דלית-אל-כרמל ועספא. אני יודע שבעבר היתה תוכנית לפתח אזור תעשייה בין שני האזורים האלה. משום-מה, בהחלטות הממשלה הנוכחית, בכלל זה ועדת-שבס, הוציאו את היישובים האלה בכל מה שקשור להשקעות הון. בשני היישובים האלה יש קרוב ל-20% מהאוכלוסייה הדרוזית.

אזור חמישי ואחרון – כל מה שקשור באזור שפרעם. שפרעם אומנם נחשבת עיר מעורבת, אבל אזור תעשייה שם יוכל לפתור את הבעיה.

האזור שאני מציע הוא אזור הגליל, אחד היפים בארץ, מבחינת הנוף, מבחינת האוכלוסייה שנמצאת בו, וצריך גם לפתח את התיירות שם. למעשה אין תיירות. יש תיירות פרימיטיבית, ושם לא מושקעת אפילו אגורה אחת בנושא פיתוח התיירות. אומנם השקיעו השנה בשוק של דלית-אל-כרמל, אבל זה לא קשור לכל יישובי הדרוזים שנמצאים בגליל. אם אפשר יהיה לפתח את כל נושא התיירות ותהיה יזמות כדי לכוון את התיירות למקומות האלה, גם התיירים שיגיעו ייהנו וגם האזור והתושבים ייהנו מפיתוח התיירות. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אסעד אסעד. שר הכלכלה והתכנון, שמעון שטרית, בבקשה. אני רוצה לנצל את ההזדמנות ולברך את השר על יוזמתו, על פעילותו הברוכה, על הנמרצות שלו, ואני מאחל לו הצלחה במילוי תפקידו.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

תודה רבה, אדוני היושב-ראש, על הברכות, תודה רבה לכל חברי הכנסת שצירפו בדבריהם גם ברכות, גם על הדיווח וגם על הצירוף של משרד המדע לאחריותי.

ברשות היושב-ראש, אני אתן תשובות קצרות, כי אילו הייתי צריך להשיב על כל שאלה ושאלה בפירוט שהיא מחייבת, אני מתאר לי שהיינו צריכים לשבת הרבה שעות והייתי אמור להתחרות פה עם חבר הכנסת מיכאל איתן. ברשות חברי, חברי הכנסת, אשתדל להשיב בקצרה על הדברים שנאמרו, על עיקריהם.

לחברת הכנסת ענת מאור – אני חוזר על דברים שאמרתי, שיש צורך בתכנון רב-שנתי, שאותו נותנת התמונה האסטרטגית הכוללת, הרחבה, במקביל לעבודה השוטפת של הממשלה, וזה מה שמבטיח קבלת החלטות נכונות. בחברה מתוקנת מסתכלים למרחוק, בודקים תחזיות ונערכים אליהן לפי הפרמטרים המקובלים. למעשה, אנחנו חיים היום בעולם שיש בו כלכלה גלובלית; מה שמתרחש במרחק של אלפי מייל בארצות רחוקות משפיע גם עלינו.

יש למעשה היום, בכלכלה העולמית, שלושה גושים גדולים. הגוש של אירופה, שהחל מלפני כמה ימים הוא בעצם השוק הגדול ביותר בעולם, מעגן בתוכו למעלה מ-350 מיליון תושבים, ואם מחברים גם את מדינות אפג'אן, שחתמו אתו על הסכם – זה בעצם הגוש הגדול ביותר בעולם מבחינת הכוח הכלכלי שלו. הגוש השני הוא גוש צפון-אמריקה. כידוע, ארצות-הברית חתמה על הסכם גם עם קנדה וגם עם מקסיקו, וגם זה הופך להיות גוש כלכלי ענקי. הגוש השלישי הוא הגוש הכלכלי של יפן ומזרח-אסיה.

אנחנו צריכים לתכנן את צעדינו בתכנון רב-שנתי, כדי להכין את עצמנו לקראת התגבשות הגושים האלה. אני בדעה שצריך להתחבר לגוש של אירופה; כמובן, לא לזנוח את האינטרסים שלנו בשני הגושים האחרים, אבל הגוש של אירופה – באמת נאמר על-ידי חבר הכנסת מאיר שטרית, שנושא איחוד אירופה הוא נושא חשוב, ואני שותף לדעתו.

לחבר הכנסת רענן כהן – אני חושב שנושא המאבק בבירוקרטיה הוא נושא חשוב, שיפור השירות לאזרח הוא נושא מרכזי בעבודתה של ועדת השרים לתיאום ומינהל, ואני מאמין שהנושא של התעסוקה הוא נושא מרכזי. אנחנו, במשרד הכלכלה, תרמנו לקבלת ההחלטה על פרויקטים לתעסוקה בטווח הקצר, ובאופן ספציפי יזמנו גם, בתוך המכלול, הצעה לפרויקטים לתעסוקה לחיילים משוחררים ולעולים חדשים, שמבוססת על רעיון שתהיה תוכנית לתשעה חודשים, ובהם המדינה תשלם שני-שלישים, המעסיק ישלם שליש; בתקופה הזאת יקבל החייל המשוחרר גם הכשרה מקצועית.

לחבר הכנסת אסעד – בהקשר זה של תוכנית התעסוקה, באותה ישיבה שהתקיימה לפני שבוע, סוכם שנעשה מאמץ לשלב חיילים משוחררים מקרב הדרוזים גם בפרויקט הזה, ובמסגרת הזאת כבר הטלתי על צוות ממשרדי לעסוק בהכנת הרעיון הזה ולהביא אותו לידי ביצוע.

ביטוח סיכוני סחר חוץ: אני שותף להערכה שהנושא הזה חשוב מאוד, והוא, למעשה, מייצר לנו מקומות עבודה כאן, כי קשירת עסקאות בין פירמות ישראליות למזמינים מחוץ-לארץ משמעותה הזמנה של מקומות עבודה. ההזמנה של מוצרים יוצרת כאן מקומות עבודה, ובלי ביטוח סיכוני סחר חוץ התחרות לא תהיה תחרות, כיוון שהפירמות האחרות תקבלנה את העסקה, ולא אנחנו.

אני רוצה להשיב בקצרה לחבר הכנסת אורון ולומר, שיישום דוחות ביקורת המדינה הוא תפקיד חשוב מאוד של משרד הכלכלה ושל שר הכלכלה, ואנחנו מייחסים לו חשיבות רבה. נמשיך בהקפדה על ביצוע המלצות ועל תיקון הליקויים, לפי ממצאי דוח מבקרת המדינה.

לגבי הנושא של הפונקציה, והשאלה היכן צריכה להיות פונקציית התכנון, אני חוזר על מה שאמרתי, שפונקציית התכנון היא פונקציה חשובה מאוד, פונקציית היישום של ביקורת המדינה היא פונקציה חשובה, פונקציית הגורם המאזן לאוצר חשובה, פונקציית הזירוז והתמרוץ של רפורמות חשובה. יש הסכמה, ואני מציע שלא לעסוק בשאלה איפה הפונקציה צריכה להיות. היא נמצאת כרגע במשרד הכלכלה והתכנון, ויש לשער שכל אחד מהדוברים, חברי הכנסת דן תיכון, מאיר שטרית, חיים אורון – לרבות מיכאל איתן, שהציע לי להתפטר – אילו הציעו לו את המשרד הזה בתקופה שהממשלה של המפלגה שלו הייתה שולטת, הוא היה מקבל זאת בשתי ידיים, היה עומד כמוני ומשיב את התשובות שאני משיב, ולא היה מוותר.

אני מציע לחברי, שלא להציע לי לזכות בכותרת או לזכות באיזו אהדה על-ידי הצעה לוותר על משרד.

אני מודיע לכם, שהשינויים שהשגתי במאבק בחמשת החודשים האחרונים, לא היה אפשר להשיג אותם בלי הכלים שהיו במשרד הכלכלה; כלים של בדיקה, ניתוח, איסוף נתונים. בלי הכלים האלה אי-אפשר לתפקד בממשלה מול משרד האוצר, שיש בו מאות עובדים, מול בנק ישראל, שיש בו מאות עובדים. אם אתה רוצה לקדם נושא ולקדם חשיבה, אתה צריך צוות. בלי צוות אתה לא יכול להתמודד כדי לקדם דברים. קל מאוד לבוא עכשיו, לקרוא את הדוח שמסרתי, לראות בו עשרות נושאים, שהצגתי אותם כאן בצורה תמציתית, ולחשוב שזה צומח יש מאין. שום דבר לא צומח יש מאין. אם אין צוות שישקיע שעות ומאמץ בבדיקה, אין אפשרות להתמודד מול הטיעונים של האוצר. עובדה, היכולת שלנו להתמודד, לתקן, להוסיף החלטות ולהוסיף פרויקטים, להוסיף השלמות גם לתקציב המדינה וגם לכל שורת ההחלטות שהצגתי היום בפני הכנסת, כל אלה לא היו אפשריים בלי הכלים, אומנם כלים צנועים, שיש למשרד הכלכלה, אבל גם הכלים הצנועים האלה די בהם.

אני רוצה לתקן כאן טעות אופטית. אם תבדקו את תקציב משרד האוצר, או את תקציב משרד השיכון, או את תקציב משרד הקליטה, תמצאו שהתקציב המיועד לצוות של השר או לצוות המנכ"ל במשרד הכלכלה הוא לא קטן יותר מבמשרדים הכי גדולים. הוא לא קטן יותר, הוא זהה. תקציב הפעולות שונה, נכון. תקציב הפעולות של משרד הכלכלה הוא קטן. אנחנו בתהליך של שיפור, שיפור משמעותי לצורך ביצוע אותן משימות שקיבלנו על עצמנו.

לכן אני מציע לכל חברי, שבכל פעם חוזרים לשאלה הזאת, אני מציע להם פשוט להיות ענייניים ורציניים ולהפסיק לעסוק בשאלה של עצם קיומן של הפונקציות וחיוניותן, מצד אחד, ומצד שני – הצורך לוותר על קיומו של המשרד. אם הפונקציות חיוניות, סימן שהמשרד צריך להתקיים עד אותה שעה שבה תיעשה הרפורמה.

אני רוצה לומר מלים מספר על המגזר הערבי ועל המגזר הדרוזי, שעלו בדברים של חברי הכנסת טלב אלסאנע ואסעד אסעד. אני כבר הזכרתי נושא אחד של פרויקט תעסוקה לחיילים המשוחררים הדרוזים. אני מתכוון לשלב אותם.

אסעד אסעד (הליכוד):

מה הפרויקט?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

הפרויקט הזה אמור להקציב סכומים למעסיקים שיעסיקו חיילים משוחררים לפי לוח של עיסוקים שייקבע, אחרי בדיקת התאמה של החייל המשוחרר. הכוונה היא ליצור מאגר של מקומות עבודה בסקטור הפרטי ולשדך בין החייל לבין מעסיקים לתקופה של תשעה חודשים, שתכלול גם הכשרה מקצועית וגם העסקה. החלוקה תהיה שני-שלישים ושליש. בתום התקופה תהיה לאיש או לאשה תעודה ביד, ואם ישאלו אותם איפה עבדו, הם יוכלו להגיד: עבדתי כבר תשעה חודשים. זה נותן אפשרות גם לרכוש מקצוע או עיסוק וגם לעבוד תשעה חודשים, ולא ללכת לשבת על הברזלים מייד אחרי השחרור מהצבא ולרכוש הרגל של אבטלה. זו המהות של הפרויקט הזה.

הפרויקט אושר בוועדת השרים לתעסוקה כפרויקט ניסיוני ל-6,000 איש, 5,000 חיילים משוחררים ו-1,000 עולים צעירים עד גיל 24. כפי שאמרתי קודם, אנחנו מתכוונים לשלב בפרויקט התעסוקה לחיילים משוחררים גם קטע במגזר הדרוזי. אני מקווה שזה מצביע על הגישה, שהמגזר הדרוזי הוא חלק אינטגרלי של החברה הישראלית.

אמרתי שיש מקום להקים מרכז לפיתוח עסקים, מה שנקרא מרכז טיפוח יזמות, גם במגזר הדרוזי, כדי לעודד פיתוח של עסקים קטנים. אני מאמין גדול בעסקים קטנים; אני מאמין שאפשר להרחיב עסקים קטנים, אפשר להגדיל את מספר העובדים בעסקים קיימים ולפתוח עסקים קטנים חדשים.

פנחס בדש (צומת):

יש מחקר שמראה, שכל הכלכלה האמריקנית בנויה על עסקים קטנים.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

נכון. כפי שתראו בסקירה, והזכרתי זאת גם בדברי, אנחנו טרחנו במשך שבועות ארוכים לנתח את כל הדחיות של בקשות להלוואות; לא אלה שנענו וקיבלו הלוואה אלא 62% שנדחו מהלוואה. הגענו לשורה ארוכה של תיקונים בעקבות הדחיות האלה. אני סבור שאולי לא בדקנו די את העניין מבחינת האפשרויות של הגמשת הקריטריונים. בעקבות הבדיקה הזאת הצענו כעשרה תיקונים לקריטריונים לקבלת הלוואות, וכל ההצעות למעט אחת התקבלו בוועדת השרים לענייני כלכלה. התקבלה גם הצעה בוועדת השרים לענייני תעסוקה להקים קרן הלוואות קטנות, עוד יותר קטנות. את ההלוואות לעסקים קטנים העלינו מ-500,000 שקלים למקסימום של 750,000. קודם היה המספר המקסימלי של עובדים בעסק קטן 40 עובדים, ומי שהיו לו 41 עובדים לא יכול היה לקבל הלוואה. העלינו את המספר ל-70 עובדים. זה מגדיל את האפשרויות לקבלת הלוואות. עשינו עוד כמה תיקונים, כמו בעניין ההשקעה העצמית. קודם היתה דרישה להשקיע בשלושת החודשים לפני קבלת ההלוואה. הארכנו את התקופה לתשעה חודשים. קבענו שבהשקעה העצמית אפשר לכלול גם השקעות

רטרואקטיבית עד לתשעה חודשים. קבענו גם, שמותר לקבל הלוואה חדשה גם אם לא פרעו את כל ההלוואה הקודמת.

עשינו סדרה של תיקונים, ביוזמת המשרד שלנו, כדי לקדם עסקים קטנים. לפי דעתי, צריך להרחיב את העסקים הקטנים גם במגזר הדרוזי וגם במגזר הערבי, כי זה סוג הדברים שאפשר יהיה לפתח אותו בפריפריה מהר יותר מאשר המפעלים הגדולים, שההשקעה בהם גדולה וההקמה שלהם לוקחת הרבה זמן.

אני רוצה לומר בצורה חד-משמעית וברורה, במה שנוגע להפעלה של הרשות לפיתוח הנגב וגם הרשות לפיתוח הגליל, שזאת אחריות אקזקוטיבית של משרד הכלכלה, ואנחנו מתכוונים לכלול בצורה מובנת מאליה את המגזר הדרוזי ואת המגזר הערבי.

אשר לרעיונות להקמת פארקים תעשייתיים, רשמתי לפני ואבדוק את הדברים באופן קונקרטי לקראת האפשרות לקדם אותם ככל האפשר למען צמיחה כלכלית וגם לשיפור השירותים החברתיים; לא רק תעסוקה, אלא גם הקטע של שיפור השירותים החברתיים.

לגבי השלטון המקומי, אני מסכים שהנושא הזה מחייב תשומת לב רבה. אני מקווה שיימצאו דרכים לשיתוף פעולה בין רשויות באגד ערים, כי זה יעיל יותר.

היו"ר ע' עלי:

לחבר הכנסת אסעד אסעד יש שאלה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני השר, ועדת-שבס הוציאה את כל היישובים הדרוזיים, פרט לאחד, מיישובי עדיפות לאומית, למרות מצבם, שאתה יודע אותו. מדוע עושים את זה? הרי יודעים שמצבם זועק לשמים. כיוון שיש לך נגיעה לנושא הזה, אני תובע להחזיר לאלתר את היישובים לפני שמביאים את ההמלצות האלה לישיבת ממשלה ביום ראשון. בסך הכול, בעיית כל היישובים הדרוזיים יכולה להיפתר במחיר מטוס אחד.

זה חורה לנו כל כך. מוציאים דווקא יישובים כאלה. יישובים כמו דגניה-א' – ואני לא נגד דגניה-א' – מעלות, מעליא, אותם מכניסים, ומוציאים יישובים כמו בית-ג'ן, ג'ת.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

לא, בית-ג'ן נכנס.

אסעד אסעד (הליכוד):

יש יישובים אחרים, כמו ג'ת ומקומות אחרים. אין שם אפילו מבנה ציבור אחד. מוציאים אותם בלי מחשבה?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

בעניין של סיווג ערי פיתוח, העבודה עדיין לא שלמה ולא מושלמת. בעניין הזה היתה בשלב מסוים מחשבה, שלא לדון ולא לטפל לא במגזר הערבי ולא במגזר הדרוזי, וזאת משום העובדה, שהוקמה ועדת מנכ"לים למגזר הערבי וועדת מנכ"לים למגזר הדרוזי, והן היו אמורות לטפל בנושאים האלה.

אחר כך, כשזה התקדם והיו הערות, החליטו בכל זאת להכניס חלק מהיישובים. לכן, העבודה עדיין לא הושלמה. כפי שאמרתי בהזדמנות אחרת, וגם לפני כן, אני משוכנע שבשלב הסופי רבים מן הדברים שכרגע לא מטופלים יטופלו, ותהיה התייחסות גם לנושאים הללו, שאתה עכשיו הזכרת.

לגבי בית-ג'ן, אני יודע – כי זה היה חלק מההערות שאני הערתי – שהיישוב הזה הוכנס בצורה פשוטה וחלקה מבחינת המרחק הגיאוגרפי. היתה גישה, שיישובים בקווי העימות ובמרחק מסוים מהגבול נמנים עם אזורי עדיפות א'. אחר כך יש אזור עדיפות ב', לצורך עידוד השקעות הון, אחר כך יש קונצפציה שאומרת, שתהיה עדיפות על בסיס נקודתי.

צריך ללכת בשני שלבים: שלב ראשון, יישובים שיוגדרו מראש כאזורי עדיפות; שלב שני, עדיין יש אפשרות להגדיר יישובים מסוימים כאזורי עדיפות באופן נקודתי, לאור הגדרה של המשתנים השונים, אם זה משתנה של רמת אבטלה, רמת השכלה, צפיפות אוכלוסין, התפתחות. יש סדרה של קריטריונים. אני הצעתי לקבוע כבר אותם קריטריונים בישיבת הממשלה שתדון בנושא של סיווג ערי פיתוח, ושזה לא יהיה לגמרי על בסיס אינדיבידואלי ולא מתוכנן מראש, אלא על סמך אמות מידה שנקבעו מראש. שלא יהיה מצב, שבו נכין את הרשימה ואחר כך נצייר את המפה, אלא נפעל לפי עקרונות.

לכן, הנושא הזה בשלבי גיבוש. העניין איננו שלם ואיננו מוסדר סופית. אני מעריך, כפי שעד עכשיו היו תיקונים רבים, יהיו עוד תיקונים. אני מקווה שבסוף התהליך נגיע למפה של אזורי עדיפות, שנוכל להגן עליה כמפה מוצדקת מבחינה מוסרית ומבחינת הצרכים בשטח. זאת האמונה שלי, ואני מקווה שלא אתבדה. אני לא בטוח שזה עולה בישיבת הממשלה ביום ראשון. זה כמה חודשים אומרים שביום ראשון ידונו בכך. ביום ראשון האחרון אישרנו את המשך הטבות המס עוד לשלושה חודשים, כדי לאפשר זמן נוסף. זה אושר כבר בקריאה ראשונה, זאת אומרת שיש לנו עוד שלושה חודשים כדי ללבן ולגבש.

החברים שיושבים כאן יכולים להעיד, שהמפה הזאת משתנה כדי להיענות להערות צודקות. הבאנו את טבריה, הבאנו את עפולה, את היישובים שליד טבריה, מע'אר, מגדל ויישובים אחרים, שהוכללו כאזור פיתוח א'. אני מאמין שבהמשך הדרך נוכל לתקן נקודות נוספות.

לחבר הכנסת יוסף ונונו אני רוצה לומר, שבעניין פיתוח חברתי, אם נוכל להפעיל את הנושא הזה, הוא יוכל להביא תועלת גם לקהילות היהודיות וגם לציבור בישראל, משום שהוא יאפשר הדגשה של אותו מודל של שיקום שכונות, שמופעל על קטע כלכלי ותכנון כלכלי ופרויקטים כלכליים. זה הצליח יפה בכמה מקומות, ואנחנו צריכים לחזור על זה במקומות רבים.

לחבר הכנסת אפרים גור – יש פער בין הכרזות לבין ביצוע. זה טיבו של שלטון, שהוא לעולם לא יוכל לקיים את כל מה שהוא מצהיר עליו. אבל אני חושב שבאופן יחסי, אם אנחנו מדברים על פעולות לפיתוח הנגב, רק בתקופה הזאת הודיעה כי"ל – "כימיקלים לישראל" – על פרויקט פיתוח של 1.7 מיליארד במשך כמה שנים, מתוך זה 470 מיליון בשנה זו. זה יבוצע במישור-רותם. אני חושב שזה סכום יפה.

"חיפה כימיקלים" אישרה מפעל שישקיע 140 מיליון דולר.

פנחס בדש (צומת):

גם בים-המלח 220 מיליון.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

גם בים-המלח 220 מיליון. ובנושא הכבישים – אני מעריך 150-200 מיליון שקל כבישים לנגב. יש סדרה ארוכה של כבישים, ואינני רוצה למנות אותם. יש התחייבות, יש תוכנית ויש אישור.

יש לנו סדרת נושאים בטיפול, כמו מאמץ להעביר את תע"ש לנגב. זה אומנם נשמע כמו קאטו, שאומר שצריך להרוס את קרתגו, אבל שם היה מדובר בהריסה וכאן מדובר על בנייה, העברה ממקום למקום. אני בעד העברת המפעלים המסוכנים לרמת-בקע, ולא לשום תחנת ביניים, כפי שמציעים לנו כרגע, במקום לנגב. אם נעביר את זה לתחנת ביניים, שוב לאזור מרכז הארץ, הבנייה האורבנית תתפתח לתוך המפעל הזה, וחבל להשקיע פעמיים באותו נושא. בואו נעביר את זה ישר לרמת-בקע. זה מאבק, וצריך לקדם אותו.

יעקב שפי (העבודה):

תהיה בעיה עם העובדים. מה יהיה עם העובדים?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני אשכנע את העובדים, שלפעמים יש גם שיקולים לאומיים.

פנחס בדש (צומת):

רוצים להעביר את זה ליד רמלה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

חבר הכנסת שפי, אתה יודע שבנושא הבראת תע"ש אני הייתי מהלוחמים הנמרצים ביותר כדי לרכך את תוכנית ההבראה, לרווח את תחנות הזמן כדי לצמצם את המכה, למנוע את סגירת המפעלים בירושלים ובמעלה-אדומים ובמעלות. הצלחנו לרכך את התוכנית הזאת.

פנחס בדש (צומת):

לדעתי, אסור לממשלה להעביר 340 מיליון שקל לתע"ש, בלי תוכנית הבראה מסודרת. עכשיו יעבירו 340, אחר כך יעבירו עוד 200, ואחר כך עוד 300 מיליון, וכל המפעלים האלה בסופו של דבר ייסגרו
— — —

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

יש תוכנית הבראה.

פנחס בדש (צומת):

לא ראינו שום תוכנית הבראה בוועדת הכספים. אני לא נגד העובדים ולא נגד המפעלים. בתוכנית הבראה כל הכסף הזה ילך לייעול — — — הוא עונה על הצרכים של היום, והכסף הזה הולך לאיבוד.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אנחנו לא נפתח כאן בדיון מפורט, אבל לגבי הנגב, אני בעד העברת המפעלים לרמת-בקע ולא לתחנת ביניים, משום שההעברה לתחנת ביניים, בסופו של דבר, משמעותה למעשה היא בזבוז משאבים כיוון שאתה צריך לעבור פעמיים, וברור לגמרי שזה מה שיקרה.

היו"ר ע' עלי:

אדוני השר, האם סקר היתכנות, שהתחילו בביצועו, נדמה לי, לפני כשנה, הסתיים? ומה התוצאות של הסקר הזה?

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

סקר היתכנות של מה?

היו"ר ע' עלי:

ביחס להעברת מפעלים לרמת-בקע.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

לגבי התוכנית של ההעברה, ועדת ההיגוי של תוכנית ההבראה גם ממונה על ההעסקה, ובהחלטות הממשלה שעוסקות בתוכנית ההבראה יש סעיף, שאני עמדתי עליו, שיתבטא בעוד זמן-מה, במרס 1993. במרס 1993 צריכים להביא לנו תוכנית העברה.

ידוע לי ששר האוצר תומך בהעברה לרמת-בקע. ידוע לי שההנהלה תומכת בהעברה לרמת-בקע.

פנחס בדש (צומת):

זו החלטת ממשלה. אמרתי קודם, צריך לממש החלטות ממשלה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

היתה החלטת ממשלה ביולי 1992 להעביר את תע"ש לנגב, אבל אנחנו עוסקים כאן בהתאמה בין הבראה עסקית לבין העסקה של מרכיב בתוך המפעל שטעון הבראה עסקית. עכשיו עסקנו בתוכנית ההבראה. צריכה להיות מוכנה תוכנית הבראה מפורטת, בתוך זה יש מרכיב של תוכנית העסקת המפעלים המסוכנים ממרכז הארץ, באזור הצפוף מאוד שיש בו סיכונים, לרמת-בקע.

אני חושב שנעשו דברים הקשורים לנושא הנגב. יש עכשיו רעיון, שדיברו עליו גם שר התעשייה והמסחר וגם שר האוצר – המטה המינהלי של כ"ל יעבור לבאר-שבע.

פנחס בדש (צומת):

הוא לא יעבור. שמעתי את ויקטור מדינה בשבוע שעבר.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אני שמעתי אותו כמורך, ואני יודע שיש בעייתיות. השאלה היא, האם בתקופת הפקס ובתקופת המודם במחשבים יש חשיבות למיקום של המטה, האם המטה לא יכול להיות בבאר-שבע, במיוחד כשמתכננים כביש חוצה-ישראל ובשעה אחת אתה בתל-אביב?

פנחס בדש (צומת):

שעה זה היום.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אחר כך זה יהיה 30 דקות, או שתהיה תחבורה על בסיס של מוליכות-על. אתמול הייתי בכנס על מוליכות-על, כשר המדע, ויש רכבת או "בולט" ביפן שגומעת מרחקים במהירות 300 קמ"ש. אם זה יהיה, מה זה משנה אם זה באר-שבע או תל-אביב? גם אם עדיין זה לא יהיה, בתקופת הפקס, בתקופת המודם במחשבים, בתקופת הנסיעה של שעה בערך, מדוע צריך לראות את זה קשה כל כך – לשים את המרכז העסקי, המטה המינהלי של כי"ל בבאר-שבע? אבל אני משאיר את זה לטיפול, קודם כול, של שר האוצר ושל שר התעשייה והמסחר, שממונים על החברה הזאת, ונראה איך הדברים יתפתחו.

לשאלה של חבר הכנסת פנחס בדש בנושא הריבית בשוק האפור, אני הצעתי לזרז את התקנת צו הריבית על-ידי שר האוצר לגבי הלוואה שקלית לא-צמודה, כי היום על הלוואה שקלית צמודה יש מגבלת ריבית לפי צו של שר האוצר. יהיה צו של שר האוצר גם לגבי הלוואה שקלית לא-צמודה. אמרו: לא, יש חקיקה. הוגש תזכיר הצעת חוק. אחרי שלחצנו די הרבה, מייד עם כניסתי לתפקידי לחצתי בנושא הזה, נאמר לי שבתוך חודשיים יהיה חוק. כבר עברו חודשיים ועדיין אין חוק. הוא אפילו לא הוגש לוועדת השרים לענייני חקיקה. בשבוע הבא צריכה להיות לי ישיבה עם שר המשפטים, אני מקווה שהחוק הזה יוגש בהקדם. אם הוא לא יעבור בהקדם, מן הדין לחזור לרעיון של צו לתקופת הביניים, שיגביל, כי מה שאתה מספר, חבר הכנסת פנחס בדש, המכונה פיני, על 5,000 שהופכים למיליון, זה נכון. יש עובדות כאלה יום-יום, כיוון שהטכניקה היא שאתה מקבל הלוואה של 2,000 או 3,000 שקל בריבית שנתית של 12%, אבל יש סעיף קטן שאומר, שאם פיגרת ביום, אתה משלם כבר 0.5% ליום על יתרת הכסף, ואז זה יוצא 330%.

פנחס בדש (צומת):

והריבית הופכת לקרן מההתחלה.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

בדיוק. יש שופטים שפסקו שזה מנוגד למצפון ומנוגד לסדר הציבורי ופסלו את הסעיף הזה. יש שופטים שלא פסלו את הסעיף הזה. רוב השופטים לא פסלו. מכיון שכך, מן הדין לפעול בצורה מהירה, כי אחר כך יגידו שזו חקיקה רטרואקטיבית. עדיף להוציא כבר צו, ואחר כך יבוא החוק. כשהחוק ייכנס לתוקפו, אנחנו נבטל את הצו. לכן אני שותף בהחלט לגישתך.

אני רוצה להודות לחברי הכנסת על ההשתתפות הערה בדיון בנושא משרד הכלכלה והתכנון. רשמתי לפני את ההערות ונשתדל להביא אותן בחשבון במהלך השנה, כאשר אנחנו מבצעים את תפקידנו. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר שמעון שטרית על דבריו.

רבותי חברי הכנסת, הישיבה הבאה תתקיים, אם ירצה השם, מחר, יום רביעי, י"ג בטבת התשנ"ג, 6 בינואר 1993, בשעה 11:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:18.